

Budget 2024-2025

Arbetspolitik
Socialism

EN RÄTTVIS VÄG GENOM KRISEN

För ett jämlikt, hållbart och solidariskt Haninge

Av var och en efter förmåga

Åt var och en efter behov

Härmed överlämnar Vänsterpartiet Haninge sitt förslag till mål och budget för 2024-2025 till Haninge kommuns kommunfullmäktige.

Haninge 2023-05-29

Petar Kotljarevski

Gruppledare

Patrik Olofsson

Ordförande

Förslag till beslut

Vänsterpartiet föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Att utdebiteringen för 2024 för Haninge kommun fastställs till 19:68, d v s oförändrad
2. Att bifogat förslag till Mål och budget 2024- 2025 fastställs.
3. Att Haninge kommun ingår, såsom för egen skuld en borgensram om 8 000 mnkr, jämte därpå löpande ränta och kostnader för Tornberget Fastighetsförvaltnings AB:s låneförpliktelser.
4. Att Haninge kommun beviljar Haninge Bostäder AB kommunal borgen för bolagets lån.
5. Att kommunen organisatoriskt inrättar en social investeringsfond under 2024 och börjar avsätta medel till den fr o m 2025. Målet är att den fullt utbyggd ska uppgå till 80 mnkr.
6. Att kommunen bildar ett eget energibolag i syfte att bli självförsörjande på förnybar energi.

Budget 2024-2025	1
1. Regeringen sänker kommunerna	12
1.1 Nedsänkningar i välfärden	12
1.2 Kommunerna får det svårt framöver	14
1.3 Staten vältrar över skulden på kommunsektorn	16
1.4 Enormt behov av personal	18
1.5 Situationen inom välfärdsyrkena i dag	21
1.6 Kortsiktig statlig styrning av regioner och kommuner	24
2. Regeringen sänker medborgarna	26
2.1 En chockerande ignorans inför hushållens situation	26
2.2 En fördelningspolitisk katastrof	27
2.3 En ökande arbetslöshet	28
2.4 Inkomstutveckling och fördelningspolitik över tid	29
2.5 Trygghetssystemens urholkning	30
2.6 Ojämlighetens geografiska och etniska dimensioner	32
2.7 Inflationen slår hårt mot hushållen	33
2.8 Matpriserna sticker ut	36
2.9 Högre räntor försvårar situationen ytterligare	37
2.10 Hushållen får det allt svårare i krisen	38
2.11 En extrem krispolitik	41
3. Sammanfattning av Vänsterpartiets budget	42
3.1 Reformutrymme	44
3.2 Elevpengen	44
4. Kommunstyrelsen	45
Sänkta arvoden till förtroendevalda	46
Inrätta en social investeringsfond	46
Inför en jämställdhetsmiljön	48
Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet	49
Skapa ett kommunägt energibolag	49
Energieffektivisering och energiproduktion	50
Mer fart i miljö- och klimatarbetet	50
Skydd av mark, biologisk mångfald och ekosystemtjänster	52
Koldioxidbudget för Haninge	53
Billiga och klimatsmarta hyresrätter	54
Öka kommunens cirkularitet	54

Nya ägardirektiv för Haninge bostäder	56
Friskare personal i kommunens organisation	56
Tillitsbaserad styrning	57
Haninge kommun som attraktiv arbetsgivare	59
Socialt bokslut	59
Insatser för ökat valdeltagande	59
Uppdrag till kommunstyrelsen:	60
En bättre kommunal förskola	62
Minska barngruppernas storlek	64
Öka bemanningen- inför bemanningsnorm i Haninge	64
Barns utveckling, hälsa och välbefinnande	65
Rätt till heltid i förskolan	67
Kommunal vikariepool	68
Språkutveckling i förskolan	69
Hbtqi-certifierad förskola	70
Återinför öppna förskolan i Brandbergen och Jordbro	70
Uppdrag till nämnden:	72
6. Grundskolenämnden	73
Skola i egen regi	73
Inför klasspeng istället för elevbunden skolpeng	75
Ökade krav på fristående skolaktörer	75
Strukturbidrag	76
F-9 skola i Jordbro	77
Fortsatt rätt till frukost	78
Inför fritidsklubb för mellanstadiet	78
Skolmat under lov och ledigheter	79
Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan	80
Att lära barn om psykisk hälsa kan minska psykiska problem	82
Förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relation	83
Socialsekreterare knutna till varje skola	84
Alla elever ska klara skolan	85
Legitimerade lärare och vidareutbildning för behörighet	86
Utökad kompetens kring NPF hos lärare och övrig skolpersonal	86
Två lärare i klassrummet	86
NPF-säkra skolor i Haninge	87
Satsningar för att öka läskunnigheten	88
Inför en Barnombudsman	90
Barn i rörelse	90
Bra skolmat med lägre klimatpåverkan	91
7. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	94
Gymnasieskola och vuxenutbildning	94

Samverkan mellan skola och arbetsliv	96
Fler gymnasieelever ska nå behörighet till universitet och högskola	96
Extra stöd för att fler ska fullfölja gymnasieutbildning	97
Inför en Barnombudsman	97
Förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relation	97
Socialsekreterare i skolan	99
Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan i gymnasiet	99
Lag (2020:446).	100
Att lära barn och unga om psykisk hälsa kan minska psykiska problem	100
Utökad kompetens kring NPF hos lärare och övrig skolpersonal	101
Insatser som syftar till att öka fysiska aktivitet	101
Tillsätt elevhälsa för Centrum Vux	102
Återinför teoretiska gymnasiekurser på Centrumvux	103
Kurslitteratur på Komvux	103
Arbetsmarknad	104
Feriearbete och ungdomsjobb	104
Fler kombinationsutbildningar i bristyrken	105
Arbetslöshet	105
En arbetsmarknad utan diskriminering	105
Anpassat stöd för fler utrikes födda kvinnor i arbete	106
Vita jobb-modellen	107
Hållbar arbetsmarknad	107
8. Idrotts-, kultur- och fritidsnämnd	110
Meningsfull fritid för alla	111
Jämställd fritid	111
Utökade öppettider för fritidsgårdar	111
Fler fältassistenter, inte färre fritidsledare	112
Sportotek	113
Simundervisning	113
Kulturskolan	114
Kulturskola på recept	115
Kulturmiljöerna i centrala Handen	115
Kompetens kring hedersrelaterat förtryck och våld och våld i nära relationer	116
Kolloverksamhet	116
Insatser för ökad jämställdhet, jämlikhet, och delaktighet	116
Förenklat och samordnat stöd till föreningar	117
Uppdrag till nämnden:	117
9. Socialnämnden	119
Kompetensförsörjning	119
Hbtqi-certifiering och jämställdhet	120
Förebyggande insatser	122

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck	126
SL-kort och medlemskap i Hyresgästföreningen i försörjningsstödet	129
Etablera medborgarkontor i Jordbro och Brandbergen	129
Familjecentraler i Jordbro och Brandbergen	130
Kompetenshöjande insatser för socialpsykiatri	131
Inhopparverksamhet	133
Minska kostnaderna för externa placeringar	134
Uppdrag till nämnden:	134
10. Äldrenämnden	136
Kompetensförsörjning och Haninge kommun- en attraktiv arbetsgivare	136
Fler fasta anställningar och utökad bemanning	138
Öka grundbemanningen både dag och natt, trygga boende och personal	139
Vidareutbilda befintlig personal och höja medarbetarnas kunskapsnivå	140
Medarbetarinflytande i verksamhetens utveckling, såsom schemaändringar	140
Ta bort 12-timmarsspassen	141
Avskaffa schablontider och inför ramtider i hemtjänsten	142
Extra personal vid palliativ vård, utbrott av smittsam sjukdom, stabsläge, eller annan extraordinär situation	143
Ta bort karensdagen för all vård- och omsorgspersonal	144
Inför språkgaranti i vård och omsorg	145
Uppdrag till nämnden:	145
11. Stadsbyggnadsnämnden	147
Fler hyresrätter i stadsplaneringen	147
Plan för att bryta bostadssegregationen	147
Feministisk stadsplanering och barnperspektiv	148
Kollektivhus med billiga hyresrätter för seniorer	149
Skapa ett kommunalägt energibolag	149
Energieffektivisering och energiproduktion	150
Västerhaninge centrum	150
Verka för en konkret handlingsplan för minskad miljö- och klimatpåverkan från byggandet	151
Uppdrag till nämnden:	151
12. Övriga nämnder och bolag	152
12.1 Valnämnd och revision	152
12.2 De kommunala bolagen: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	153
13. Investeringsbudget	153
13.1 Kommunstyrelsen	153
13.2 Idrott-, kultur- och fritidsnämnden	154
13.3 Stadsbyggnadsnämnden	159
13.4 Barn- och förskolenämnden	161
13.5 Grundskolenämnden	162
13.6 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	163

13.7 Socialnämnden	164
13.8 Äldrenämnden	164
13.9 Tornberget AB	164
14. Ekonomisk plan 2024 - 2027	165
14.1 Resultatprognos	166
14.2 Balansprognos	167
14.3 Kassaflödesanalys	167

1. Regeringen sänker kommunerna

1.1 Nedskärningar i välfärden

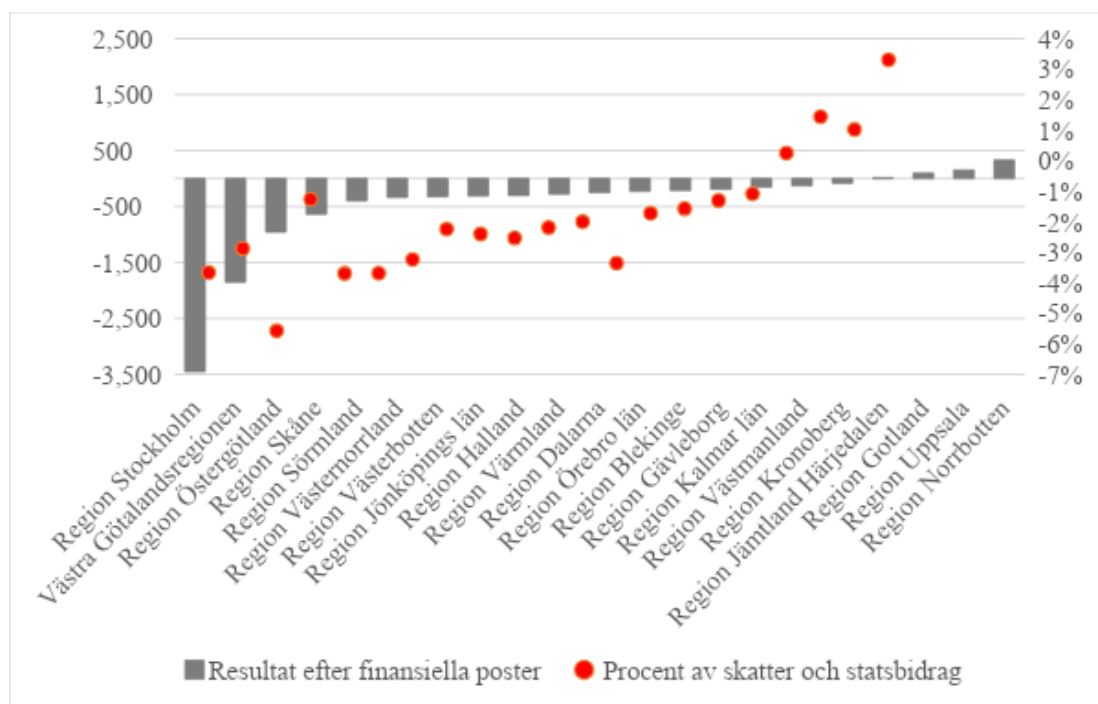
Inför regeringens budgetpropositionen för 2023 skickade Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en hemställan till regeringen där de beskrev att de behövde ett tillskott på ca 20 miljarder kronor för att kunna klara de kostnader som följer av den demografiska utvecklingen m.m.¹ Regeringen valde emellertid att inte hörsamma varningarna från Sveriges Kommuner och Regioner. I budgetpropositionen tillförde regeringen, lite beroende på vad man räknar in, mellan 10 och 12 miljarder kronor till kommunsektorn. Redan nu bekräftas det dessvärre att detta var ett otillräckligt tillskott. Framför allt är det regionerna som har stora ekonomiska bekymmer. I Ekonomirapporten från december 2022 räknar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) med ett sammanlagt minusresultat i regionerna på 11 miljarder kronor.² I figur 1 nedan visas prognosen för resultatet per region, så som de redovisas i budget för 2023. Som framgår av figuren väntas stora underskott i bl.a. Region Stockholm och Västra Götalandsregionen.

Figur 1 Regionernas resultat efter finansiella poster, mnkr, budget för 2023

¹

https://skr.se/download/18.50bfbe141840e2c6c5a54e85/1667389150465/WEBB-SKR2022_00375-1-Hemstallan-stod-med-ekonomin.pdf.

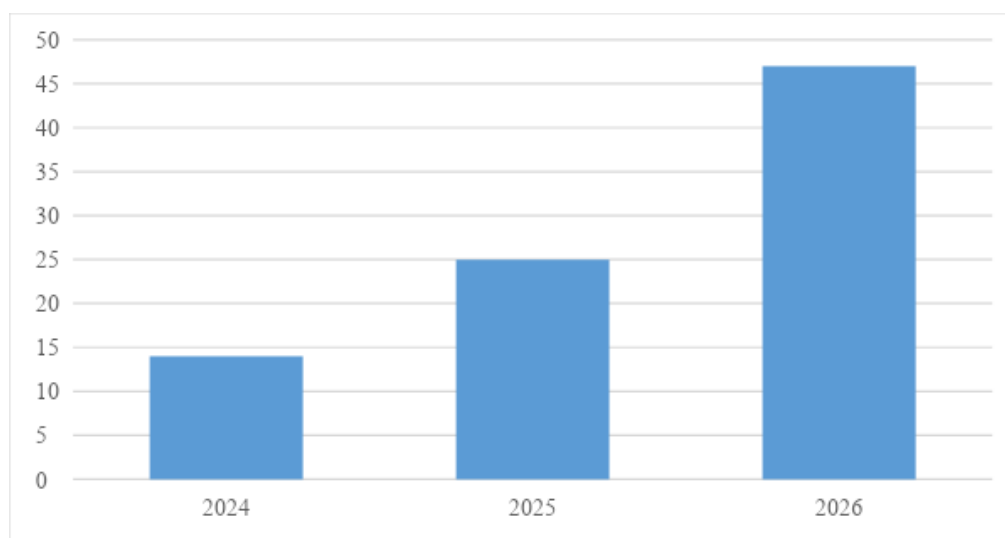
² SKR, Ekonomirapporten, december 2022.

Källa: SKR

De kommande åren kommer också att bli ekonomiskt utmanande för kommunsektorn. Konjunkturinstitutet bedömer att kommunsektorn kommer att behöva tillföras 47 miljarder kronor fram till 2026 för att klara av de kostnader som följer av stigande priser och löner samt av den demografiska utvecklingen.

Figur 2 Resursgap i kommunsektorn, 2024–2026, miljarder kronor

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget mars 2023.

Även om resursbristen är ett stort problem för kommunsektorn i dag talar mycket för att personalförsörjningen kommer att bli en ännu större utmaning för kommunerna och regionerna under den närmaste tioårsperioden. Enligt SKR:s beräkningar kommer omkring 54 procent av den ökade sysselsättningen fram till 2031 att behövas i välfärden, givet oförändrad personaltäthet och ökade demografiska behov. Det ska ställas i relation till att ca 25 procent av arbetskraften i dag arbetar i välfärden. Svenskt Näringsliv beräknar t.ex. att 70 procent av den ökade sysselsättningen kommer att ske i näringslivet. Samtidigt ska försvaret byggas ut. Försvarmakten bedömer att det kommer att krävas 108 000 fler anställda fram till 2030 för att nå de försvarspolitiska målen, vilket motsvarar ca 64 procent av den ökade arbetskraften. Dessa exempel visar att det blir svårt att få ekvationen att gå ihop. Det innebär också att det är mycket viktigt med långsiktig analys, politisk viljeinriktning och aktiva åtgärder för att bättre möta behoven.

Samtidigt finns det en stor outnyttjad arbetskraft bland de arbetslösa. SKR har visat genom ett räkneexempel att om arbetslösheten bland utrikes födda skulle minska till att vara endast dubbelt så hög som för inrikes födda, så skulle sysselsättningen öka med ca 115 000 personer år 2031.³

1.2 Kommunerna får det svårt framöver

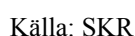
Kommunerna beräknas fortfarande gå med samlat överskott i år (totalt 8 miljarder kronor för kommunerna totalt), men det är samtidigt den lägsta nivån sedan 2004. Överskottet motsvarar 1,1 procent av skatter och statsbidrag, vilket är för lågt för att nå ett generellt mål om god ekonomisk hushållning. För det skulle ytterligare ca 6 miljarder kronor behöva tillföras kommunerna. I SKR:s enkät anger tre av fyra kommuner att de kommer att bli tvungna att vidta åtgärder i verksamheterna. Kommunernas pensionskostnader utgör en stor del av kostnadsökningen där premieökningar i det nya pensionsavtalet driver ca 25

³ Ibid.

procent av detta. En del av kommunerna har dock möjlighet att använda sin resultatutjämningsreserv (RUR) för att täcka upp för årets underskott. Långt ifrån alla kommuner har dock tillgång till en RUR och en kommun som budgeterar med underskott är skyldig att presentera en plan för att återställa det inom tre år.

För innevarande år har 48 kommuner budgeterat med underskott, och 28 kommuner har ett nollresultat. Totalt har dock 236 kommuner budgeterat för ett resultat som är lägre än 2 procent av skatter och statsbidrag.

Figur 3 Kommuner med minusresultat efter finansiella poster 2023, miljoner kronor

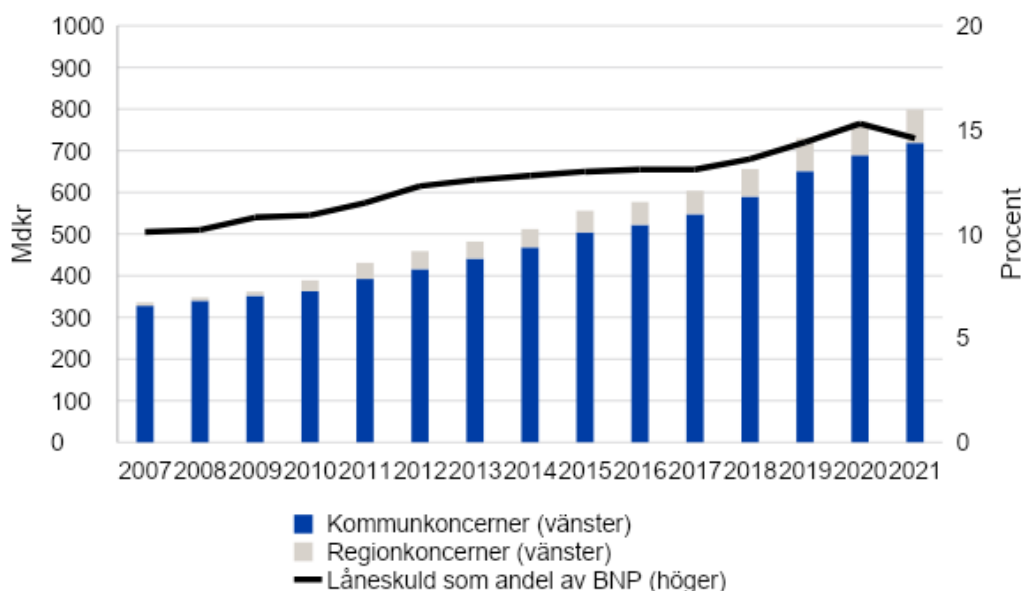

Vänsterpartiet föreslog 20 miljarder kronor mer än regeringen för 2023. Att värdesäkra statsbidragen framstår som en av de viktigaste strukturreformerna i dagsläget. Hela kommunsektorn behöver långsiktiga förutsättningar för att bedriva det välfärdsarbete som är så centralt för oss alla.

Med anledning av de stora och ökande behoven inom kommunsektorn har regioner och kommuner alltmer ökat sin belåning. Den svenska kommunsektorn har nu en hög skuldsättning sett ur ett internationellt perspektiv. Under en förhållandevis lång period har skulderna inte belastat de

kommunala budgetarna i någon större utsträckning eftersom räntorna har varit låga. Men i takt med att den svenska Riksbanken har höjt sin styrränta och det internationella ränteläget har skärpts så ökar nu även kostnaderna för räntor på kommunsektorns skulder.

Figur 4 Låneskuldens utveckling inom kommunsektorn, 2007–2021, miljarder kronor och procent av BNP

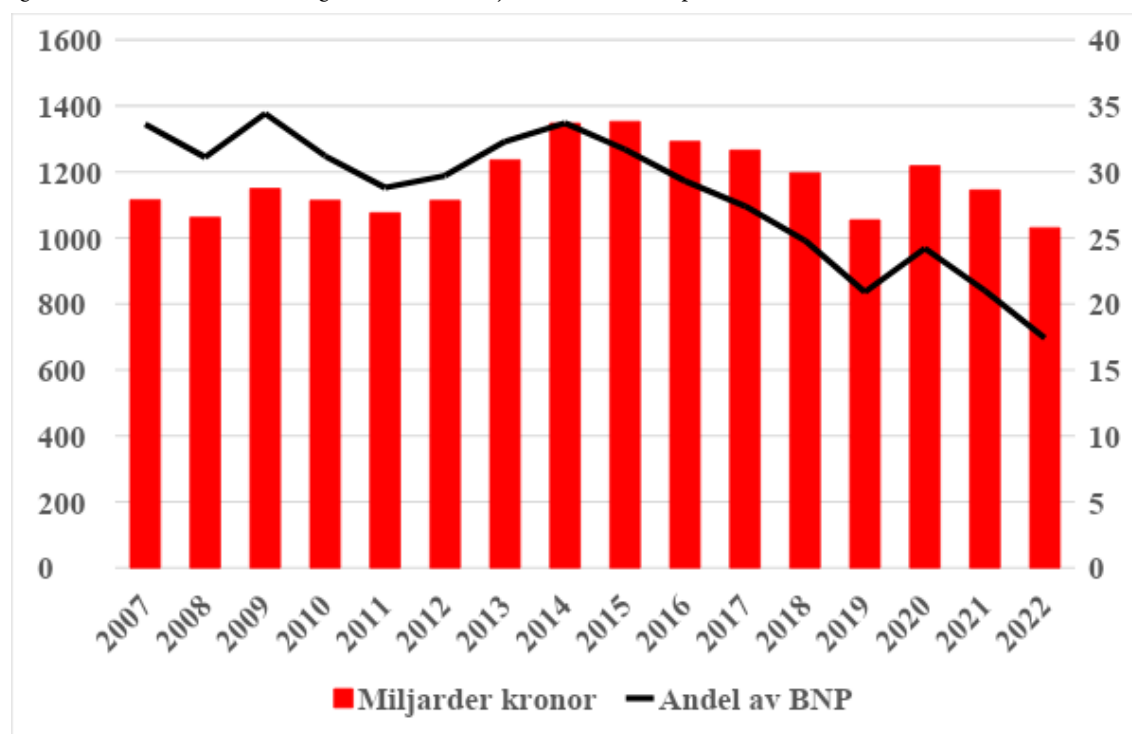
Källa: Kommuninvest

En framskrivning av kommunernas räntekostnader från Kommuninvest visar att räntan stiger från i genomsnitt 1,21 procent under 2022 till 1,95 procent 2023 – och 2,68 procent 2027. I nominella termer innebär det en ökning från 9,8 miljarder kronor 2022 till 26,8 miljarder kronor 2027. I förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag, från 0,9 procent till 2,2 procent under samma tidsperiod.⁴

Under samma period har staten kraftigt minskat sin belåning, från 34 procent av BNP till endast drygt 17 procent.

⁴ <https://kommuninvest.se/2023/01/kraftigt-okande-rantekostnader-i-kommunsektorn/>.

Figur 5 Statsskuldens utveckling 2007–2022, miljarder kronor och procent av BNP

Källa: SCB

Samtidigt som staten har haft en oförändrad skuld i nominella termer (vilket ger en snabb minskning som andel av BNP) har kommunsektorn ökat sin skuldsättning. Samtidigt har vi visat att statsbidragen har släpat efter i förhållande till opåverkbara kostnader inom kommuner och regioner. Det ger en tydlig bild av en övervältring av ansvaret för att finansiera den gemensamma välfärden, från stat till kommun.

1.4 Enormt behov av personal

Personalen är avgörande för kvaliteten i välfärden. Inom sjukvården och omsorgen bedriver beundransvärda anställda ett bättre och mer utförligt omsorgsarbete än vad resurserna medger.

Personer i arbetsför ålder, 20–66 år, ökar enligt SCB:s prognoser med 253 000 personer fram till år 2031. Räknat i antal faktiskt sysselsatta är ökningen 169 000 personer, då ökningen av den arbetsföra befolkningen främst

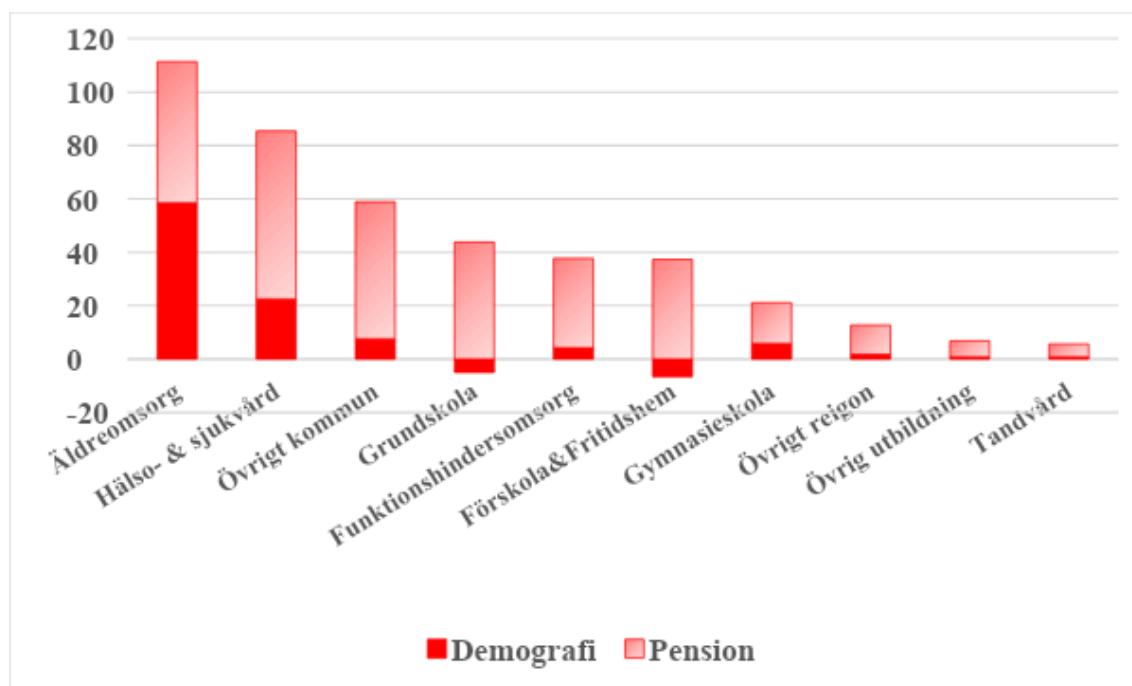
sker i de yngre och äldre åldrarna där många studerar eller börjar gå i pension.⁵ I dag arbetar ca 25 procent av arbetskraften i välfärden. SKR:s beräkningar visar att omkring 54 procent av den ökade sysselsättningen fram till 2031 behövs i kommuner och regioner för en oförändrad personaltäthet, givet ökade demografiska behov.

I antal personer räknat innebär detta att kommuner och regioner behöver öka antalet anställda med 91 000 personer fram till 2031 – en ökning med ca 7 procent. Flest medarbetare behövs enligt SKR inom äldreomsorgen, nästan 60 000 personer, och sjukvården, 23 000 personer, vilket beror på att den snabbast ökande befolkningsgruppen främst finns bland dem över 80 år och denna grupp har stort behov av vård och omsorg.⁶ Utöver detta behövs en omfattande nyrekrytering när befintlig personal går i pension. I välfärden har vi dessutom historiskt haft en kostnadsökning utöver det som är drivet av enbart demografiska förändringar, som bl.a. förklaras av ökade ambitioner och ökad personaltäthet.

Figur 6 Behov av anställda fördelat på verksamheter, tusental personer 2021–2031

⁵ SCB.

⁶ SKR (2022) Ekonomirapporten, december 2022.

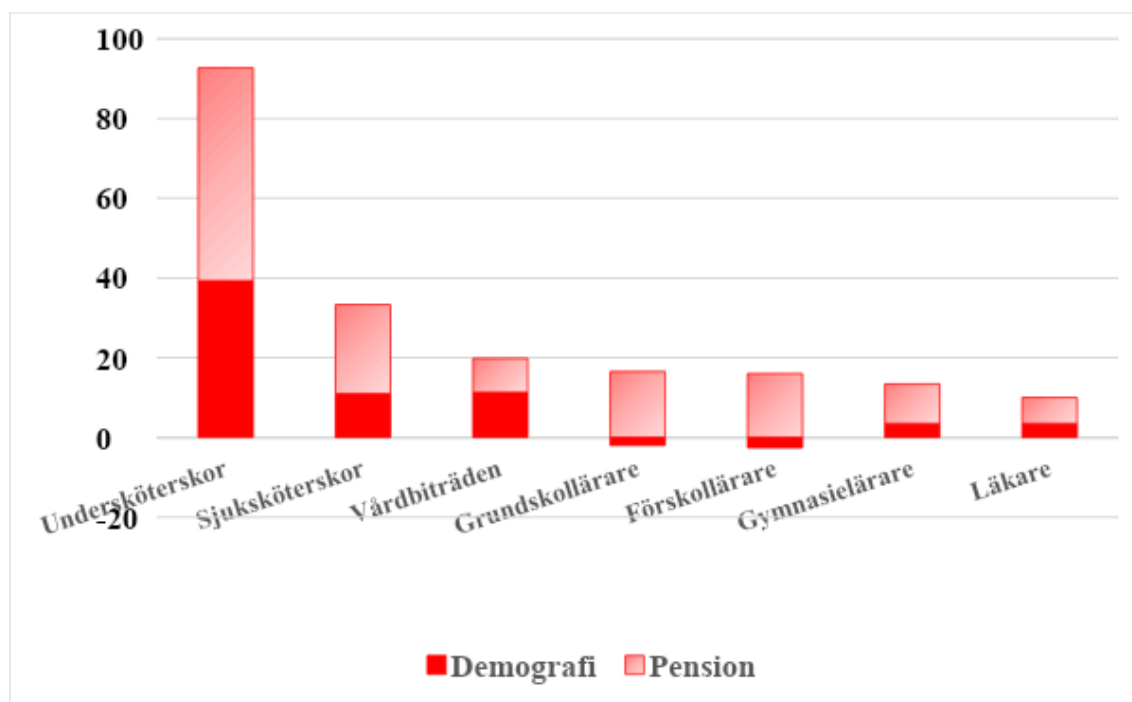
Not: Kommuner och regioner, inklusive privata utförare.

Källa: SKR (2022) Velfärdens kompetensförsörjning

Fram till 2031 behöver kommuner och regioner tillsammans anställa nästan 40 000 undersköterskor för bibehållen personaltäthet. För kommunerna innebär det att behoven ökar med 29 procent jämfört med antalet anställda 2021. Även behovet av vårdbiträden ökar kraftigt jämfört med 2021. I regionerna är behovet av sjuksköterskor störst, en ökning med 9 procent. För grundskollärare och förskollärare minskar behoven till följd av demografin. Samtliga siffror ovan beskriver behovet av nyrekryteringar med avseende på de ökade behoven. Utöver detta leder pensioneringar till ett omfattande behov av ersättningsrekrytering.⁷

Figur 7 Behov av anställda fördelat på yrken, tusental personer, 2021–2031

⁷ SKR (2022) Velfärdens kompetensförsörjning.

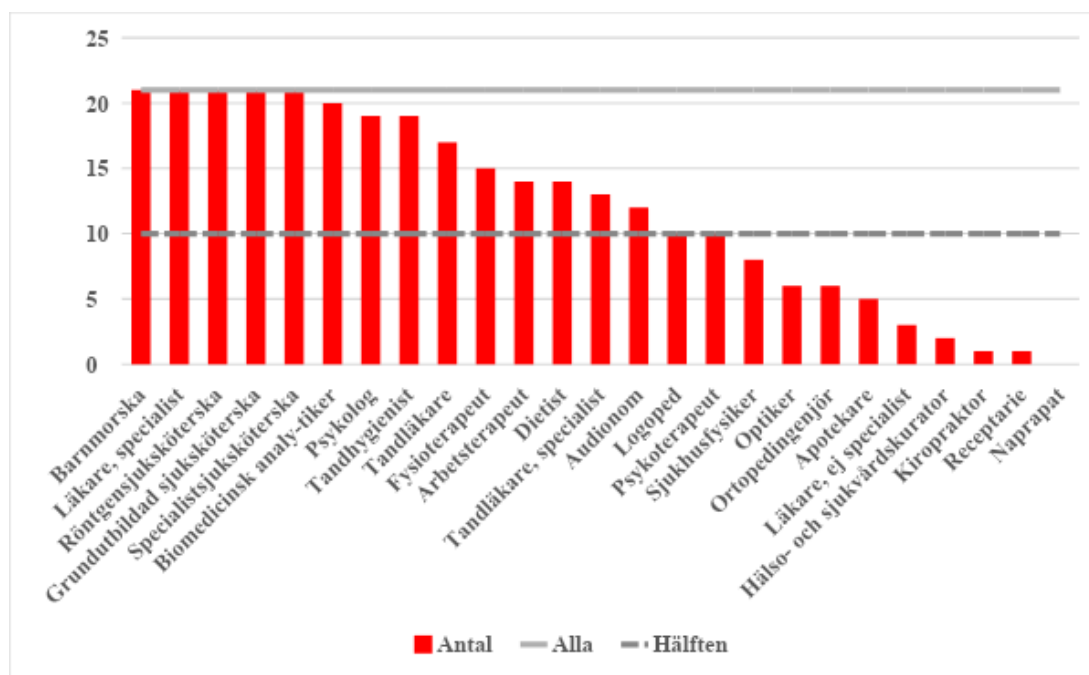
Källa: SKR (2022), Vårldens kompetensförsörjning

1.5 Situationen inom välfärdsyrkena i dag

Utöver det faktum att en ökande befolkning kräver fler personer inom vård- och omsorgsyrkena för en bibehållen personaltäthet så råder redan i dagsläget en omfattande brist inom flera yrken. Enligt Socialstyrelsens senaste bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvården rapporterade samtliga regioner om brist på barnmorskor, specialistläkare och sjuksköterskor.⁸ En majoritet av regionerna har brist på personal inom 18 basspecialiteter. Flest regioner rapporterade om brist på specialister inom radiologi, allmänmedicin, barn- och ungdomspsykiatri och psykiatri.

Figur 8 Antal regioner som rapporterar om brist inom hälso- och sjukvården 2022

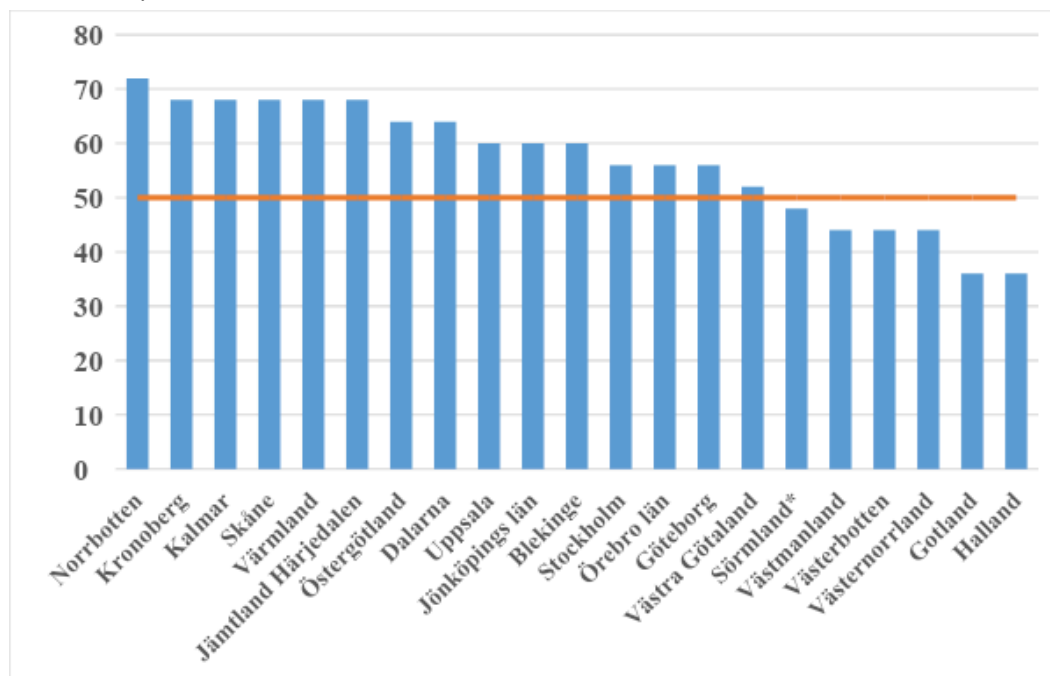
⁸ Socialstyrelsen (2023) Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård, Nationella planeringsstödet 2023.

Källa: Socialstyrelsen (2023), Nationella planeringsstödet

15 av 21 regioner uppgav att de hade brist på personal inom hälften eller fler av legitimationsyrkena, inklusive specialistsjuksköterska och läkare med specialistkompetens.

Figur 9 Andel legitimationsyrken med brist
Procent av 25 yrken

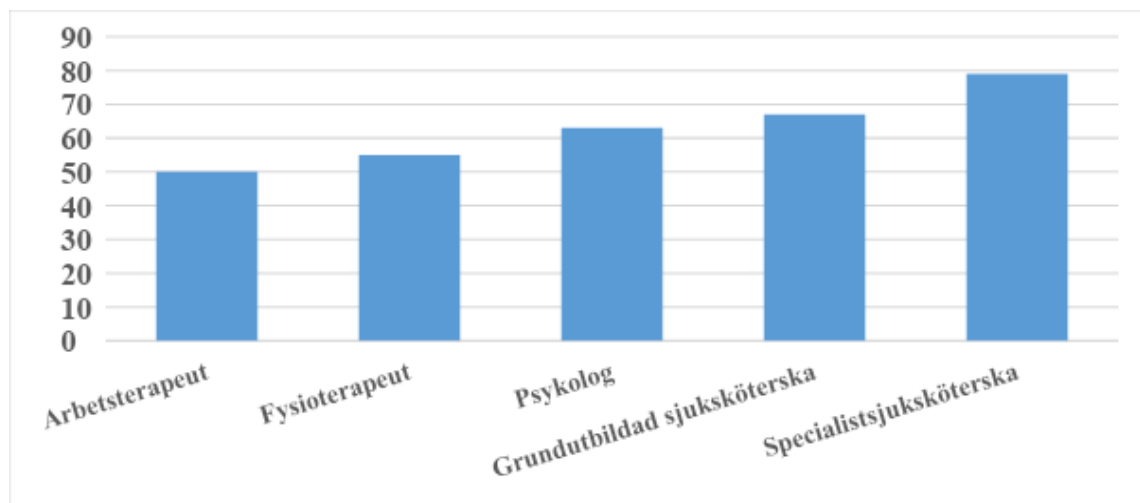

Källa: Socialstyrelsen (2023), Nationella planeringsstödet.

Enligt samma enkätundersökning bedömde majoriteten av regionerna att personalbristen har förvärrats för legitimationsyrkena grundutbildad sjuksköterska, specialistsjuksköterska, röntgensjuksköterska och tandhygienist, jämfört med oktober 2021.

För kommunernas del uppgav 50 procent eller fler av kommunerna att de har personalbrist inom legitimationsyrkena specialistsjuksköterska, grundutbildad sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut och psykolog. En majoritet av kommunerna uppgav att personalbristen är oförändrad eller förvärrad jämfört med oktober 2021.

Figur 10 Yrken där mer än 50 procent av kommunerna rapporterar om brist, andel av kommunerna som rapporterar om brist

Källa: Socialstyrelsen (2023).

Fackförbundet Kommunal har i en rapport visat att det fattas minst 50 000 heltidsanställda inom välfärden för att uppnå en tillfredsställande bemanning.⁹ Det handlar om kvalificerade och extremt viktiga arbeten som kräver stor kompetens och bör behandlas därefter. Enligt statistik från Kommunals senaste medlemsundersökning (2021) anser 37 procent av personalen i äldreomsorgen att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig. Över en tredjedel av de svarande anser att den otillräckliga bemanningen utgör en risk för de äldre minst någon

⁹ Kommunal (2019), Skatteväxling för välfärden – ett idéprogram.

gång i veckan. Knappt hälften, 45 procent av de svarande, anser att de dagligen har förutsättningar att ge en god omsorg och tillgodose de äldres individuella behov.¹⁰

Många yrken, särskilt arbetaryrken, inom vård och omsorg har låga löner. Ungefär 80 procent av de anställda inom vård och omsorg är kvinnor. Enligt LO är arbetarkvinnors löner 88 procent av männens.¹¹ En satsning på resurser för att förbättra villkoren inom vård och omsorg blir därför en mycket tydlig satsning på kvinnors löner, särskilt arbetarkvinnor.

För att kommunsektorn ska lyckas med sin personalförsörjning krävs både stora utbildningssatsningar och betydande ansträngningar för att öka välfärdssektorns attraktivitet. Centralt i detta sammanhang är högre löner, ökad personaltäthet och förbättrad arbetsmiljö.

1.6 Kortsiktig statlig styrning av regioner och kommuner

I en nyligen publicerad analys av statens styrning av kommuner och regioner visar Statskontoret att statens detaljerade styrning skapar problem för kommuner och regioner när det gäller möjligheten att styra verksamheten långsiktigt.¹² Statskontoret konstaterar att staten har haft svagt genomslag för vissa av sina övergripande ambitioner, samtidigt som styrningen innebär flera negativa konsekvenser för kommunsektorn. Det styrmedel som är förknippat med flest problem för kommunsektorn är de riktade statsbidragen.

Enligt Statskontoret innebär det stora antalet styrsignaler att statens samlade styrning tränger undan prioriteringar och minskar kommuners och regioners möjlighet att styra sina verksamheter långsiktigt och strategiskt. Riktade statsbidrag ger osäkra planeringsförutsättningar, försvårar ett effektivt resursutnyttjande och leder till höga administrativa kostnader. De riktade statsbidragen kan också skapa målkonflikter för kommuner och regioner,

¹⁰ Kommunal (2021), Rätt bemanning.

¹¹ Larsson (2021), Lönerapport 2021. Löner och löneutveckling år 1913–2020 efter klass och kön. LO.

¹² Statskontoret (2023), Att styra de självstyrande – En analys av statens styrning av kommuner och regioner, 2023:7.

exempelvis genom att strida mot en övergripande inriktning såsom vård efter behov.

Regeringen har inlett ett arbete med att minska antalet riktade statsbidrag. Trots detta fortsätter användningen att vara utbredd. Under 2020 och 2021 berodde det till stor del på hanteringen av coronapandemin. Men till regionerna fortsatte antalet riktade statsbidrag att öka även under 2022.

Regeringen använder i stor utsträckning riktade statsbidrag för att förbättra kompetensförsörjningen i kommunsektorn. Problemet är att effekterna inte blir långsiktiga. Kommunsektorn kan inte lita på att finansieringen kommer att finnas kvar, och agerar utifrån en osäker planeringshorisont. Samtidigt är kompetensförsörjning just den typen av problem som kräver långsiktighet.

Antalet riktade statsbidrag och kostnadsersättningar var 208 stycken 2022. Samtidigt är det svårt för kommunsektorn att göra 208 prioriteringar. Vänsterpartiet anser att antalet riktade statsbidrag bör minskas till förmån för ökade generella statsbidrag.

2. Regeringen sänker medborgarna

2.1 En chockerande ignorans inför hushållens situation

Regeringen har visat en mycket liten förståelse för behoven hos de hushåll som har de minsta marginalerna. En nedmonterad välfärd och urholkade trygghetssystem har under lång tid inneburit att den ekonomiska situationen för många människor sedan länge varit svår. Fallande reallöner och urholkade ersättningsnivåer gör att hushållens konsumtionsutrymme minskat betydligt. När nu matpriserna och andra kostnader såsom hyror, el och drivmedel ökar drastiskt finns inga marginaler kvar att ta av. Det innebär en personlig katastrof såväl som ett samhälleligt misslyckande. Frivilligorganisationer vittnar om att allt fler är i behov av akut stöd och skolor larmar om att barnen äter mer lunch i anslutning till helgen eftersom det inte serveras nog med mat hemma. Statsministerns svar har varit att uppmana människor att bita ihop (TV4, 15 november 2022) och finansministern har föreslagit att man ska välja billigare butiker när man handlar (SVT Morgonstudion, 1 mars 2023). De åtgärder regeringen trots allt genomfört har man gjort ytterst motvilligt. Det var först efter att Vänsterpartiet krävde det som finansministern kallade upp matjättarna för ett möte i ett försök att hantera de stigande matpriserna – vilket resulterade i att kedjorna sänkte sina priser något. Dessvärre ledde regeringens bristfälliga hantering av frågan till att sänkningen inte fick någon större effekt då matkedjorna samtidigt höjde priserna på andra varor.

Regeringen lyfter själv fram den tillfälliga höjningen av a-kassan och den automatiska indexeringen av vissa bidrag. Det handlar alltså om att man inte tar bort tillfälliga pandemistöd när hushållen har det som svårast, och att man räknar upp ersättningar enligt lag.

Den största utgiften i vårändringsbudgeten är att det tillfälliga tilläggsbidraget för barnfamiljer med bostadsbidrag förlängs och höjs. Vänsterpartiet välkomnar detta. För ensamstående med barn går strax över en

fjärdedel av inkomsten till boendeutgiften.¹³ Tilläggsbidraget infördes 2020 under coronapandemin och förlängs nu till årsskiftet. Dessvärre innebär regeringens förslag inga extra pengar för de som är i allra störst behov. För familjer som uppbär försörjningsstöd blir situationen oförändrad eftersom tilläggsbidraget räknas som en inkomst. Försörjningsstödet minskas således med motsvarande summa. Återigen visar regeringen hur man saknar förståelse för de hushåll som har det allra tuffast.

2.2 En fördelningspolitisk katastrof

Hittills har regeringens politik varit talande för dess ideologiska kompass. I budgetpropositionen för 2023 valde man t.ex. att använda en betydande del av reformutrymmet till att sänka skatten för de som kör bensin- och dieseldrivna bilar medan man lät bli att stödja de grupper som har det sämst ställt. Samtidigt släppte regeringen fram en skattepolitik som ensidigt gynnar höginkomsttagare. En mycket kraftig uppräkning av skiktgränsen för statlig inkomstskatt – med 10,7 procent – ger skattelättnader på ca 13 miljarder kronor totalt till de individer som har de allra högsta lönerna – de som tjänar 46 000 kronor i månaden och mer. Inkomster över 50 000 kronor i månaden får en skattesänkning på ca 17 000 kronor per år. Samtidigt förmår man inte täcka behoven i kommuner och regioner. Den mycket kraftiga uppräknings av skiktgränsen gav helt enkelt mer i plånboken på bekostnad av fler anställda och bättre villkor i välfärden.

Samtidigt som hushållen går på knäna ökar vinstandelarna i näringslivet – enligt Konjunkturinstitutet ”högt över det historiska snittet”¹⁴. Även om man bedömer att lågkonjunkturen kommer att gå hand i hand med en vikande vinstandel räknar man med att vinstandelen i näringslivet som helhet kommer att förbli på en jämförelsevis hög nivå även de kommande åren.

Det politiska ansvaret för krisen måste handla om att bekämpa inflationen och skydda dem som har det sämst ställt, exempelvis genom en stärkt a-kassa, ett

¹³ SCB, Hushållens boendeutgifter 2021.

¹⁴ Konjunkturinstitutet, Lönebildningsrapporten, 2022.

slopat karensavdrag, lägre barnomsorgsavgift och höjda pensioner. Bördorna i en kris som denna bör fördelas solidariskt. För att skapa utrymme för en prioriterad resursökning till välfärdssektorn, sänkta kostnader i kollektivtrafiken, ett högkostnadsskydd i tandvården och högre ersättningar i arbetslöshetsersättningen bör de som har mest också bidra mer.

2.3 En ökande arbetslöshet

Trots inflationen har arbetsmarknaden hittills klarat sig bättre än väntat. Men den trenden ser nu ut att vända. Mycket tyder på att en avmattning på arbetsmarknaden ligger framför oss och att antalet arbetslösa kommer att öka framöver. Regeringen räknar med att arbetslösheten kommer att öka till 7,9 procent i år och 8,3 procent 2024.¹⁵

Det krävs en positiv arbetslinje som erbjuder trygghet och en väg tillbaka till arbete för den som inte kan arbeta och omställningsmöjligheter när arbetsmarknaden utvecklas och förändras. Ett sådant system måste understödjas av en aktiv arbetsmarknadspolitik och en ekonomisk politik med stora satsningar på välfärden, utbildning och investeringar. I stället har det skett en successiv tillbakagång för den aktiva arbetsmarknadspolitikerna i Sverige, vilket har gått hand i hand med att målet om full sysselsättning har övergetts. Utvecklingen har drivits fram av såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar. Den nuvarande regeringen utgör inget undantag.

Utvärderingar visar på positiva effekter av arbetsmarknadsutbildning, vad gäller både övergång till arbete och inkomstutveckling. Arbetsmarknadsutbildning leder i hög utsträckning till arbete och ger långsiktigt positiva effekter på deltagarnas arbetsinkomster. I budgetpropositionen för 2023 gjorde regeringen bedömningen att det fanns utrymme för effektiviseringar av arbetsmarknadspolitikerna och skar därför ned på anslaget till arbetsmarknadspolitiska program och insatser med ca 1,5 miljarder kronor 2023.

¹⁵ Prop. 2022/23:100 2023 års ekonomiska vårproposition.

I vårändringsbudgeten ger regeringen sken av en satsning på vuxenutbildning när man tillför 400 miljoner kronor för att förstärka yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom komvux (regionalt yrkesvux) och 70 miljoner kronor till yrkeshögskolan. Det motsvarar 7 400 platser respektive 950 årsplatser för 2023. Det ger dock inte hela bilden. Även om man i höstbudgeten valde att tillföra pengar till yrkesvux för 2023 valde man framför allt att skära ned på det statliga stödet till vuxenutbildning med drygt 1,1 miljard kronor.¹⁶ Enligt LO innebär höstbudgeten 25 000 färre platser inom vuxenutbildningen under 2023.¹⁷ Att regeringen nu kryper till korset och återför en del av pengarna till vuxenutbildningen är bra. Men fortfarande saknas betydande summor för att komma upp i de tidigare nivåerna. Med lågkonjunktur och en ökande arbetslöshet kommer fler platser inom vuxenutbildningen att vara särskilt viktigt.

När det gäller möjligheten för kommuner att erbjuda svenska för invandrare för människor som flytt från Ukraina kan inte det heller beskrivas som någon satsning. De tillförda pengarna är otillräckliga och finansieras dessutom genom en motsvarande minskning av kommunersättningar vid flyktingmottagande.

2.4 Inkomstutveckling och fördelningspolitik över tid

Tankesmedjan Katalys har i rapporten *Alla får det inte bättre* analyserat olika befolkningsgruppers inkomst- och välbefinningsutveckling sedan slutet av 1970-talet. De kommer bl.a. fram till att den rikaste hundraleden i befolkningen var omkring 640 miljarder kronor mer förmögen 2020 än de skulle ha varit om förmögenhetsfördelningen varit densamma som 1978. Sverige låg på plats tolv i världen för beräknad hög förmögenhetskoncentration samma år. Nära 90 procent av befolkningen saknar samtidigt helt kapitalinkomster.

Katalys visar vidare att av den totala ökningen i disponibel inkomst från 1991 till 2020 har de rikaste 10 procenten fått nästan 34 procent. De fattigaste

¹⁶ SKR, budgetpropositionen för 2023 samt höständringsbudgeten för 2022.

¹⁷ LO, Ekonomiska utsikter, hösten 2022. Siffran grundar sig på komvux/yrkesvux (–1,1 mdr) 19 000–21 000 platser, yrkeshögskolan (–61 milj.) 1 000 platser, folkhögskolan (–572 milj.) 3 000 platser. Det ger totalt en nedskärning på –1,7 miljarder kronor och därmed 23 000–25 000 platser.

10 procenten har fått knappt 2 procent. Mellan 1978 och 2021 har den femtedel som har lägst inkomst bara ökat sin reala disponibla inkomst (justerat för boendekostnader) med 3 996 kronor, medan femtedelen med högst inkomst ökat sin med 42 905 kronor. Motsvarande siffror för 2000-talet visar att den fattigaste femtedelens reala månadsinkomst mellan 2003 och 2021 ökat med 1 037 kronor, medan den översta femtedelens ökat med 25 143 kronor.

Samtidigt som inkomstskillnaderna vuxit till följd av kraftiga ökningar hos de grupper som har ett stort ägande har det offentliga åtagandet, som hade kunnat motverka den växande ojämlikheten, minskat. Den offentliga sektorns andel av BNP har minskat från omkring 60 procent under början av 1980-talet till ca 50 procent under 2010-talet. Beräknat utifrån BNP 2020 innebär detta att den offentliga sektorns utgifter för ett år numera är runt 500 miljarder kronor mindre än på 1980-talet.¹⁸

Enligt siffror från SCB var Ginikoefficienten för 2021 den högsta sedan den började mätas i Sverige 1975. Det beror framför allt på ökande ojämlikhet avseende kapitalinkomster. SCB konstaterar bl.a. att ”den tiondel av befolkningen som har högst inkomster fick se sina inkomster öka betydligt mer än den övriga befolkningen under 2021”.

Även inkomstskillnaderna exklusive kapitalvinster respektive exklusive samtliga kapitalinkomster ökade till nya toppnivåer. Dessa ökningar var dock betydligt lägre jämfört med ökningen av Ginikoefficienten när samtliga kapitalinkomster är inkluderade.¹⁹

2.5 Trygghetssystemens urholkning

Den utveckling som beskrivs ovan är delvis en effekt av att trygghetssystemen har urholkats under lång tid. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har analyserat utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren.²⁰

¹⁸ Katalys (2023) Alla får det inte bättre.

¹⁹ SCB (2023-01-25) Stark inkomstutveckling under 2021, men ökande skillnader.

²⁰ ISF (rapport 2022:2) Utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren.

Inspektionen konstaterar att ersättningsnivåer och inkomsttak behöver skrivas upp regelbundet för att följa med den ekonomiska utvecklingen i samhället. Flera ersättningsnivåer och tak uttrycks i fasta belopp och ändras bara till följd av politiska beslut, medan andra värdesäkras genom att kopplas till prisindex. Därmed behåller vissa ersättningar sitt reala värde över tid, dvs. att det faktiska beloppet följer prisutvecklingen. Ersättningarna halkar dock efter i den totala inkomstutvecklingen, eftersom löneutvecklingen inkluderar effekter av produktivitetsökning i näringslivet och därmed som regel är starkare än prisutvecklingen. Prisindex utvecklas dessutom i regel svagare än de faktiska kostnader som personer med låga inkomster har, eftersom konsumtionskorgen ser annorlunda ut i jämförelse med den som KPI baseras på..

Det faktum att lönerna har utvecklats snabbare än förmånernas inkomsttak har bidragit till att en allt större andel av befolkningen har inkomster som överstiger taken och som därmed inte ersätts av socialförsäkringen.

ISF visar att 57,4 procent av männen och 37,8 procent av kvinnorna hade inkomster över inkomsttaket i sjukpenningen 2017. 1992 var motsvarande andelar 14 procent av männen och 2,4 procent av kvinnorna.

Den nuvarande utformningen av trygghetssystemen har lett till ökade klyftor. ISF visar att köpkraften ökade med 73 procent för hushåll med barn och två löneinkomster som motsvarar genomsnittlig lön under perioden 1992–2018. För hushåll med ett barn och där en förälder får föräldrapenning på grundnivå och en förälder är arbetssökande utan rätt till a-kassa ökade den reala disponibla inkomsten däremot endast med 23 procent under samma period. ISF:s analyser visar även att köpkraften endast ökade med 7 procent för en ensamstående med två barn med sjukersättning på garantinivå under perioden 2003–2018.²¹

²¹ Ibid.

2.6 Ojämlighetens geografiska och etniska dimensioner

De växande klyftorna har också tydliga geografiska och etniska dimensioner. Ojämligheten syns på kartorna – på Sverigekartan och på stadskartorna. Pengarna finns i centrum, i de stora städerna och i stadskärnorna. Samtidigt lämnas landsbygden, bruksorterna och förorterna efter. Av de tio kommuner som har högst medianinkomst i Sverige finns sju i Stockholms län och av de tio som har lägst medianinkomst ligger endast två i storstadsområden.²² Inom våra storstäder finns gigantiska klyftor. Mellan ändhållplatserna i Stockholms tunnelbana skiljer det flera år i medellivslängd. Till exempel lever en högutbildad man i Danderyd i genomsnitt 18 år längre än en lågutbildad man i Vårby.²³

Enligt SCB är det nästan sju gånger vanligare med materiell och social fattigdom bland utrikes födda än bland inrikes födda i Sverige. Av SCB:s siffror framgår också att andelen som lever med låg ekonomisk standard ökade med 58 procent bland inrikes födda mellan 1991 och 2021. För utrikes födda uppgår ökningen till 125 procent.²⁴

I Stockholms innerstad varierade andelen med låg ekonomisk standard 2020 med 6–10 procent mellan stadsdelarna. I Husby har 36 procent av invånarna låg ekonomisk standard, i Tensta uppgår gruppen till 39 procent och i Rinkeby 46 procent.²⁵

Den här utvecklingen är en effekt av politiska beslut – det är politikerna och partierna som svikit. Utvecklingen sedan 1990-talet, som drivits på av såväl socialdemokratiskt ledda som borgerliga regeringar, har slagit hårt mot delar av landet. Avregleringar och utförsäljning av offentlig verksamhet, i kombination med en övertro på marknadslösningar, har flyttat arbetstillfällena från glesbygd och förorter. Urholkning av trygghetssystemen har minskat individuella inkomster och kommunala skatteintäkter samt ökat kommunernas utgifter för försörjningsstöd i landets fattigaste kommuner. Under samma period har

²² SCB.

²³ <https://www.folkhalsoguiden.se/nyhetsarkiv/stora-halsoklyftor-i-stockholms-lan/>.

²⁴ SCB (2023-01-25) Stark inkomstutveckling under 2021, men ökande skillnader.

²⁵ Boverket, Segregationsbarometern.

omfattande statliga skattesänkningar gynnat invånarna i landets rikaste kommuner.

Den politik som har skapat dagens situation kan beskrivas som den negativa arbetslinjen – föreställningen att fler ska komma i arbete genom att försvåra livet för den som inte arbetar. Men den repressiva politiken leder snarare till att hushåll riskerar att fastna i en utsatt ekonomisk situation. Unga som lever i områden med begränsade ekonomiska och sociala resurser löper dessutom större risk att hamna i kriminella sammanhang. Det krävs i stället en positiv arbetslinje som erbjuder trygghet och en väg tillbaka till arbete för den som inte kan arbeta och omställningsmöjligheter när arbetsmarknaden utvecklas och förändras.

2.7 Inflationen slår hårt mot hushållen

Inflationen slår nu med full kraft mot hushållens ekonomi. Särskilt hårt drabbas de hushåll som redan hade små marginaler till följd av den politiska utveckling som beskrivs ovan. Några av de mest nödvändiga basvarorna har ökat kraftigt i pris, exempelvis:

- elpriserna hade stigit med 21 procent på ett år i januari
- drivmedelspriserna med 12 procent
- matpriserna med 19,6 procent
- boendepreiserna med 18,3 procent.

Boende, livsmedel och transporter utgör mer än hälften av hushållens utgifter.²⁶ Det handlar om nödvändiga utgifter som är svåra att ersätta eller minska och som alltså ökat kraftigt. För hushåll med mindre marginaler utgör de en ännu större del av den samlade konsumtionen. De varor och tjänster som ingår i Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar som beskriver baskonsumtionen för ett normalt hushåll ökade i pris med omkring 16 procent

²⁶ Boende står för 25 procent, livsmedel för 15 procent och transporter för 15 procent av hushållens utgifter, enligt KPI-korgen. Sammanlagt 55 procent.

mellan 2022 och 2023.²⁷ För en typisk barnfamilj uppgår prisökningarna till omkring 17 procent.²⁸

När inkomsterna stiger mer än priserna får vi ökade realinkomster; inkomsterna räcker till mer konsumtion och/eller sparande. Den höga inflationen innebär att priserna stigit snabbare än inkomsterna generellt, vilket leder till kraftigt minskade realinkomster. Inkomsternas utveckling varierar dock beroende på typ av inkomst.

De nominella lönerna ökar normalt med omkring 2–3 procent per år. I den nu pågående avtalsrörelsen har parterna inom industrin enats om ett nytt avtal som ger löneökning på 7,4 procent fördelat på två år, vilket utgör det nya märket som vägleder övriga avtalsförhandlingar. 4,1 procent av löneökningen ska komma under 2023 och 3,3 procent under 2024. Därmed kan vi vänta oss kraftigt fallande reallöner.

Ersättningarna i trygghetssystemen räknas upp på olika sätt, i regel vid varje årsskifte. För den som har a-kassa, aktivitetsstöd, etableringsersättning eller dagersättning som asylsökande räknas inte inkomsterna upp alls. Även föräldrapenning på grundnivå och sjukpenning som arbetssökande anges i nominella belopp i lagstiftningen som inte har skrivits upp på flera år. A-kassan sänks dessutom för många vid dag 101 och dag 201.

Ersättningar som baseras på SGI, t.ex. föräldrapenning och sjukpenning, följer den individuella lönen. Höjd lön innebär alltså högre SGI och högre ersättning. I övrigt skrivs inte ersättningen upp. Däremot sänks sjukpenningen efter ett år med sjukpenning, från knappt 80 procent till 75 procent av den tidigare lönen. Den inkomstgrundade pensionen höjdes med 3 procent vid årsskiftet.

Vissa ersättningsnivåer i socialförsäkringen skrivs upp med prisbasbeloppet. Det handlar om ersättningar på grund- eller garantinivå som avser att garantera en viss minimistandard. Dessa ersättningar är från början mycket låga och indexeras på detta sätt för att mottagaren ska behålla en viss köpkraft. Bland dessa ersättningar finns exempelvis garantipensionen, äldreförsörjningsstödet

²⁷ Konsumentverket (2022) Beräknade hushållskostnader.

²⁸ Riksbanken (2023-03-08) Anna Breman i Falkenberg: Inflationen behöver bli låg och stabil igen.

samt sjuk- och aktivitetsersättningen. De ökade med 8,7 procent vid årsskiftet. Även riksnormen i försörjningsstödet höjdes med 8,7 procent. Inflationen uppgår i mars alltså till 10,6 procent, betydligt högre än ökningen av prisbasbeloppet. Det beror på att prisbasbeloppet bygger på inflationen mätt som KPI i juli varje år. Dessutom har priserna på de varor och tjänster som utgör ett hushålls baskonsumtion ökat med omkring 16 procent mellan 2022 och 2023, enligt Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar. Troligen skulle denna ökning vara större om mätningen gjordes i början av 2023.

För det stora flertalet har inkomsterna legat stilla eller ökat i mindre takt än inflationen, vilket lett till minskade reallöner. Det gäller dock inte de allra rikaste. Under pandemiåren 2020 och 2021 gjorde handeln rekordvinster och vd-lönerna inom handeln ökade i snitt med 17 procent 2020 och 21 procent 2021, enligt Handels.²⁹ Gör man om det i kronor, för vd:ar som sitter på bolag med minst 2 miljarder kronor i omsättning, ser vi en ökning med i snitt 80 000 kronor i månaden. Mellan 2020 och 2021 ökade den ekonomiska standarden för den tiondel av befolkningen som har högst inkomster med över 16 procent. Det går att jämföra med ökningen för resterande 90 procent av befolkningen som varierar mellan 2 procent för decil 2 och 4 procent för decil 9.³⁰ I budgeten för 2023 höjdes dessutom gränsen för den statliga inkomstskatten. Regeringen valde att räkna upp den på samma sätt som vanligt, med KPI + 2 procentenheter, vilket på grund av den höga inflationen innebär en höjning med drygt 10 procentenheter. Därmed höjdes gränsen för statlig inkomstskatt från ca 46 200 kronor per månad till ca 51 150 kronor per månad. Det innebär att personer med månadsinkomster på 60 000 kronor eller mer får omkring 17 000 kronor lägre skatt per år. Vänsterpartiet menar att det är en orimlig prioritering att lägga 13 miljarder kronor på skattesänkningar för höginkomsttagare i ett läge då välfärden saknar stora resurser. Att gränsen för statlig inkomstskatt räknas upp på detta sätt kan jämföras med hur ersättningssystemen hanteras, och säger en del om regeringens prioriteringar.

²⁹ <https://www.handels.se/aktuellt/2023/hoga-vd-loner-rekordvinster-och-sant-som-inte-sticker-i-ogonen/>.

³⁰ SCB (2023-01-25) Stark inkomstutveckling under 2021, men ökande skillnader.

2.8 Matpriserna sticker ut

Den svenska mathandeln sticker ut på två sätt i en internationell jämförelse. För det första domineras den helt av ett litet antal extremt stora aktörer, för det andra präglas den av internationellt sett höga priser.

Konkurrensverket konstaterar att ”det är en koncentrerad marknad med få aktörer, en s.k. oligopolmarknad”.³¹ Ica ensamt har en marknadsandel på ca 50 procent. Till skillnad mot en ”riktig” marknad där enskilda företag har svårt att påverka priset innebär en oligopolmarknad att det är lätt att följa varandras agerande. Det innebär att priset på mat snarare handlar om hur dessa företag beter sig mot varandra för att maximera vinsten än om konkurrens på en vanlig marknad. Dessutom karakteriseras matmarknaden inte bara av att butikerna är koncentrerade till ett fåtal företag utan även av att grossistledet (partihandeln) är det, där Ica, Coop och Axfood helt dominerar.

Det är alltså samma aktörer som butiksgiganterna, så om vinsterna ska hamna i partihandeln eller butik spelar mindre roll i sammanhanget affär inom företaget. Situationen innebär att om Ica inte sänker sina matpriser i partihandelsled eller butik och i stället upprätthåller en historiskt hög vinstnivå i kristider, finns det inte heller särskilt starka skäl för de andra dominerande företagen att göra det. Högre vinster är sannolikt ett attraktivt alternativ för de andra jättarna i branschen, men naturligtvis inte för kunderna som ska betala de höga matpriserna.

Givet den bristande konkurrensen borde vi alltså kunna förvänta oss större vinster och högre matpriser i Sverige jämfört med andra länder. Det är också exakt det vi ser. Konjunkturinstitutet konstaterar att lönsamhetsomdömet i partihandeln var klart högre än normalt och inom gruppen partihandel sticker ökningen av lönsamhetsomdömet för livsmedelsgrossisterna särskilt ut som extremt gott. Även i butiksledet är lönsamhetsomdömet gott.³²

Konjunkturinstitutets uppdrag var att undersöka om företagen höjt priserna mer än vad som motiverades av kostnaderna. Slutsatsen att partihandelns

³¹ Konkurrensverket (2018:4) Konkurrensen i den svenska livsmedelskedjan.

³² Konjunkturinstitutet (2022) Specialstudie – Prissättning hos svenska företag under 2022.

lönsamhetsomdöme har förbättrats påtagligt är en indikation på att partihandeln höjt sina priser mer än vad de högre kostnaderna motiverat mellan det andra kvartalet 2021 och det andra kvartalet 2022.³³

Till det ska läggas att företagen kommer att få elstöd av staten för att slippa bära kostnaden för de högre elpriserna, detta trots att elkostnaderna redan har vältrats över på kunderna genom högre matpriser. Dessa stödpengar kommer alltså sannolikt uteslutande att gå till högre vinst och inte lägre matpriser.

En kris innebär ofta att hushåll och företag delar på kostnaden, dvs. hushållen får minska sin konsumtion och företagen får lägre vinster. När det gäller matpriserna har hushållen, trots stora statliga stödinsatser, fått bära hela kostnaden och lite till, medan matvarukedjorna gör rekordvinster.

Anledningen till den höga lönsamheten är naturligtvis de höga matpriserna. Sett i ett internationellt perspektiv är Sverige bland de dyraste länderna i Europa för en jämförbar matkorg och ligger högt över genomsnittet för EU-28.³⁴ Det är tydligt att den svenska matmarknaden inte fungerar. Den driver nu dessutom på inflationen som i sin tur driver upp räntan, vilket kommer att skada tillväxten och försvåra livet för hushållen än mer. Den bristande konkurrensen och de historiskt höga vinstnivåerna är ett direkt hot mot Sveriges ekonomi i dag.

2.9 Högre räntor försvårar situationen ytterligare

Riksbanken bekämpar inflationen genom att höja räntorna. På ett år har räntan höjts från 0 till 3,5 procent. Tanken bakom räntehöjningarna är att hushållen ska minska sin konsumtion till följd av att de får mindre resurser att röra sig med. Den minskade konsumtionen ska i sin tur få ned priserna. Eftersom matpriserna utgör en stor del av inflationen är alltså en del av tanken att hushållen ska minska sin konsumtion av mat, antingen genom att äta mindre eller handla billigare. Hushållens resurser och deras konsumtion minskar dock redan till följd av den kraftiga inflationen, dessutom till ett högt socialt pris i form av ökad fattigdom.

³³ Ibid.

³⁴ Konkurrensverket (2018:4) Konkurrensen i den svenska livsmedelskedjan.

Riksbankens penningpolitik bör ses i sammanhanget av att Livsmedelsverket varnar för att de höga matpriserna kan skada folkhälsan. I en undersökning som myndigheten genomfört svarar fyra av tio att de köper mindre färska grönsaker, oavsett inkomstnivå. Det finns även tydliga skillnader mellan hushåll med låg respektive hög inkomst. De med lägre inkomster säger att de väljer bort färska grönsaker i högre utsträckning än de med högre inkomster, jämfört med våren 2022.³⁵ Samtidigt rapporterar Folkhälsomyndigheten att medellivslängden för kvinnor med låg socioekonomisk status, mätt som kort utbildning, har sjunkit. Även deras ekonomiska standard har sjunkit, vilket kan påverka hälsan för dem och deras barn längre fram i tiden.³⁶ Att i detta läge lägga ytterligare bördor på hushållen i form av räntehöjningar, även om det delvis drabbar olika grupper, får anses vara en ganska riskfylld politik.

Svenska hushåll är betydligt mer räntekänsliga än övriga länder. Mer än 50 procent av hushållen har rörliga räntor. Detta skulle kunna innebära att den svenska räntan inte behöver höjas i samma utsträckning som i andra länder för att nå samma tänkta effekt. Ränteutgifter utgör en mer än dubbelt så hög andel av disponibelinkomsten hos svenska hushåll som hos övriga europeiska hushåll.³⁷

2.10 Hushållen får det allt svårare i krisen

Den ekonomiska situationen pressar merparten av hushållen hårt. En undersökning gjord av Rädda Barnen, Röda Korset, Majblomman och Hyresgästföreningen visar på en mycket oroväckande utveckling. Organisationerna beskriver en stor ekonomisk oro bland barnfamiljer och exemplifierar med att en majoritet av barnfamiljerna, oavsett inkomst, är oroliga för att deras hushållsutgifter kommer att öka under de kommande sex månaderna. Barnfamiljer med lägre inkomster är betydligt mer oroliga. En stor andel av barnfamiljerna med lägre inkomster uppger att den ansträngda

³⁵ Livsmedelsverket (2023-03-30) Höjda matpriser riskerar att påverka folkhälsan.

³⁶ Folkhälsomyndigheten (2023-03-30) Utmaning sluta påverkbara hälsoklyftor inom en generation.

³⁷ Eurostat, ECB och Macrobond.

ekonomiska situationen går ut över deras barns behov och också drabbar barn genom ökad oro.

Undersökningen visar vidare att barn till ensamstående med lägre inkomst och sammanboende med låg inkomst drabbas på flera olika sätt rörande några av de mest grundläggande behoven. Det handlar om att inte kunna äta näringsrik mat eller ha kläder inför årstidsväxlingar, eller att fritidsaktiviteter såväl som resor under helger och lov uteblir.³⁸

Stadsmissionen skriver i en debattartikel att deras matutdelning och försäljning av mat i de sociala matbutikerna Matmissionen ökade med 67 procent till 3 200 ton 2022. Antalet medlemmar i deras sex sociala matbutiker, där den som har en månadsinkomst under 12 163 kronor kan köpa livsmedel till kraftigt rabatterade priser, ökade med 99 procent. Den största gruppen medlemmar är barnfamiljer. Vidare vittnar Stadsmissionen runt om i landet om ett fördubblat antal besökare som kommer för ekonomiskt eller materiellt stöd och mat.³⁹

Krisen drabbar hushållen på olika sätt. Värst är läget för hushåll med mindre marginaler, exempelvis alla som lever på transfereringar och löntagare med låga inkomster. Bland alla som arbetar i arbetaryrken saknar 25 procent helt kontantmarginal.⁴⁰

Andelen av befolkningen med låg ekonomisk standard – även kallad relativ fattigdom, syftande på personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet i befolkningen – ökade från 14,3 procent 2020 till 14,7 procent 2021. Samtidigt ökade andelen av befolkningen med varaktigt låg ekonomisk standard med 0,5 procentenheter, från 8,5 procent till 9 procent.

De som försvarar den växande ojämlikheten i Sverige argumenterar ofta för att den ökande relativa fattigdomen inte visar att människor faktiskt får det sämre, bara sämre relativt andra. Detta är ett resonemang som försöker bortse från vad fattigdom innebär, nämligen inskränkta möjligheter att delta i

³⁸ Rädda Barnen: Nya siffror bekräftar: barnfattigdomen är akut.

³⁹ Stadsmissionen i Expressen (2023-03-29).

⁴⁰ Kommunal (2023), Inkomst att leva på.

samhällsliv och andra sociala interaktioner. Därför är relativa fattigdomsmått vanligast och mest relevant i de flesta sammanhang, också internationellt. Olika mått på fattigdom fungerar dock kompletterande för att få en mer fullödig bild av utvecklingen.

Måttet absolut fattigdom innebär att familjens inkomster är lägre än de nödvändiga utgifterna, exempelvis mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg. Andelen absolut fattiga kommer sannolikt att öka kraftigt till följd av krisen, eftersom de nödvändiga utgifterna blir högre i ett snabbare tempo än inkomsterna.

I januari ökade antalet ärenden kopplade till privatpersoner som inte betalat sin elräkning i tid med 33 procent hos Svea Inkasso, jämfört med samma månad året innan. Elräkningen är en prioriterad räkning att betala för de flesta hushåll eftersom konsekvenserna av att inte betala den är så stora. Att många inte gör det nu är ett tecken på att man har betalningssvårigheter i andra delar av sin ekonomi.

Även hos Kronofogden syns svårigheterna att betala fakturorna. Antalet betalningsförelägganden kopplade till elräkningar bland privatpersoner, alltså skulder som det ansöks om hos Kronofogden, har ökat med 47 procent mellan första kvartalet 2022 och första kvartalet 2023. Skuldbeloppet har ökat med över 36 procent under samma period. Jämfört med första kvartalet 2021 har antalet skulder ökat med över 80 procent och skuldernas storlek med över 71 procent,⁴¹ detta trots att elstödet till privatpersoner nu betalats ut.

Bland företagen ser det ännu värre ut. Mellan första kvartalet 2022 och första kvartalet 2023 ökade antalet betalningsförelägganden kopplade till elskulder med 63 procent. Skuldbeloppet ökade med 81 procent. Jämfört med första kvartalet 2021 har antalet förelägganden gällande elskulder för företag ökat med över 98 procent och skuldernas storlek med över 211 procent.⁴²

⁴¹ Uppgifter från Kronofogden.

⁴² Ibid.

2.11 En extrem krispolitik

Det mest påtagliga i regeringens ekonomiska vårproposition är frånvaron av en verklig krispolitik. Sedan regeringen tillträdde med stöd av Sverigedemokraterna har man konsekvent duckat sitt ansvar för att möta den kris Sverige befinner sig i.

Regeringens krispolitik är extrem. Extremt passiv. Med hänvisningar till den höga inflationen och det begränsade reformutrymmet har man valt att föra en ytterst passiv tillvaro. Regeringen kommer med undanflykter samtidigt som man slår undan benen för kommunernas och regionernas möjligheter att bedriva en fungerande verksamhet och prioriterar enorma skattesänkningar för höginkomsttagare framför de hushåll som har det allra tuffast.

Det finns ingen kommunal budget i världen som kan kompensera för en urusel regeringspolitik. Däremot måste vi lägga all kraft vi har att mildra effekterna och inte låta den benhårda klasspolitiken slå igenom i nedskärningar och försämringar av den kommunala verksamheten. Syftet med Vänsterpartiet Haninges budget är att visa att en annan politik är möjlig.

3. Sammanfattning av Vänsterpartiets budget

Tabell driftbudgetramar 2024 tkr/%

Nämnder, styrelser	Högerstyrets budget 2023	Vänsterpartiets budget 2024	Differens
KF-reserv inkl. volymreserv	5 000	44 000	+39 000
KS-reserv	15 000	0	- -15 000
Kommunstyrelsen	323 500	323 500	0
Södertörns upphandlingsnämnd*	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd**	0	0	0
Valnämnd***	100	4 500	+4 400
Revision	1 600	1 600	0
Barn- och förskolenämnd****	803 400	867 672	+8%
Grundskolenämnd****	1 647 000	1 778 760	+8%
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd	566 900	606 583	+7%
Idrotts-, kultur- och fritidsnämnd	274 000	293 180	+7%
Socialnämnd	1 125 400	1 215 432	+8%
Äldrenämnd	876 500	937 855	+7%
Stadsbyggnadsnämnd	209 600	220 080	+5%
Finansförvaltning	191 000	291 000	
Totalt	6 039 000	6 584 162	
Skatteintäkter och generella statsbidrag	- 6 132 400	- 6 593 000	

Finansnetto	-14 000	-14 000	
Resultat*****	107 400	22 838	
Resultat %	1,8%	0,35%	

Tabellen redovisas i tusentals kronor (tkr)

* Nämnden finansieras genom avgifter från andra nämnder som de utför tjänsten åt.

** Nämnden finansieras inom ramen för kommunstyrelsens budget.

*** 2024 är det val till Europaparlamentet. Ett valår som t ex 2022 är valnämndens budget i regel 4 500 tkr.

**** Under 2023 har tekniska justeringar gjorts mellan Barn- och förskolenämnden och Grundskolenämnden. Budgeten för fritidshem har förts över från BFN till GN vilket motsvarar 234 300 tkr. Budgeten för öppen förskola har förts över från GN till BFN motsvarande 1 700 tkr.

***** I händelse av att utgifterna överstiger intäkterna skall medel i första hand tilldelas nämnderna från kommunfullmäktiges reserv om 44 mnkr och andra hand från resultatutjämningsreserven om 50 mnkr.

Prisindex kommunal verksamhet		SKR 2023-04-27			
PKV					
		2022	2023	2024	2025
					2026
Arbetskraftskostnad*		2,7	7,5	4,4	-0,2
vikt arbetskraftskostnad		69,6%	68,1%	68,6%	68,9%
Övrig förbrukning**		9,0	4,7	2,8	2,6
vikt övrig förbrukning		30,4%	31,9%	31,4%	31,1%
Prisindex kommunal verksamhet		4,6	6,6	3,9	0,7
* Lönekostnadsförändring inkl. förändring i arbetsgivaravgifter.					
** 50 % lönekostnadsförändring och 50 % KPIF, konsumentprisindex med fast ränta för 2023 och framåt					

En uppräkningsrisker att leda till nedskärningar i verksamhetsnämnderna. I Vänsterpartiets budget tilldelas alla verksamhetsnämnder medel över 3,9%. Om Vänsterpartiets budget antas kommer alla krav på nedskärningar slopas. Det kommer dessutom finnas medel

för verksamhetsutveckling. Vissa nämnder som t ex kommunstyrelsen fick 2023 en uppräknings med 17% eller drygt 46 mnkr. 18 mnkr av dessa skulle gå till trygghetssatsningar. Vad övriga 28 mnkr skulle användas till var mindre klart i högerstyrets ändringsbudget från december 2022. Frågan är också om alla kostnader är permanenta över tid eller om t ex utökad kameraövervakning till en del är engångskostnader 2023? Med anledning av detta så ser vi inga uppenbara behov att utöka kommunstyrelsen ram.

Kring Stadsbyggnadsnämnden finns det en del frågor; 2022 hade man 70 mnkr lägre intäkter än budgeterat. Mycket av Stadsbyggnadsnämndens budget finansieras genom avgifter m m. Intäktssidan är inte tillräckligt analyserad. Man har också väldigt lågt utnyttjande av sina investeringsmedel. Stadsbyggnadsnämnden utnyttjar ca 35-40% av de investeringsmedel man tilldelats och därför får lägre kapitalkostnader året efter.

3.1 Reformutrymme

I Vänsterpartiets budget höjs verksamhetsnämnderna budget med totalt 417 mnkr. 227 mnkr är kompensation för pris- och löneökningar. Reformutrymmet för verksamhetsutveckling är alltså 190 mnkr.

3.2 Elevpengen

I Vänsterpartiets budget finns utrymme för en generell höjning av alla kategorier av elevpeng med 8%.

Vänsterpartiet är kritiska mot hur elevpengssystemet ser ut idag. Det saknar flera strukturella parametrar som skulle styra pengarna mer åt de skolor som har de största utmaningarna.

4. Kommunstyrelsen

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande: Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och frågor relaterade till barnkonventionen samt övergripande ekonomi- och personalfrågor.

Kommunstyrelsen svarar för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.fl.

Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som nationellt minoritetsförvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd. Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för centrala utvecklings- och tillväxtfrågor, såväl i fråga om den strategiska utvecklingen som i fråga om konkret genomförande av samhällsbyggandet i form av exploateringsprojekt för bostäder, infrastruktur, verksamhetsområden, företagsetableringar med mera.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 323 500 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Sänkta arvoden till förtroendevalda

I en tid av stor oro, där många lever på marginalen, är det viktigt att vända på varenda sten för att minska kommunens onödiga utgifter och kunna lägga resurserna på kärnverksamheten.

Många politiker har idag inkomster som de flesta i Sverige bara kan drömma om. Vi tycker inte att politiker ska leva i en egen verklighet långt från vanliga medborgare.

Idag är en kommunalrådsresurs i Haninge kommun 992'000/år, vilket gör att heltidsarvoderade kommunalråd har en månadslön som överstiger 80'000 kr. Medelinkomsten i Haninge 2021 var 395 000 kronor för män och 322 400 kronor för kvinnor. Det motsvarar en månadslön på 32 900 kronor för män och 26 900 kronor för kvinnor. För att inte klyftan ska bli för stor mellan de Haninges politiker och Haninges invånare vill vi i Vänsterpartiet att förtroendevaldas arvoden sänks.

Vi vill att kommunalrådsresursen minskas med 10%. Detta skulle innebära en besparing på minst 1,7 miljoner SEK/år som kan användas till kommunens kärnverksamhet.

Inrätta en social investeringsfond

Många kommuner har börjat satsa sina överskott i sociala investeringsfonder för att främja kommunens utveckling, däribland Norrköping och Umeå. Det handlar om att investera i människor. Vi anser att tidiga insatser och förebyggande arbete är en viktig framtidsinvestering och med den sociala

investeringsfonden kommer kommunen förhoppningsvis att se såväl ekonomiska och mänskliga vinster. För den enskilde människan handlar vinsterna om en framtid med utbildning, hitta förebyggande arbetsmetoder som tidigt bryter en negativ händelseutveckling av olika slag som kan drabba de boende i kommunen. För kommunens del kan de ekonomiska vinsterna handla om minskat behov av resurser exempelvis genom färre placeringar av barn och unga, minskade insatser från den samlade elevhälsan, och fler i egen försörjning. Ett bättre liv, helt enkelt.

Struktur

Ur fonden kan kommunens nämnder äska pengar till förebyggande projekt, men det ska också vara möjligt för externa aktörer i kommunen att söka medel. Särskilt idéburna organisationer som tar ett stort socialt ansvar, så som kvinno-, mans- och tjejjourer, Attention, föreningar som jobbar med avhoppare från kriminella- och extremistmiljöer, samt föreningar som stödjer brottsoffer ska kunna söka medel från fonden, men då via den förvaltning som ansvarar för respektive område. Externa aktörer ska välkomnas, men det ska naturligtvis inte bli så att den ena handen inte vet vad den andra gör inom den kommunala förvaltningen.

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp. Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

Organisation och ledning

Den sociala investeringsfonden kan exempelvis fungera enligt följande modell: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen delegation att vara beslutande nämnd vilket innebär att de fattar beslut om sökande nämnd eller förvaltning ska beviljas medel ur investeringsfonden. För varje investering i förebyggande

arbete för definierade grupper ska det finnas en plan för löpande uppföljning. Planen anger hur resultatet ska mätas och vid vilka tidpunkter det ska redovisas. Arbetssättet för insatserna ska dokumenteras så att de kan få en spridning till ett mer generellt genomförande om insatserna är lyckade. Dessutom ska det årligen göras en samlad uppföljning kopplad till det långsiktiga syftet med investeringen.

Beredning av beslut

Initiativ till ansökan kan tas av nämnder eller förvaltningar i kommunen. Det ska finnas en mall för vad ansökan ska innehålla. Ansökan skickas till kommunstyrelseförvaltningen som har som uppgift att dels kontakta berörda förvaltningar för diskussion om ansökan och dels inhämta synpunkter från det vetenskapliga råd, som kommer att knytas till den sociala investeringsfonden. Kommunstyrelseförvaltningen ställer samman en tjänsteskrivelse i ärendet, och kommunstyrelsen tar sedan beslut i ärendet, enligt delegation av kommunfullmäktige.

Anknytning till forskning

Efter att ansökningar om sociala investeringar har kommit in från den kommunala organisationen behövs ett stöd från ett vetenskapligt råd vid hanteringen av ansökningarna.

Sveriges Kommuner och Regioner står för vetenskaplig medverkan från sitt nordiska forskarnätverk, som kan kompletteras med kommunens egen forskningskompetens. Det vetenskapliga rådet kan både bedöma och ge tips på metoder för genomförande av insatser, hjälpa till med beräkningar av kommande kostnadsminskningar och hjälpa till att utforma själva insatsen och dess uppföljningssystem.

Inför en jämställdhetsmiljon

Vänsterpartiet vill satsa på jämställdhetsarbetet i kommunens organisation och vill införa en jämställdhetsmiljon där förvaltningar kan söka pengar för att

göra exempelvis utbildningar och workshops, eller köpa in material kring exempelvis normkritiskt tänkande, maskulinitetsnormer eller hbtq. Samma sak är tidigare gjord med klimatomiljonen och tillgänglighetsmiljonen. Detta är också ett bra sätt att sätta igång förvaltningarnas tankar kring de här frågorna och visa för politikerna vilka satsningar som kan göras.

Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet

Sedan miljönämnden i Haninge stängdes har klimat- och miljöarbetet blivit hängande i luften. Det saknas helt enkelt ett politiskt forum med fokus på klimat- och miljöarbetet i kommunen. Frågorna ska idag hanteras i kommunstyrelsen där de prioriteras ned, och hamnar vid sidan av.

Vi vill skapa ett beständigt politiskt forum för att behandla frågor rörande klimat- och miljöarbetet och vara remissinstans när det är aktuellt. Vi tror att bästa lösningen är en miljönämnd eller miljöberedning.

Skapa ett kommunägt energibolag

Vi har under det senaste året blivit alltför medvetna om konsekvenserna av skenande elpriser, och en instabil elmarknad. De kommuner som klarat sig bäst är de med egen elproduktion. Det finns goda förutsättningar för havsbaserad vindkraft i Haninge, och det finns gott om tak och mark att installera solceller på. Ett energibolag kan också ägas och drivas i samarbete med intilliggande grannkommuner. Intresset för samarbete bör undersökas, men Haninge bör gå fram med initiativet till eget energibolag även om inga andra kommuner är intresserade.

I ett kommunalt energibolag kan vi också välja att erbjuda kommuninvånarna ett mer fördelaktigt elpris, vi får större kontroll på prisbilden för kommunens verksamheter och slipper oförutsedda prisökningar.

Under början av 2023 såg vi också att kommunala energibolag delade ut nästan

två miljarder i vinst till kommuner runt om i Sverige. Pengar som sedan bidrog till att kunna finansiera kommunens övriga verksamheter.

Vänsterpartiets tidigare motion om att bygga en solpark i kommunen avslogs på grund av att det inte fanns något energibolag som kunde hantera den. Med ett energibolag så löser vi den problematiken.

Energieffektivisering och energiproduktion

När det klimat- och miljöpolitiska programmet antogs kom det nya mål gällande energianvändningen.

- År 2021 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviseras med 20 procent jämfört med 2009
- År 2030 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviseras med 20 procent jämfört med år 2021.

Nu skrotas troligen programmet och vi vill se att de tidigare målen uppfylls så snart som möjligt, och att de nya målen siktar ännu högre. Dels för att klimatet kräver snabba och stora investeringar men också för att investeringar i energieffektivisering betalar sig.

Vi vill att Tornberget och Haninge Bostäder ökar takten, använder sig av statliga investeringsstöd och gröna lån från Kommuninvest för att finansiera så stor del som möjligt av satsningarna.

Mer fart i miljö- och klimatarbetet

Hösten 2017 antog kommunfullmäktige det klimat- och miljöpolitiska programmet, som nuvarande kommunledning avser att lägga ned, till förmån för ett nytt som ska tas fram i samband med översiktsplaneringen. I den tidigare Hållbarhetsberedningen, som tog fram klimat- och miljöpolitiska programmet såg Vänsterpartiet till att målen fortsatte hållas höga (trots att det fanns partier

som ville sänka ambitionerna) och att vissa mål tillkom som annars inte skulle tillkomma.

Inför att vi nu ska stå utan program, för att sedan anta ett nytt vill vi belysa vissa områden extra.

- Minska utsläppen för resor och transporter
- Skydda mark med höga naturvärden, och gröna kilar i stadsplaneringen
- Värna ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Cirka $\frac{1}{3}$ av utsläppen av växthusgaser i Haninge kommer från resor och transporter. Det är av yttersta vikt att vi inte sänker våra tidigare ambitioner, utan fortsätter sikta på tidigare uppsatta mål:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.

I Haninge kommuns Trafikstrategi används begreppet: “Smarta resval och beteendepåverkan för hållbara resor” (ofta annars kallat Mobility management) som handlar om att, i första hand, få till en beteendeförändring exempelvis genom information.

Oavsett drivmedel är en minskning av bilresorna en nyckel för att kunna uppnå klimatmålen.

I framtiden måste fler välja att gå, cykla eller åka kollektivt, och därmed avstå bilen. Detta kommer inte att hända över en natt, och för att uppnå dessa mål, om att vara en hållbar kommun räcker det inte med information och kampanjer. Haninge måste planera för att vara en attraktiv och cykel- och promenadvänlig kommun, med goda kollektivtrafiklösningar. När en ökad andel personer ska kunna ta sig fram på andra sätt än med bil behöver vi också planera för dem med särskilda behov, allt från personer med funktionsnedsättning till föräldrar med barnvagnar.

Det är dags att minska fokus på bilismen, och möjliggöra för att större andel av resorna i kommunen kan fungera utan bil!

Skydd av mark, biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Att skydda natur med höga naturvärden är oerhört viktigt för att stärka ekologiska samband, bevara biologisk mångfald och stödja ekosystemtjänster. När kommunen nu ska anta en ny översiktsplan är det viktigt att naturvärden, gröna kilar och gröna samband skyddas, och att bevarandet och skapandet av ekosystemtjänster tas i beaktande.

Vänsterpartiet vill så snart som möjligt skydda Högstaskogen och Nordankärrsberget som naturreservat. Vi vill också utreda möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde. De gröna kilarna och de gröna sambanden ska värnas i stadsplaneringen. Detta ska säkerställas genom den grönytefaktormodell för Haninges regionala stadskärna⁴³ som tagits fram 2017, kommunens Naturvårdsplan⁴⁴, samt genom att följa åtgärdsplanen⁴⁵ som ligger bilagd.

Grönytefaktor är ett verktyg som ska säkerställa att en viss mängd grönska och ekosystemtjänster bevaras eller skapas på kvartersmark i samband med detaljplaneläggning. Syftet är att skapa gröna miljöer på kvartersmark för att stärka den lokala platsens ekologiska funktion och dagvattenhantering, samt att skapa möjligheter till rekreation i gröna miljöer för de som bor och arbetar i stadskärnan.

I förlängningen kan grönskande kvartersmark stödja kommunal grönstruktur och bidra till kommunens arbete med att bevara och stärka ekosystemtjänster inom den regionala stadskärnan.

⁴³ <https://www.ekologigruppen.se/projekt/gronytefaktor-for-haninges-regionala-stadskarna/>

⁴⁴

<https://www.haninge.se/siteassets/bygga-bo-och-miljo/naturvard-och-parker/naturvard/naturvardsplan.pdf>

⁴⁵

<https://www.haninge.se/siteassets/bygga-bo-och-miljo/naturvard-och-parker/naturvard/atgardspl-an-och-naturkatalog.pdf>

Naturvårdsplanen utgår från de nationella och regionala miljömålen om biologisk mångfald och har som övergripande syfte att bevara och utveckla kommunens naturvärden och därmed skapa förutsättningar för väl fungerande ekosystem och en rik biologisk mångfald. Naturvårdsplanen ska utgöra kunskapsunderlag och fungera som vägledning och underlag för naturvårdsarbetet, och för all samhällsplanering och myndighetsutövning i kommunen. Planen gör det möjligt att i ett tidigt skede av samhällsplaneringen ta hänsyn till områden med höga naturvärden liksom till viktiga ekologiska samband och strukturer. Att skapa samsyn om kommunens naturvärden och deras betydelse, inte bara för den biologiska mångfalden, utan även för deras viktiga rekreations- och friluftsvärden är också ett av planens syften.

Vi vill skjuta till extra resurser (utöver de kompensationer som kommunstyrelsen får för pris- och löneökningar) just för att kunna växla upp klimat- och miljöarbetet, skydda mer natur, och värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Koldioxidbudget för Haninge

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Sverige har tillsammans med de flesta av världens länder beslutat att agera för att den genomsnittliga temperaturökning absolut inte ska gå över 2 grader men med siktet på att inte gå över 1,5 grader. En viktig del i avtalet är att alla undertecknande länder minskar utsläppen i en rättvis takt. För att kunna uppnå målen i Parisavtalet behövs kraftfulla åtgärder för att minska våra utsläpp av växthusgaser. Det är också viktigt att ha en plan med tydliga och effektiva mål längs vägen så att vi vet att vi håller oss inom tidsplanen. Ett bra verktyg för att säkerställa att Haninge gör vad vi kan för att nå klimatmålen, och att Haninge inte släpper ut mer än vad det finns utrymme för, är att ta fram en koldioxidbudget.

En koldioxidbudget visar den mängd koldioxid som Haninge som mest kan släppa ut för att vi ska kunna uppfylla vår del i Parisavtalet och begränsa den

globala uppvärmningen till 1,5 °C och som mest 2°C. Budgeten ska också innehålla förslag på minskningstakt och konkreta åtgärder för att klara detta. Koldioxidbudgeten ska vara en del av Haninges aktiva arbete för att minska vår klimatpåverkan.

Billiga och klimatsmarta hyresrätter

Nästan 40 procent av all energi som används i Sverige går till byggnader. Det motsvarar ungefär lika mycket energi i form av elektricitet, fjärrvärme och bränslen som hela industrisektorn. Därför är det viktigt med klimatsmarta bostäder och lokaler.

Kommunstyrelsen ska verka för att det ska byggas billiga och klimatsmarta hyresrätter i Haninge, och Haninge Bostäder ska vara en aktiv part i det arbetet. Genom direktiv kring miljöfaktorer, och utsläpp för byggprocesser, och de färdiga bostäderna kan kommunstyrelsen axla sitt ansvar för klimat- och miljöfrågan tydligare

Bostadsbristen är också akut! Det är inte dyra bostadsrätter, eller fler småhus som behövs. Det är billiga hyresrätter som folk kan ha råd med! Haninge Bostäder måste bygga många fler billiga hyresrätter. Vi ligger långt under snittet i länet gällande allmännyttiga bostäder per 1000 invånare.

Det är även av vikt att följa den nationella inriktningen och bygga prisvärda lägenheter till seniorer. Det finns ett statligt stöd att söka för nyproduktion av seniorbostäder.

Öka kommunens cirkularitet

Det ska vara lätt att återanvända istället för att slänga möbler, armaturer, kontorsmateriel eller annan materiel. Genom ett nytt arbetssätt för hantering av möbler och inventarier i Haninge kommun kan vi öka resurshushållningen och bidra till ett miljömässigt hållbart samhälle. Vi blir mer cirkulära och kan spara både pengar och miljö. När medarbetare byter arbetsplatser, när verksamheter

får ändrade behov eller när någon ledsnat på designen och möbler ska bytas ut behövs en plan för hur gamla möbler och inventarier ska hanteras så att de inte bara hamnar på tippen! Saker som är fungerande ska kunna användas igen i någon annan verksamhet, säljas eller skänkas till välgörenhet.

Avfallstrappan, eller ”avfallshierarkin”, är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och styr hur vårt avfall ska tas om hand. Den anger att vi först ska minimera att avfall uppstår (”Måste vi verkligen byta möbler?”), sedan ska vi återbruka (”Kan någon annan ha nytta av den?”) och efter detta återvinna. Vi har ett ansvar att följa svensk lagstiftning och på bästa sätt förvalta skattemedel.

Inspiration till det nya arbetssättet är Stockholms- och Göteborgs stad, som sedan ett antal år driver ett lyckade återbruksprogram. I Göteborg finns Tage - (”ta och ge!”)⁴⁶ och i Stockholm finns ”Stocket Återbruk”⁴⁷. Båda är interna tjänster för återbruk av möbler och inventarier. Göteborgs Stad tog fram ett IT-verktyg för att lösa problemen med kommunens överblivna möbler och de har sedan delat med sig källkoden, som är öppen för andra som vill bygga en bytessajt.

Bytessajten gör det lätt för alla verksamheter att lägga ut utrustning eller materiel som blir över, och som kan komma till användning hos andra verksamheter. Det går också att lägga ut efterlysningar. Till Stocket är också arbetsmarknadsinsatser knutna, med tjänster som att renovera, transportera och montera de återbrukade möblerna.

Ett återbruksprogram med tillhörande digital plattform möjliggör för Haninge Kommun att följa kraven i miljöbalken och ta tillvara såväl ekonomiska, ekologiska och sociala resurser.

⁴⁶ <https://www.cradlenet.se/nyheter/gteborgs-stad-briljerar-i-terbruk-tack-vare-tage>

⁴⁷ <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1966265>

Nya ägardirektiv för Haninge bostäder

Vi vill se att Haninge bostäder tillåts expandera. För att uppnå detta bör ägardirektiven ändras på flera punkter.

1. Ta bort formuleringen att bolaget ska bidra till att det i Haninge kommun som helhet och i kommundelarna finns bostäder med olika upplåtelseformer, samt efterföljande stycken under samma paragraf. Det är inte ett allmännyttigt bostadsbolags ansvar att se till att det finns olika upplåtelseformer, så tillvida dessa inte bidrar till ett ökat bestånd av hyresrätter i bolagets bestånd.
2. Införa möjlighet för Haninge bostäder att låna med borgen från kommunen för lönsammare byggnation.
3. Sänka bolagets avkastningskrav. Allmännyttans resurser ska i större utsträckning stanna i bolaget och användas för att bygga och förvalta bostadsbeståndet långsiktigt och hållbart.

Friskare personal i kommunens organisation

Sjukfrånvaron i flera av kommunens förvaltningar är alarmerande. Störst är den i social- och äldreförvaltningen samt utbildningsförvaltningen. Man ska inte bli sjuk av sitt jobb!

Det bör vara en självklar grund för allt arbete. I dagens samhälle med ökad produktivitet, slimmade organisationer och förlorad respekt för arbetarnas situation så är det inte längre självklart. Tyvärr så följer det här tänket in i den offentliga sektorn, inte minst genom införandet av New Public Management.

Från kommunstyrelsen behöver vi uppmärksamma och arbeta mot att moderna arbetsformer förs i speciellt utsatta verksamheter. Personaltätheten måste också höjas. Idag är den katastrofalt låg i verksamheter som bedriver vård- och omsorg om våra äldre och personer med funktionsvariationer. Låg personaltäthet och långa arbetspass är lika med hög sjukfrånvaro. Hos den administrativa

personalen finns det stora risker för långvariga utmattningssyndrom på grund av hög stressnivå och sjukfrånvaron blir tidsmässigt lång.

Det behövs ett helhetsgrepp för att, på allvar, ta itu med de problem som finns med höga sjuktal i kommunen. Därför ska kommunstyrelsen undersöka de underliggande faktorerna till den höga sjukfrånvaron och föreslå en kommunövergripande åtgärdsplan för att få ner sjuktalen.

Tillitsbaserad styrning

Vi bör också röra oss bort från New Public Management (NPM) och mot tillitsbaserad styrning. Styrmodeller som bygger på NPM:s principer innebär att man styr utifrån mål och resultat. Resultat av prestationer mäts för att säkerställa effekten av de mål som beslutats högre upp i organisationen. Tydligare kontrollfunktioner uppfifrån och ökad rapportering trodde sig vara svaret på svårstyrda och kostnadsdrivande verksamheter – men resultatet har inte blivit så gott som man trodde.

Effekten av dessa NPM och dess styrmodeller har blivit en ökad detaljstyrning där riktningen sätts uppfifrån och ned, något som försvårar samverkan horisontellt mellan roller inom olika verksamheter. Kraven på uppföljning och granskning har ökat, såväl inom den egna organisationen som externt. Detta ökar i sin tur den administrativa bördan för chefer ute i våra offentliga verksamheter. Detta har bland annat resulterat i allt mer tidskrävande dokumentation, vilket begränsar medarbetarnas möjlighet att leverera sitt kärnuppdrag till medborgaren. I forskning som gjorts bland anställda inom offentlig sektor konstateras att medarbetare får minskad tid att lägga på de tjänster som medborgarna efterfrågar och behöver.

På grund av ovan nämnda problematik med NPM tillsatte regeringen Tillitsdelegationen, som under flera år undersökte hur man kan motverka effekterna genom att tänka annorlunda. Under 2018 landade forskningen i en

rekommendation och tillitsdelegationen lämnade ifrån sig sitt huvudbetänkande "Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn" (SOU 2018:47).

Regeringens Tillitsdelegation drog slutsatsen att detaljstyrningen behöver minska och handlingsfriheten öka i offentlig sektor. Detta för att tillvarata medarbetarnas kompetens, kunskap och engagemang. "Tillitsbaserad styrning och ledning är styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga tillitsfulla relationer samt säkerställa förmåga, integritet och hjälpsvillighet."

Tillitsbaserad styrning i praktiken:

Större fokus på medborgare – att säkerställa kvaliteten i leverans till medborgare i verksamhetens uppdrag.

Öka medarbetarnas frihet och eget ansvar – att skapa möjlighet för medarbetare att tänka nytt och ta ansvar för att fatta egna beslut för förbättring.

Förbättrad systemsyn för samverkan – att öka den sammanhållna styrningen i organisationen genom att titta på helhetsperspektivet för de professioner som behöver samarbeta i tjänsteleverans till kund.

Ökat inflytande och demokrati

Haninge kommuns ambition som arbetsgivare ska vara att anställda trivs på sin arbetsplats. Som medarbetare ska du känna att ditt arbete är meningsfullt och att du kan påverka din arbetssituation. Genom tillitsbaserad styrning tar vi bättre tillvara på medarbetares kompetens, och möjliggör ökat inflytande och demokrati på arbetsplatsen.

För demokrati är ju mer än att rösta var fjärde år. Det är även att ha inflytande på arbetsplatsen: i verksamhetens utförande, i planering och schemaläggning.

Medarbetarna på golvet vet ofta bäst vilka insatser som kommer ge bäst effekt och hur förändringar kommer att påverka arbetet, hälsan och måendet.

Det är bra för medarbetarnas hälsa att ha inflytande över sitt arbete och känna delaktighet. Ökat inflytande ger ökad motivation i arbetet när du själv kan påverka planering av verksamheten och din arbetssituation. Medarbetarnas kunskap om arbetsuppgifterna och arbetsplatsen resulterar också i att arbetet blir mer effektivt!

Haninge kommun som attraktiv arbetsgivare

Idag gäller det att vara en attraktiv arbetsgivare och kunna locka kompetens. Den som kan erbjuda bäst villkor är vinnaren. Kommuner runt om i vårt land har svårt med kompetensförsörjningen och Haninge är inget undantag.

Genom bra personalpolitik, tillitsbaserad styrning, goda arbetsförhållanden och lönenivåer samt medarbetarinflytande erbjuder Haninge kommun viktiga faktorer som framtidens arbetstagare kommer ställa krav på.

Socialt bokslut

Vänsterpartiet kämpar alltid för social rättvisa. En förutsättning för att förbättra den sociala rättvisan för Haninges medborgare är att det finns ett socialt bokslut som visar vilka de olika förhållanden som kommunens medborgare lever under.

Vi vill att Haninge kommun ska införa ett socialt bokslut, något som redan introducerats i Sundbyberg. Där utgår det sociala bokslutet från fem perspektiv av social hållbarhet; skillnader i inkomst, valdeltagande, delaktighet och inflytande, jämställdhet och integration.

Insatser för ökat valdeltagande

Sverige har ett högt men ojämnt valdeltagande. För att öka valdeltagandet i de områden och i de grupper där valdeltagandet är lågt, såsom Jordbro och

Brandbergen, bör vi som kommun göra olika riktade insatser för att öka kunskapen om valet och demokratin. Det kan handla om att engagera så kallade valinformatörer eller att göra insatser tillsammans med studieförbund och föreningsliv.

Uppdrag till kommunstyrelsen:

- Sänka arvoden till förtroendevalda, genom att kommunalrådsresursen minskas med 10%.
- Inrätta en social investeringsfond
- Inför en jämställdhetsmiljon i enlighet med Vänsterpartiets tidigare motion
- Ta fram förslag på inrättande av politiskt forum (nämnd eller beredning) för att driva klimat- och miljöarbetet i kommunen
- Utredda möjligheten att skapa ett kommunalägt energibolag
- Uppdra Tornberget och Haninge Bostäder att växla upp arbetet med energieffektivisering och energiproduktion
- Genomföra ökade satsningar och ambitioner i klimat- och miljöarbetet
- Skydda mer mark, och värna gröna kilar i stadsplaneringen
- Ta fram en koldioxidbudget för Haninge
- Göra en storsatsning på klimatsmarta och billiga hyresrätter enligt konceptet såsom SABO:s kombohus
- Uppdra Haninge Bostäder att bygga kollektivhus med billiga hyresrätter som är klimatpositiva, exempelvis passiva hus av trä.
- Öka kommunens cirkularitet genom att ta fram riktlinjer för bättre hantering av möbler och inventarier
- Ta fram ett förslag för ändring av Haninge bostäders ägardirektiv, utifrån syftet att de ska kunna expandera
- Ta fram en åtgärdsplan för att minska sjukfrånvaron i de olika förvaltningarna
- Införa tillitsbaserad styrning, istället för New public management.

- Erbjuder bra arbetsförhållanden, löner och individuell påverkan för arbetstagarna och därigenom vara en attraktiv arbetsgivare.
- Gör insatser för ökat valdeltagande, framförallt i de kommuner där valdeltagandet var lågt.

5. Barn- och förskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för barn- och förskolenämnden: förskola samt annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet, i såväl kommunal som privat regi.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 867 672 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Förskolan ska bidra till att bygga upp barns positiva framtidstro.

Barn växer upp med snabba förändringar i sin omvärld. De möter nya människor och nya situationer och förskolan är viktig för att barnen ska lära sig att möta olika utmaningar. Här ska barnen kunna spendera sina dagar i en god miljö med både vila och aktiviteter som är anpassade efter deras behov och vistelsetid. Miljön ska vara tillgänglig för alla och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.

En bättre kommunal förskola

Alla barn har rätt att gå i en bra förskola. Idag bedrivs cirka en femtedel av förskolorna i Sverige i privat regi, och av dessa är cirka 58 procent vinstdrivande. Idag slussas alltså vinster från förskolepengen till kommersiella bolag i stället för att investeras i kvalitet för barnen. Vinster görs genom att i huvudsak skära ner på personal, vilket är den största utgiftsposten – och samtidigt en grundförutsättning för verksamhetens kvalitet. Fristående förskolor har sedan 2006 fri etableringsrätt vilket betyder att de inte behöver ansöka om tillstånd hos

Skolinspektionen utan ansökan görs direkt till kommunen. Trenden är att de privata vinstdrivande förskolorna ökar, medan de privata idéburna alternativen minskar.

Koncernförskolor har lägre andel förskollärare, lägre andel formellt utbildade barnskötare, lägre löner samt fler deltidsanställningar. Exempelvis är andelen barnskötare som saknar formell pedagogisk utbildning för arbete med barn i kommunal regi 29 procent, medan motsvarande siffra för privata förskolor är 43 procent. Liknande mönster går att se avseende skillnaden i förskollärartäthet, där det går 12,2 barn per förskollärare i kommunala förskolor och 17,6 barn per förskollärare i fristående förskolor.⁴⁸

Vårt grannland Norge införde en nationell bemanningsnorm 2019, med syfte att öka antalet vuxna per barn. Bemanningen innebär att det per personal får vara max tre barn under 3 år och max sex barn över 3 år. Det har på kort tid visat sig att reglers kraft är stark.

2017 var det bara 55 procent av förskolorna som levde upp till normen, och redan i december 2020, efterlevde 99 procent av förskolorna bemanningsnormen.

En annan viktig faktor för förskolans kvalitet är kontinuiteten i personalgruppen. Förskolebarn anknyter till gruppen och personalen på förskolan, och det är viktigt att förskolor strävar efter att ha kontinuitet och låg personalomsättning. Heltid som norm, trygga villkor och bättre löner är en viktig grundsten för det. Även här skiljer det sig mellan kommunala förskolor och privata. Andelen deltidsanställningar 2020 var 35 procent i offentlig barnomsorg och 47 procent i privat.

Minska etableringen av vinstdrivande förskolor

⁴⁸ https://webbfiler.kommunal.se/sites/default/files/2022-03/F%C3%B6rskolerapport_033022_0.pdf

Vi vill att Haninge aktivt arbetar för att minska etableringen av fler vinstdrivande förskolor i kommunen, genom att ställa högre krav avseende förskolegårdarnas storlek och utformning, samt bemanningen i förskolan. Vi ska också ställa samma högre krav på de aktörer som redan finns etablerade.

Minska barngruppernas storlek

Hösten 2021 röstade vi igenom förslaget om att småbarnsgrupperna i förskolan ska bli mindre. Vi vill inte stanna där, utan vi vill att alla barngrupper i förskolan blir mindre. Vi har även lagt en motion om att minska även storbarnsgruppernas storlek, men denna röstades tyvärr inte igenom.

Storleken på barngrupperna i förskolan är något som gör att Haninge kommun hamnar väldigt lågt i Lärarförbundets senaste rankning. 2021 hamnade Haninges förskolor på plats 260 av 290 bland Sveriges alla kommuner. Vi är alltså i bottenkiktet när det kommer till att följa det riktmärke som finns för barngruppernas storlek i förskolan. (Riktmärke för barngrupper 1–3 år är sex till tolv barn. Riktmärket för barngrupper 4–5 år är nio till 15 barn.)

I en enkätundersökning som Lärarförbundet gjort uppger hälften av förskollärarna i landet att de inte hinner med sitt uppdrag på grund av för stora barngrupper. För stora barngrupper leder också ofta till högre ljudnivå och ökad stress vilket i sin tur leder till ökad sjukfrånvaro hos förskolepersonalen. Också svaren från barnskötarna i Kommunals medlemsundersökning 2021 (resultat för både kommunal och privat regi) visar att 27 procent anser att bemanningen i förskolan är så låg att det dagligen eller någon/några gånger i veckan innebär en risk för barnen.

Öka bemanningen- inför bemanningsnorm i Haninge

Vi vill att Haninge inför en bemanningsnorm som ska gälla alla förskolor i kommunen, såväl kommunala som privata. Dagens riktmärke om

barngruppens storlek är inte tvingande och tar inte hänsyn till bemanning. Att införa bemanningsnorm är en viktig insats utifrån barnrättsperspektiv, personalperspektiv samt ett kvalitetsperspektiv. Färre barn/ pedagog i kombination med mindre barngrupper gör att barnen kan känna sig tryggare och mer sedda, samt att personalen känner sig mindre stressad och mer tillfreds med sin arbetssituation. Barn ska ha rätt att synas och höras, en rätt våra förskolor inte kan ge dem om det inte finns nog med personal. Personalen förtjänar också en god arbetsmiljö och sunda arbetsvillkor, vilket vi måste möjliggöra för dem.

Barns utveckling, hälsa och välbefinnande

“Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande”. (Lpfö 18, s. 7)

Att främja barns fysiska och psykiska hälsa och välbefinnande kan exempelvis göras genom rörelse och goda matvanor. Det handlar även om att barnen ska få utveckla sin identitet och känna trygghet i den. De första åren lägger också en viktig grund för den psykiska hälsan senare i livet.

Barn i rörelse

Barn är nästan aldrig stilla, utom möjligen när de sover. Och det är precis så det ska vara, för det är bra för både kroppen och knoppen att hoppa och springa, dansa och leka, snurra och krypa, smyga och cykla.

I förskolan behöver man oftast inte väcka barnens lust att röra sig. Utmaningen är istället att ta vara på rörelseglädjen och samtidigt ge barnen möjlighet att utveckla sin motorik och sin kroppsuppfattning!

Det ska finnas goda förutsättningar för lek och rörelse för barn.

Vi vill att gårdsytan per barn på Haninges förskolor ska utökas, och att förskolegårdarna ska erbjuda grönskande, inspirerande och spännande miljöer att leka i. Naturmiljöer bjuder ofta in till lek och utforskande, och kan ge barnen

rika sinnesupplevelser genom lukt, ljud, känsel, syn och smak. Det finns starka indikationer för att lek och rörelse utomhus i gröna miljöer förbättrar förskolebarns grov- och finmotorik. Forskning visar dessutom att motorisk kompetens har ett starkt samband med både kognitiv förmåga och skolprestation. Sambandet är till och med starkare än vad både intelligenskvot och elevens socioekonomiska bakgrund har på liknande förmågor och prestationer.

Genom ökad rörelse och utomhusvistelse i gröna miljöer skapar vi goda förutsättningar för resten av livet!

Ökad kunskap om mat ger goda vanor

Barn tillbringar en stor del av sin vakna tid på förskolan och under veckodagarna äts oftast fler måltider i förskolan än i hemmet. Måltiderna i förskolan är alltså ett självklart sätt att främja hälsosamma matvanor. Erfarenheterna som barnen får genom att dagligen exponeras för, och själv pröva olika livsmedel, har i studier visat sig vara avgörande för utvecklingen av barns smakpreferenser, inte minst vad gäller frukt och grönsaker. Genom att integrera teoretisk och praktisk kunskap och erfarenheter om livsmedel, maträtter och måltider kan förskolan ge förutsättningar för ett lustfyllt, nyfiket och utforskande lärande. .

Bra mat med lägre klimatpåverkan

Maten i förskolan ska vara bra för våra barn. Den ska tillagas på ett hantverksmässigt sätt med fokus på säsongens råvaror, där minst 60 procent av råvarorna ska vara ekologiska. Vi vill arbeta för att minska matens klimatpåverkan, bland annat genom att minska matsvinnet och att minska mängden kött till förmån för mer vegetabilier. Animaliska livsmedel har högre utsläpp av växthusgaser, och genom att kommunen gör en plan för att minska animaliekonsumtionen i kommunens verksamheter, och införa vegonorm minskar vi ytterligare vårt klimatavtryck. Eftersom ekologisk mat ofta är något

dyrare och växtbaserad mat ofta är billigare så blir det ett nollsummespel att öka andelen ekologisk mat och andelen växtbaserad mat.

Utbilda kökspersonal i vegansk och klimatsmart mat

För att maten i Haninges förskolor fortsatt ska vara inspirerande och näringsrik är det viktigt att kökspersonalen utbildas i vegansk och klimatsmart matlagning.

Rätt till heltid i förskolan

Vänsterpartiet tycker det är självklart att man inte gör skillnad på barn. Som det ser ut idag så får alla barn inte rätt till lika många timmar i förskolan baserat på föräldrarnas sysselsättning. Barn till arbetssökande samt barn vars föräldrar är föräldralediga med syskon får endast ta del av förskolans verksamhet på 30 h i veckan till skillnad från barn till yrkesverksamma föräldrar som får ta full del av den pedagogiska verksamheten.

Förskolan är till för barnen och inte föräldrarna. Den pedagogiska verksamheten som bedrivs inom förskolan ska alla barn ha rätt att ta del av lika mycket. Både svensk och internationell forskning visar att barn som tagit del av pedagogisk verksamhet i tidig ålder klarar sig bättre i skolan vilket också resulterar i bl.a. större framgång i arbetslivet, till skillnad från barn som inte tagit del av pedagogisk verksamhet. Studier visar att barn som gått i pedagogisk verksamhet har ett tydligt försprång i livet både på kort och lång sikt. Därför tycker vi att alla barn ska ha rätt till samma förutsättningar och möjligheter, vilket börjar med lika rätt till heltid i förskola för alla barn.

När skolmatsalar larmar om stigande åtgång måndagar och fredagar ser vi anledning att lyfta denna fråga även i förskolan. Rätten till heltid är viktig för att den också garanterar barn ett extra mellanmål på förskolan, i dagsläget måste föräldrar till barn som går på 30 timmar/vecka välja om barnet ska få frukost

eller mellanmål. Vi tycker inte att denna uppdelning är rimlig att göra, om ett barn är på förskolan och mat serveras, så ska barnet erbjudas att äta. Rätten till heltid löser detta problem.

Tack vare Vänsterpartiet så utökades tiden för den grupp barn som inte hade rätt till heltid från 25 h i veckan till 30 h. Den rätten har den styrande alliansen börjat nagga i kanten. Vi vill fortsätta den utvecklingen så att dessa barn ska ha möjlighet att ta del av förskolans pedagogiska verksamhet upp till 40 h i veckan om behov och önskemål finns.

Kommunal vikariepool

Förskolan är en arbetsplats som präglas av hög sjukfrånvaro. För att garantera ett fungerande system vid sjukdom måste det finnas anställda vikarier som barnen känner igen. Att varje förskoleområde i kommunen då har tillgång till ett par egna, bekanta vikarier som är anställda och hoppar in om någon av de ordinarie förskollärarna är borta tror vi är den bästa lösningen. Detta bidrar inte minst till att skapa en större trygghet på förskolan. Det är även mycket effektivare än att ta in ny personal varje gång som inte känner till lokalerna och rutinerna på arbetsplatsen, om det nu kommer någon alls.

Idag arbetar många förskoleområden redan med välkända vikarier i en form av vikariepool i Haninge, men vi vill se att det skapas en riktlinje för detta. Privata vikariepooler tar ofta ut långt större avgifter än vad som går till vikariens lön och sociala avgifter, och hög omsättning på timanställda riskerar att påverka både trygghet och kvalitet i barnomsorgen.

Med en kommunal vikariepool som norm kan vi erbjuda vikarier bättre löner och anställningsvillkor, och spara pengar som annars skulle gått ner i fickan på en välfärdskapitalist.

Språkutveckling i förskolan

Haninges förskolor arbetar med gemensamma projekt och processer för att utveckla den pedagogiska verksamheten. Hösten 2022 startade projektet ”Tillsammans genom vär(l)den”, ett projekt som alla pedagoger varit med om att ta fram. ”Tillsammans genom vär(l)den” handlar om hållbarhet utifrån barnens perspektiv, om barnens relation till sin omvärld och hur de utforskar den. Demokrati, delaktighet och språkutvecklande arbete är grunden i förskolans dagliga verksamhet. Fantasi, kreativitet och lek är väldigt viktigt i det arbetet. Genom att tillgodose varje barns rättigheter, att barnen blir delaktiga, sedda och lyssnade på, skapar Haninges förskolor förutsättningar för att våra barn växer upp till trygga och starka individer som kan bidra till ett tryggt och fungerande samhälle.

Vi tycker att arbetet med språkutveckling som varit i fokus genom projektet är mycket spännande och vi ser väldigt positivt på detta. I förskolan möts människor från olika kulturer som talar olika språk. Med rätt stöttning kan de flerspråkiga barnen utveckla både sitt modersmål och svenskan.

Det finns många sätt att arbeta språkutvecklande i förskolan exempelvis genom att läsa högt och samtala om text. Visa att alla språk är lika värdefulla och låta barnen få använda alla sina språkliga resurser i förskolan. Det kan bidra till att identiteten och självkänslan stärks. Att erbjuda flera olika texttyper som berättande, beskrivande och instruerande texter, till exempel sagan vid lästunden och receptet när man bakar. Att leka med orden med hjälp av rim, ramsor, att hitta på egna ord eller andra språklekar. Att använda och kombinera flera olika uttrycksformer som kan stötta språkutvecklingen, till exempel bild, rörelse och sång.

Vänsterpartiet vill göra en extra satsning på böcker och pedagogiskt material som ytterligare kan förstärka språkutvecklingen hos barnen i våra förskolor i kommunen.

Hbtqi-certifierad förskola

Vi i Vänsterpartiet vill att förskolans alla medarbetare och personal inom förvaltningen ska få kompetensutveckling gällande normkritiskt förhållningssätt och hbtqi. Att få vara sig själv borde vara en självklarhet för alla, men tyvärr ser verkligheten annorlunda ut. En hbtqi-certifiering är ett sätt att förändra det genom att öka kunskapen, förbättra arbetsmiljön och samtidigt säkra ett bättre bemötande av målgrupperna. Det handlar om mänskliga rättigheter i vardagen.

Hbtqi-certifieringen tar utgångspunkten i normer kring kön och sexualitet och hbtqi-frågor, men RFSLs metodik innefattar både ett normkritiskt och intersektionellt perspektiv och berör normer kopplat till alla diskrimineringsgrunder, som etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, kön, könsöverskridande identitet och uttryck, religion, sexuell läggning och ålder. Med hbtqi-certifieringen får vi ett mer normmedvetet perspektiv, en öppen arbetsmiljö och ett bättre bemötande. Målet är att skapa en miljö där alla känner sig inkluderade och välkomna.

Efter avslutad hbtqi-certifiering ska alla medarbetare ha fått ökad kunskap om hbtqi, normer och hbtqi-personers livsvillkor samt ha förhållningssätt för ett inkluderande bemötande. Det är starten på ett förändringsarbete för en öppen och inkluderande arbetsmiljö, samt ett välkomnande bemötande av barn och föräldrar utifrån ett hbtqi-perspektiv.

Återinför öppna förskolan i Brandbergen och Jordbro

Idag har Haninge kommun endast en öppen förskolan knuten till familjecentralen i Handen. Tidigare så hade vi BVC och öppna förskolor i både Brandbergen och Jordbro. Dessa lades ner och invånare i de här områdena hänvisas nu att istället ta sig till Handen. Det fanns en strategisk tanke med att ha dessa verksamheter just i Brandbergen och Jordbro. I dessa områden finns ett annat stödbehov hos de boende, där många är nyanlända och många har

socioekonomiska svårigheter. Brandbergen och Jordbro är även områden som av Polisen bedöms som utsatta områden sedan flera år tillbaka.

Ett utsatt område karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Kriminellas påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som narkotikahandel som bedrivs öppet och ett utåtagerande missnöje mot samhället. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och att medverka i rättsprocesser.

Därför var det verkligen ett dåligt beslut att slå igen dörrarna för de öppna förskolorna i just Brandbergen och Jordbro där de verkligen behövs och gör stor nytta. Öppna förskolans verksamhet är oerhört viktigt utifrån flera perspektiv. Öppna förskolan vänder sig till föräldrar som är hemma med barn som ännu inte har börjat i förskolan för att utveckla barns kreativitet och förbereda dem inför förskolan. Men öppna förskolan har också en viktig vägledande funktion och gör ett viktigt förebyggande arbete genom att personalen där samtalar med föräldrar på ett mer direkt sätt. Öppna förskolan är även en hälsofrämjande och nätverksskapande arena där kontakter knyts och erfarenheter delas mellan olika familjer. Gemenskapen som skapas med andra vuxna och barn är en viktig del för integration och skapar möjligheter till språkutveckling.

Vi vill att de kommunala öppna förskolorna blir verksamma igen i Brandbergen och Jordbro. För att nå de som bor i dessa områden är det viktigt med lokal närhet, närhet är avgörande i många fall när man har småbarn och lever med begränsade resurser.

Uppdrag till nämnden:

- Att minska etableringen av fler vinstdrivande förskolor i Haninge genom ökade krav på förskolegårdar och bemanning. Samma, högre krav ska också ställas på de aktörer som redan finns etablerade.
- Att minska barngruppernas storlek
- Att införa bemanningsnorm för förskolor i Haninge
- Att utöka gårdsytan per barn på Haninges förskolor och att utveckla gårdarna till att erbjuda grönskande, inspirerande och spännande miljöer att leka i,
- Att maten i förskolan ska lagas på säsongens råvaror, där minst 60 procent av råvarorna ska vara ekologiska
- Att minska matsvinnet i förskolan
- Att göra en plan för att minska animaliekonsumtionen i kommunens verksamheter, och införa vegonorm
- Utbilda kökspersonal i vegansk och klimatsmart mat
- Att ge barn till arbetssökande samt barn vars föräldrar är föräldralediga med syskon möjlighet att ta del av förskolans pedagogiska verksamhet upp till 40 h i veckan om behov och önskemål finns.
- Att skapa en riktlinje för vikarietillsättning i den kommunala förskolan, där en kommunal vikariepool för varje förskoleområde är norm
- Att satsa på böcker och övrigt pedagogiskt material som kan förstärka språkutvecklingen
- Att genomföra HBTQI-certifiering för Haninge kommuns förskola
- Att återöppna de kommunala öppna förskolorna i Brandbergen och Jordbro.

6. Grundskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för Grundskolenämnden: ansvar för alla grundskolans årskurser (F-9) grundsärskola (anpassad grundskola från 2 juli 2023), fritidshem samt öppen fritidsverksamhet, samt den medicinska och psykologiska delen av elevhälsan i kommunal förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Ansvaret gäller både verksamheter i egen regi samt med annan huvudman.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 1 778 760 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Ramen redovisas exklusive den reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker i pengsystemet. Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Skola i egen regi

Det är viktigt att skolans olika delar är i kommunens egen regi. Dels ska de skattemedel som avsätts komma eleverna och verksamheterna till godo fullt ut. Det ger även eleverna och personalen en större trygghet att komma tillrätta med missförhållanden som kan uppstå, jämfört med privata företag.

Kommuninvånarnas skattepengar ska gå till en verksamhet med hög kvalitet med god arbetsmiljö för personalen, inte till privata vinster för företagen. Dels har utbildningsförvaltningen det svårt redan idag med planeringen inför framtiden. De privata företagen gör att det är svårt att ta ett helhetsgrepp och planera framåt. Andelen elever i våra kommunala skolor minskar. Det försvårar för kommunen och försämrar för elever och personal.

Vi vill sätta ett stopp för etableringen av fler privata skolaktörer i Haninge. Vänsterpartiet vill se en skola för alla. Vi ska ha en skola för eleverna, och inte för riskkapitalisterna och deras direktörer som placerar våra skattepengar i skatteparadis. Alla elever i Haninge har samma rätt till god utbildning och bra skola. Skolpersonal ska ha schyssta villkor och en god arbetsmiljö. 15 procent av friskolorna är rena aktiebolag vars huvuduppgift är att generera mest möjliga vinst till ägarna. Detta har visat sig svårt att kombinera med skolans huvuduppgift att bedriva undervisning med hög kvalitet. Den enda vinsten i skolan ska vara kunskap!

Det svenska systemet är världsunik eftersom inget annat land tillåter skattefinansierade skolor att ta ut obegränsade vinster.

Det här handlar inte bara om de privata skolorna, för även de kommunala skolorna tvingas anpassa sig efter de förutsättningarna. Systemet har inte bara inneburit att en del oseriösa skolföretag som sätter vinst före utbildning har kunnat etablera sig utan också att den kommunala skolan får mindre resurser och svårare att planera långsiktigt för verksamheten. Det betyder ofta att den måste spara in på saker som är nödvändiga i en bra skola, som elevstöd och elevhälsa.

Mätning efter mätning visar att svenska skolan har gått från att vara världens mest jämlika, till att vara den skola där ojämlikheten växer allra snabbast. Både skolforskare och internationella organisationer som OECD är överens om att det är marknadssystemet som har varit drivande i den utvecklingen. Det systemet har också betytt att ett fåtal stora koncerner har skaffat sig nåt som börjar likna ett monopol. Det ger dem möjligheten att pressa ner sina kostnader med färre behöriga lärare, sämre lokaler och lägre löner.

Skolpengssystemet gynnar marknadsskolorna

I ett system där skolan övervägande finansieras med en peng för varje elev, genererar en liten klass lite pengar för att täcka sina kostnader. Det gäller framför allt kostnaderna för lärare och lokaler, som utgör den största delen i skolbudgeten. Om klassen är större blir situationen en annan. Inga fler lärartimmar behöver betalas, och inga nya lokaler hyrs. Att maximera klasserna ger skolorna ett rent tillskott.

Häri ligger förklaringen till de marknadsskolornas goda ekonomi. En fristående skola som drivs med vinstintresse söker sig vanligen till områden där eleverna har goda studieförutsättningar. Där kan man skapa stora klasser vilket leder till stora vinster. Men de omkringliggande kommunala skolorna får bekymmer. De tappas elever till den fristående skolan och får följaktligen små klasser och ekonomiska svårigheter. Om detta leder till att kommunen måste höja skolpengen för att få systemet att gå ihop, höjs pengarna också för den fristående skolan. Som då får ännu större vinst.

I annat fall väljer kommunen, som med Båtsmansskolan, att lägga ner kommunala skolor som inte klarar av att hålla sig flytande.

Inför klasspeng istället för elevbunden skolpeng

Vi vill införa klasspeng istället för elevbunden skolpeng, för att komma bort från ett system, som ger starka ekonomiska incitament för att skapa stora klasser. Vi vet, genom forskning att elever, och särskilt elever med sämre studieförutsättningar, gynnas av mindre klasser.

Klasspeng istället för elevpeng alltså. Det tjänar alla på utom marknadsskolor!

Ökade krav på fristående skolaktörer

Vi vill också att Haninge ökar kraven på de fristående skolaktörerna i kommunen, för att få en mer likvärdig skola. Ökad andel behöriga lärare, tillhandahållande av skolbibliotek, egna idrottssalar, bättre skolgårdar och elevhälsa ska erbjudas även i Haninges friskolor.

Strukturbidrag

Skolan ska vara likvärdig. Det innebär bland annat att utbildningen ska vara kompenserande och uppväga skillnader i barns och elevers bakgrund och förutsättningar. Ett sätt att åstadkomma detta är att kommunerna differentierar sin fördelning av resurser.

Skollagens formulerar detta tydligt. ”I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.” (1 kap. 4 §). Vidare formuleras att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet (1 kap. 8 §) samt att utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 §). I efterföljande kapitel formuleras sedan att kommuner ska fördela resurser till skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8b §).

Haninge använder strukturbidrag i liten skala, och skulle kunna utvidga det till att gälla fler strukturella faktorer. Exempelvis anser vi att strukturstöd som kompenserar skolor som har många socioekonomiskt svaga elever i större utsträckning bör användas i Haninge. Socioekonomisk resursfördelning har tillämpats förhållandevis länge i många kommuner och frågan om hur skolans ekonomiska resurser bäst fördelas och används har under lång tid varit en aktuell fråga.

Skolinspektionen noterar glädjande att “En tendens som kunnat iakttagas i granskningen är att den socioekonomiska faktorn **vårdnadshavarens utbildningsbakgrund** används av allt fler kommuner.”⁴⁹

⁴⁹ [Skolinspektionen - kommunens arbete med segregationen i skolan](#)

Skolinspektionen har vidare undersökt hur kommunerna använder strukturbidrag och är ganska kritisk: ⁵⁰“Här följer Skolinspektionens viktigaste iakttagelser: Endast en liten del av de ekonomiska resurserna omfördelas för att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar. I tolv av de granskade kommunerna har Skolinspektionen identifierat utvecklingsområden som är direkt förknippade med resursfördelningssystemet. I ett mindre antal kommuner är omfördelningen så liten, till exempel 1–2 procent av grundskolans budget, att det framstår som osannolikt att omfördelade medel kunnat få någon påtaglig effekt. I de fall omfördelning alls sker inom förskolan liknar den grundskolans. Omfördelning mellan fritidshem enligt socioekonomiska kriterier förekommer sällan. Resultatet visar dock att det finns kommuner som åstadkommer kraftfull omfördelning. Exempel finns där skolor fått upp till 50 procent högre skolpeng än genomsnittet som resultat av socioekonomisk omfördelning, vilket skapat förutsättningar för att utveckla verksamheten.”

Haninge bör öka användningen av strukturbidrag, till att gälla fler strukturella faktorer för en mer jämlik skola i Haninge.

F-9 skola i Jordbro

Under våren år 2011 beslutade en majoritet i kommunfullmäktige att lägga ner Jordbromalmsskolan som hade årskurserna 6-9. Vänsterpartiet var emot förslaget då och är fortfarande kritisk till nedläggningen. Med ett stort elevunderlag i Jordbro och med Haninges växande befolkning, så behöver vi en F-9 skola i Jordbro. Jordbro är ett område som kontinuerligt rustats ned (BVC och Jordbro kultur- och föreningshus som lades ner efter Jordbromalmsskolans nedläggning) när det egentligen behöver ökade satsningar. Det bedöms som ett av Polisens utsatta områden och det är därför även utifrån den aspekten viktigt med en F-9 skola eftersom skolan är en av våra främsta förebyggande åtgärder för barn.

⁵⁰ Ibid

Fortsatt rätt till frukost

Vänsterpartiet anser att alla barn i landets samtliga skolor ska få äta sig mätta varje dag och att de ska ha rätt till frukost. För oss är detta lika självklart som att de ska få ta del av en pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Många barn och unga äter inte frukost hemma. Det kan bero på att tiden inte räcker till eller på dåliga matvanor. Det finns emellertid också barn som möts av ett tomt kylskåp på morgonen. Föräldrarna har helt enkelt inte råd att köpa mat.

December 2021 bifölls vår motion i kommunfullmäktige om att införa kostnadsfri frukost i alla våra kommunala skolor i Haninge. Innan serverade vissa skolor gratis frukost, vissa skolor tog ut en avgift och vissa skolor saknade det helt.

Vi är stolta att vår motion gick igenom och för att Haninge kommun ökat jämlikheten och möjligheten för Haninges barn att äta sig mätta på morgonen.

Vi vill att kostnadsfri frukost ska fortsätta vara en självklar del av skolans verksamhet.

Inför fritidsklubb för mellanstadiet

Fritidshem erbjuds i kommunens grundskolor till elever som går i årskurs 1-3 och är ett bra komplement till förskoleklassen och skolan. Fritidspersonalen är även med under dagen med eleverna i deras undervisning i klasserna och är både ett stöd till lärarna men får också en bra kontakt med eleverna som sen kommer till fritidsverksamheten. Däremot saknas liknande verksamhet för elever som går i årskurs 4-6 i grundskolan. Dessa elever skulle också behöva denna typ av verksamhet att kunna gå till efter skoltid och ha en kontakt med fritidspersonal under dagtid under skolans undervisningstid, genom t.ex. fritidspersonalens närvaro i klassrummet och på rasterna.

Skolmat under lov och ledigheter

Många skolor runt om i Sverige har under hösten och vintern vittnat om hungrigare elever och större åtgång av skolmat, särskilt på fredagar och måndagar. Det tuffa ekonomiska läget och de högre matkostnaderna drabbar många familjer och det syns på elevernas hunger. Barns och ungdomars socioekonomiska förutsättningar kan se väldigt olika ut. I många fall är skolmaten det enda mål lagad mat de får på hela dagen. För dessa barn kan lov och ledigheter från skolan innebära att möjligheten att äta sig mätt tas ifrån dem.

Sverige är ett av få länder i världen som erbjuder helt kostnadsfria måltider till alla elever i grundskolan. 1946 infördes statliga bidrag till kommuner som erbjöd kostnadsfria skolmåltider och 1997 lagstiftades om alla elevers rätt till kostnadsfria skolmåltider. Den avgiftsfria skollunchen har därmed säkerställt att barn i skolåldern har kunnat äta åtminstone ett näringsriktigt mål per dag, oavsett socioekonomiska omständigheter. Detta har varit oerhört viktigt för jämlikheten.

Studier från Karolinska Institutet och Livsmedelsverket visar dessutom att de flesta elever äter sin lunch i skolan och att de dessutom äter bättre i skolan än under resten av dagen. Skolmaten står för en betydande del av barn och ungas intag av grönsaker, fibrer, folat och vitamin D.

Vissa kommuner i landet, som Östersund och Härjedalen, har börjat erbjuda gratis lunch till barn även under lov och ledigheter för att komma tillrätta med att många barn och unga inte kan äta sig mätta på näringsriktig mat hemma. Den mat våra barn och unga äter har stor betydelse för deras framtida hälsa, och skolmaten har en viktig roll i att jämna ut förutsättningarna för god hälsa genom hela livet. Detta är viktigt, inte minst i ekonomiskt svåra tider!

Vi i Vänsterpartiet vill att Haninge kommun ska göra en insats för våra barn och unga genom att erbjuda avgiftsfria skolmåltider under kommande lov och ledigheter.

Minst en kommunal skola/ kommunal del ska erbjuda frukost och lunch till kommunal delarnas elever under loven. Genom enkäter till elever/ och vårdnadshavare kan kommunen undersöka hur många som vill äta under loven. Maten kan tillredas i de kök där det redan arbetar personal då fritids håller öppet. Haninge kommun ska inrätta en pott för skolmåltider under loven, där skolor som serverar lovmåltider kan söka finansiering för att täcka utgifterna. Om privata aktörer också vill servera måltider under loven kan även de söka samma ekonomiska kompensation.

Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan

Alla barn och elever ska möta en lärmiljö som är trygg och främjar välmående där de lär sig, utvecklas och mår bra. Tyvärr visar en stor undersökning bland elever, som publicerades av Socialstyrelsen i maj 2023, att trivseln i skolan minskar, samtidigt som skolstressen ökar. Många unga sitter också stilla under en stor del av fritiden och bara en femtedel är fysiskt aktiva minst en timme dagligen.

Resultaten från undersökningen⁵¹ visar bland annat att det har skett försämringar på flera områden. Trivseln i skolan har minskat bland 13 och 15-åringarna och samtidigt ökar skolstressen i alla åldrar. Elevsammanhållningen har försämrats och allt fler mobbas i skolan. Bland 13- och 15-åringarna har nästan en tredjedel en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom, till exempel adhd, diabetes, allergi och eksem. Allt fler har besvär som sömnsvårigheter, att känna sig irriterad, nedstämd eller på dåligt humör. Bland 15-åringar har

51

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2023/maj/okad-stress-och-minskad-trivsel-i-skolan-bland-barn-och-unga/>

majoriteten av flickorna och nästan hälften av pojkarna återkommande besvär. Generellt visar undersökningen att det skett en försämring av skolbarns livsvillkor och levnadsvanor på flera områden.

Forskningen är tydlig när det gäller kopplingen mellan hälsa och skolresultat, vilket gör elevhälsan till ett av skolans viktigaste uppdrag. Elevhälsan tar stort ansvar för frågor som gäller fysisk och psykisk hälsa hos barn och unga. En välfungerande elevhälsa gör att eleverna får bättre skolresultat då det är lättare att lyckas i skolan när man inte mår dåligt, och man får snabb hjälp med sin ohälsa. Samtidigt bidrar en välfungerande elevhälsa till att lärare kan lägga mer tid på sitt huvuduppdrag, att planera och genomföra undervisning.

Enligt 2:a kapitlet i skollagen regleras elevhälsan enligt nedan:

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

26 § En huvudman för kommunal vuxenutbildning får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.

Lag (2020:446).

Att investera i en välfungerande elevhälsa är en god samhällsekonomisk investering. Inom skolans elevhälsa finns yrkeskategorierna skolkurator, skolpsykolog, skolsköterska och skolläkare. För att dessa yrkesgrupper ska kunna behandla ohälsa samt arbeta förebyggande för att motverka framtida ohälsa har

de olika fackförbunden som organiserar dessa yrkeskategorier kommit med rekommendationer hur många elever det ska vara per anställd i respektive yrkeskategori.

Fackförbundens rekommendationer är enligt följande:

300 elever per skolkurator.

500 elever per skolpsykolog.

400 elever per skolsköterska.

4000 elever per skolläkare.

I Haninge behöver vi göra de nödvändiga satsningarna för mer förebyggande, hälsofrämjande och kunskapsfrämjande insatser i skolan.

Vi behöver anställa fler kuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger och andra stödfunktioner i skolorna. Allt fler barn och unga behöver dessa viktiga stödfunktioner.

Vi vill att varje skola i Haninge har en skolsköterska och en kurator anställd för att kunna se och möta elevernas behov.

Att lära barn om psykisk hälsa kan minska psykiska problem

Enligt socialstyrelsen kan man se att kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa och hur den kan hanteras, både sin egen och andras, minskar förekomsten av inåtvända psykiska problem bland barn och unga. Insatserna är effektiva när de riktas till alla barn i en klass eller en skola. De positiva effekterna kan ses på skolbarn i alla åldrar, såväl på lågstadiet och mellanstadiet som på högstadiet och gymnasiet. Detsamma gäller när insatserna riktas specifikt till barn och ungdomar som har särskild risk att utveckla psykiska problem.

Vänsterpartiet vill att Haninges grundskolor genomför kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa minst en gång/år.

Förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relation

Under 2022 genomfördes en kartläggning i Haninge kommun som vi drev igenom om Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och effekterna av Covid-19 pandemin samt en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland ungdomar i Haninge.

Resultaten från kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland ungdomar i Haninge visar att minst 26 % flickor och 12 % pojkar lever med begränsningar i livsutrymme i form av att t.ex. inte få ha en flickvän/pojkvän, förväntas vara oskuld tills giftermål, inte får välja sin framtida partner eller ha relation med samkönad person. Vissa uppger även att de har blivit utsatta för våld, förtryck och kränkningar när de har gått emot de förväntningar som finns från anhöriga men även av omgivningen vilket kan vara inom skolan.

Mörkertalet är tyvärr dessutom stort, då undersökningen endast omfattar ungdomar i Haninges kommunala skolor bland åk 9 i grundskolan och åk 2 i gymnasiet, vilket är 791 elever av de totalt 1441 tillhörande urvalsgruppen.

I undersökningen fick eleverna svara på vart de skulle vända sig om de behövde hjälp och majoriteten svarar att de främst skulle be om stöd från någon av skolans representanter. Därför är det oerhört viktigt att vi har en elevhälsa som fungerar och hinner arbeta förebyggande, uppsökande och ta emot besök av de elever som är i behov av stöd och vägledning. Som det ser ut i elevhälsan idag så hinner inte kuratorerna med det förebyggande eller uppsökande arbetet, och inte heller att avvara den tid som behövs för de som kommer i kontakt med elevhälsan.

Vi ser väldigt allvarligt på de här förhållandena och det finns mycket vi kan göra för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relationer. Majoriteten av de som drabbas är flickor och kvinnor. Vi behöver

göra satsningar för ett jämställt samhälle, vilket är ett mål i sig själv men också en förutsättning för en hållbar utveckling av samhället.

Återkommande och schemalagd del i undervisningen

Vår motion om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och HBTQ är en av de satsningar vi vill se. Här föreslår vi bland annat att feministiskt självförsvar blir en återkommande, och schemalagd del i undervisningen för (de elever som identifierar sig som) tjejer-, från åk 6 och uppåt i samtliga grundskolor i Haninge kommun samt att maskulinitetsnormer blir en återkommande och schemalagd del i undervisningen för (de elever som identifierar sig som) killar från åk 6 och uppåt i samtliga grundskolor i Haninge kommun.

Vi föreslår också att workshops i hbtqi-frågor blir en återkommande och schemalagd del i undervisningen för alla elever från årskurs 6 och uppåt i samtliga grundskolor i Haninge kommun.

Jämställdhetsmiljonen

Vi har även lagt en motion att införa en jämställdhetsmiljon i kommunen som innebär att vi öronmärker en miljon kronor för jämställdhetssatningar som t.ex. kompetensutbildningar av personal och workshop i enlighet med motionens intentioner, dvs att stärka jämställdheten. Det är även viktigt att kompetensutveckla personal som är arbetar inom skolan kring hedersrelaterat förtryck och våld och våld i nära relationer, så att det förebyggande arbetet stärks och barn som är utsatta upptäcks i ett tidigare skede.

Socialsekreterare knutna till varje skola

De största skyddsfaktorerna för våra barn och unga är en fungerande skolgång. Vi ser ett stort behov av socialsekreterares närvaro i skolan och Vänsterpartiet vill att socialsekreterare knyts till varje skola, som ett led i det förebyggande arbetet. Socialsekreterarna ska, i tätt samarbete med skolorna, arbeta för att snabbt

kunna fånga upp elever som till exempel har hög skolfrånvaro eller har börjat begå kriminella handlingar.

Skolan kan konsultera socialsekreterarna, som kan göra bedömningar, och vid behov inleda utredningar. På så sätt kan familjer få rätt stöd och hjälp snabbt.

Det är viktigt att samverka samt kompetensöverföring mellan skolan och socialtjänsten stärks för att fånga upp de elever som befinner sig i utsatthet.

Alla elever ska klara skolan

I Sveriges ranking av bästa skolkommun år 2021 landar Haninge kommun längst ner på listan, 290:e plats av 290. Haninges svagheter låg andel utbildade lärare, knappa resurser till undervisning, och låg lärartäthet. Vi har även en hög andel lärare som varit sjukskrivna vilket man kan tolka som ett resultat av en lärarkår som går på knäna för att försöka uppfylla skolans riktlinjer och mål med de knappa resurser skolan har. Trots att Haninge har höga löner för lärare har vi låg andel behöriga lärare och lärartäthet. Bra lön i all ära, men har man inte fungerande verksamheter, en god resurstilldelning och goda förutsättningar att kunna bedriva sitt arbete verkar det vara skäl nog att söka sig vidare till andra kommuner.

Vi behöver göra rätt prioriteringar nu för att våra barn ska få en likvärdig utbildning och lika goda förutsättningar i livet som andra barn runt om i landet. Personalen kan bara göra så mycket som de redan gör med de medel de får. Vi politiker behöver se till att skolan får det som behövs för att kunna utföra sitt uppdrag. Det är vårt ansvar.

För att vända den negativa trenden i Haninges skolor behövs stora satsningar de kommande åren. Vi behöver satsa på att utöka platserna till lärstudios, lovskola och sommarlovsskola.

Legitimerade lärare och vidareutbildning för behörighet

Vi behöver ha fler legitimerade lärare och satsa mer på VAL (en vidareutbildning av lärare, en kompletterande lärarutbildning som vänder sig till personer som arbetar som lärare men saknar examen). Med den stora brist på utbildade lärare som vi har i hela riket så behöver vi ta tillvara på den kompetens och arbetskraft som vi har i vår egen kommun genom vidareutbildning och satsning på personalen.

Utökad kompetens kring NPF hos lärare och övrig skolpersonal

Många barn i Haninges skolor har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (så kallat NPF), och därför olika behov stöd och insatser för att skolgången ska fungera. Lärare och övrig skolpersonal kan sakna tillräcklig kunskap om NPF för att stödja barnen att klara av- och trivas i skolan. Det ligger därför ofta på föräldrarna att agera för sina barn. Alla föräldrar har inte möjlighet att slåss för sina barn.

Vänsterpartiet vill att Haninge ska ha bra skolor för alla barn och unga och vill satsa på ökad kompetens för skolans personal kring NPF, genom riktad kompetensutveckling kring diagnoser och bemötande.. Detta för att ge lärare och övrig personal den kunskap de behöver för att bemöta elever med diagnoser och ge alla möjlighet att klara skolan.

Två lärare i klassrummet

Att jobba i par i klassrummet är tryggt, effektivt och ökar kunskapen hos eleverna. Tanken med tvålärarsystemet är att lärarna som arbetar tillsammans i par delar på och ansvarar för det pedagogiska, betygssättning och planering. Det ska i sin tur skapa trygghet för eleverna, en större chans att inhämta kunskap och nå uppsatta kunskapsmål. Ett exempel kan vara att en lärare undervisar medan den andra observerar eleverna. En del skolor delar klassen i två delar som var sin lärare tar ansvar för. Andra undervisar alla elever i en klass tillsammans.

Fördelarna med tvåläraarsystem är till exempel att det är utvecklande, blir en lugnare miljö för lärare och elever, arbetet i klassrummet blir effektivare och arbetsbelastningen minskar.

Det blir tryggare med två lärare som kan lära ut och lyssna. Det finns mer tid för eleverna som lär sig mer. Dessutom minskar behovet av att sätta in vikarier, förutom vid långtidssjukskrivningar och föräldraledighet eller tjänstledighet. För barnen innebär det många fördelar. De får göra det som är planerat, även en av lärarna blir sjuk, eftersom den andra har full koll på planeringen.

I Södertälje har Ronnaskolan, Brunnsängsskolan och Wasaskolan provat tvåläraarsystem med lyckade resultat.

Vi vill att Haninge inför tvåläraarsystem för att öka kvaliteten i grundskolan, och möjligheten för varje elev att bli sedd och klara skolan, samt för att förbättra arbetsvillkoren för våra lärare och kunna vara en attraktiv arbetsgivare.

NPF-säkra skolor i Haninge

En NPF-säkrad skola är en skola med anpassad miljö och undervisning för att kunna möta elever med neuropsykiatrisk funktionsvariation (NPF). Elever med NPF-diagnos hamnar ofta i riskzonen för att inte klara behörigheten till gymnasiet. En elev som inte lyckas i skolan, som inte kommer vidare, som inte känner sig sedd, hörd och stark, kommer att kosta samhället enorma summor längre fram. Och den individuella kostnaden är troligen ännu högre.

Källbrinksskolan i Huddinge kommun är en NPF-säkrad skola. Lärare och rektor där framhåller konceptet som väldigt lyckat. På Källbriksskolan är många särskilda behov redan tillgodosedda genom det "basutbud" som alla elever har tillgång till. Dit hör anpassning i alla klassrum med bland annat stolar som fjädrar, ståbord, arbetsbås och sackosäckar. Elever kan också, exempelvis få tugga tuggummi om det hjälper koncentrationen, få använda hjälpmedel som boll eller annat att sysselsätta händerna med under lektionens gång. Många av eleverna är rastlösa och har oro i kroppen. Då kan det vara lättare att fokusera på

uppgiften om man kan röra på sig och byta arbetsställning. Alla lärare på Källbrinksskolan ska ha en tydlig agenda för lektionen på tavlan. De ska förklara syftet med arbetsuppgiften som också ska ha tydlig början och tydligt slut.

En NPF-säkrad skola är inte endast gynnsam för elever med NPF utan för alla elever. Genom en NPF-säker skola ger vi alla, oavsett om det finns en diagnos eller inte, goda förutsättningar att trivas i, och klara skolan. Det handlar om att tänka om, att använda det man har på bästa sätt. Bemötande och förståelse är viktiga nycklar. NPF-säkra skolor handlar om tillgänglig undervisning, om lärmiljöernas utformning, om skolpersonalens kompetens kring NPF, relationsbyggande och bemötande. Det är en helhetslösning, och en helhetssyn på eleverna, deras hälsa och deras lärande.

NPF-säkra skolor minimerar helt enkelt funktionsnedsättningarnas konsekvenser - och maximerar möjligheten att delta.

Vi vill att Haninge kommun också satsar på att införa NPF-säkrade skolor i kommunen och möter de behov som våra elever har för att bättre kunna tillgodogöra sig sin undervisning. Vi vill att det införs minst en NPF-säkrad förskola, grundskola och gymnasium, för att kunna möta upp dessa behov hos alla åldersgrupper bland barn och unga.

Med de låga resultat som Haninges skolor har kan NPF-säkrade skolor vara ett sätt att förbättra våra resultat och bättre kunna möta våra elevers behov, så att alla barn kan klara skolan.

Satsningar för att öka läskunnigheten

Det står i skollagen att skolan ska verka för det livslånga lärandet. Om elever tappar läsningen tappar de också den möjligheten. Den som kämpar med att kunna ta sig igenom texten i SO-boken, matematiken och så vidare börjar förknippa läsning med en känsla av meningslöshet. Men, läsning ska ju handla om att bli påverkad och engagerad, att öppna nya möjligheter och tankar. Det

blir stora klyftor i klassrummet mellan de som läser och de som inte läser, och klyftan bara växer ju äldre eleverna blir, i takt med att läromedlen och litteraturen i skolan använder ett alltmer avancerat språk.

Barn och ungas läsning och läsförståelse minskar och föräldrar läser inte högt för sina barn i lika stor utsträckning som förr. Ju äldre barn blir desto mindre blir intresset för att läsa.

Enligt en rapport från skolinspektionen⁵² behöver skolorna utveckla sitt läsfrämjande arbete. Det är i alldeles för hög utsträckning beroende av enskilda lärare, och behöver breddas så att det omfattar fler lärare på skolorna.

Rektorerna har ofta positiv inställning till läsning, men tar sällan initiativ och visar inte tillräckligt tydligt att läsning är en viktig aktivitet, enligt rapporten. De behöver också skapa strukturer på skolorna så att lärare i olika ämnen, till exempel SO och svenska, börjar samverka med varandra kring läsning. Skolorna kan också, i större utsträckning, använda sig av samverkan med biblioteken. Skolbiblioteket har verkligen potential att vara ett nav i skolans läsfrämjande arbete, och de vanliga biblioteken besitter stor kunskap.

Läsprojekt i skolan stärker läsförmågan och väcker intresset för läsning bland barn- och unga!

En av läsningens viktigaste uppgifter är naturligtvis att förbättra barnets språkutveckling. Språket är kanske också varje människans viktigaste redskap för att själv kunna påverka sin egen situation. Den som kan formulera sig väl äger en dyrbar skatt genom att detta även innebär makten att kunna påverka och föra sin egen talan.

Vänsterpartiet vill att grundskolenämnden ska satsa på läsning i alla grundskolans årskurser. Läsningen ska främjas genom ökad samverkan med bibliotek, ökade resurser för inköp av litteratur, samverkan mellan olika ämnen,

52

<https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2022/lasframjande-arbete-i-grundskolan/>

och olika läsprojekt.

Det finns statsbidrag att söka för att täcka kostnader för läsfrämjande insatser⁵³

Inför en Barnombudsman

För att sätta barnet i första rummet bör det införas en ny tjänst: en lokal Barnombudsman. Den lokala Barnombudsmannen ska granska kommunens organ som t.ex nämnder, beredningar och fullmäktige samt förvaltningarnas beslut, säkerställa att personal utbildas i barnkonsekvensanalys och barnrättsperspektiv och ska vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses.

Barn i rörelse

Forskningen är tydlig med att barn som rör sig också presterar bättre i skolan. Det är oavsett om det är lek eller idrott, det viktigaste är rörelse. Därför ska förutsättningar finnas för lek och rörelse för barn. Gårdsytan per barn på förskolan ska utökas och rörelse och lek ska planeras in i schemat och undervisningen.

Insatser som syftar till att öka barnens fysiska aktivitet har betydelse.

Barns och ungas ökade psykisk ohälsa och brist på fysisk aktivitet är två problem som fått stor uppmärksamhet under senare år. Folkhälsomyndigheten och Karolinska Institutet har sammanställt studier som undersöker hur barns och ungas psykiska hälsa påverkas av insatser i skolan som syftar till att öka deras fysiska aktivitet. Insatserna var exempelvis införandet av hopprebslektioner, dans eller styrketräning på idrottslektionerna, eller yogalektioner. Sammantaget gav insatserna ökat psykiskt välbefinnande och ökad motståndskraft, och anpassningsförmåga vid svårigheter. Elever som ökade sin fysiska aktivitet utvecklade också mindre problem med ångest.

Det handlar om att erbjuda en bred palett av insatser för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att leva ett aktivt och välmående liv.

⁵³ <https://www.kulturradet.se/sok-bidrag/las--och-litteraturframjande-insatser/>

Vänsterpartiet vill se att rörelse blir en naturlig del av skoldagen för att öka välmåendet hos eleverna på Haninges grundskolor.

Bra skolmat med lägre klimatpåverkan

Maten i skolan ska vara bra för våra barn. Den ska vara hälsosam och smakrik, och tillagas på ett hantverksmässigt sätt med fokus på säsongens råvaror, där minst 60 procent av råvarorna ska vara ekologiska. I Haninge kommun finns cirka 65 kök som drivs i kommunal regi, på våra förskolor och skolor. Nära 100 procent av köken lagar all mat på plats, nära eleverna och i välutrustade tillagningskök. Kockarna i Haninge kommun lagar mat från grunden av bra råvaror. På så sätt minimeras användningen av helfabrikat.

Vänsterpartiet vill arbeta för att minska matens klimatpåverkan, bland annat genom att minska matsvinnet och att minska mängden kött till förmån för mer vegetabilier. Animaliska livsmedel har högre utsläpp av växthusgaser, och genom att kommunen gör en plan för att minska animaliekonsumtionen i kommunens verksamheter, och införa vegonorm minskar vi ytterligare vårt klimatavtryck. Eftersom ekologisk mat ofta är något dyrare och växtbaserad mat ofta är billigare så blir det ett nollsummespel att öka andelen ekologisk mat och andelen växtbaserad mat.

Utbilda kökspersonal i vegansk och klimatsmart mat

För att maten i Haninges förskolor ska bli mer växtbaserad och ändå fortsatt god, inspirerande och näringsrik är det viktigt att kökspersonalen utbildas i vegansk och klimatsmart matlagning.

Uppdrag till nämnden:

- Skola i egen regi, stoppa etableringen av fler vinstdrivande skolor
- Införa klasspengssystem istället för systemet med elevbunden skolpeng
- Öka kraven på fristående skolaktörerna gällande l behöriga lärare, skolbibliotek, idrottssalar, skolgårdar och elevhälsa

- Öka användningen av strukturbidrag, till att gälla fler strukturella faktorer för en mer jämlik skola i Haninge.
- Öppna en F-9 skola i Jordbro
- Fortsatt rätt till frukost. Kostnadsfri frukost ska vara en självklar del av skolans verksamhet
- Inför fritidsklubb för mellanstadiet i skolan
- Erbjuder avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter på minst 1 skola/ kommunedel.
- Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete
- Anställa skolsköterska och kurator på varje skola
- Genomför kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa minst en gång/år.
- Grund- och förskolenämnden uppdras att arbeta med attitydförändringar för att främja jämställdhet, exempelvis genom workshops om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och hbtqi-frågor.
- Att socialsekreterare knyts till varje skola, som ett led i det förebyggande arbetet.
- Utöka platserna till lärostudios, lovskola och sommarlovsskola för att alla elever ska klara skolan
- Fler legitimerade lärare och satsningar på att obehörig personal kan vidareutbildas och bli behöriga
- Satsa på satsa på ökad kompetens för skolans personal kring NPF, genom riktad kompetensutveckling kring diagnoser och bemötande.
- Införa tvälärarsystem för att öka kvaliteten i grundskolan, och möjligheten för varje elev att bli sedd och lära sig mer, samt för att förbättra arbetsvillkoren för våra lärare och kunna vara en attraktiv arbetsgivare.
- Införa NPF-säkrade skolor i kommunen som möter de behov som våra elever har för att bättre kunna tillgodogöra sig sin undervisning.

- Satsa på läsning i alla grundskolans årskurser. Läsningen ska främjas genom ökad samverkan med bibliotek, ökade resurser för inköp av litteratur, samverkan mellan olika ämnen, och olika läsprojekt.
- Införa tjänsten en lokal Barnombudsman
- Främja lek och rörelse för barn och unga i skolorna. Det ska vara en naturlig del av skoldagen för att öka välmåendet hos eleverna.
- Minst 60 procent av råvarorna i skolmaten ska vara ekologiska
- Skapa en plan för att minska animaliekonsumtionen i skolans verksamheter,
- Inför vegonorm i Haninges grundskolor
- Genomför utbildning av skolkökens personal i vegansk och klimatsmart matlagning

7. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samlar ansvar, kompetens och resurser som underlättar för invånarna att försörja sig genom eget arbete. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden fullgör det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar som inte har fyllt 20 år. Nämnden ansvarar för ungas och vuxnas utbildning, omställningsmöjligheter och etablering på arbetsmarknaden. Bland annat ingår gymnasiet, feriejobb, ungdomsjobb och kommunens aktivitetsansvar för ungdomar. De kommunala arbetsmarknadsinsatserna ska vara träffsäkra och riktas till de som av olika skäl riskerar eller har hamnat utanför skola och arbetsmarknad. Nämnden är kommunens arbetslöshetsnämnd vilken har till uppgift att vidta eller på annat sätt främja kommunala åtgärder för att förebygga arbetslöshet eller minska verkningarna av arbetslöshet.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 600 914 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Gymnasieskola och vuxenutbildning

Gymnasieskolan – en gång vägen för ett litet urval elever – borde idag vara en angelägenhet för alla som slutfört grundskolan.

Nästan alla (98 %) ungdomar går vidare till gymnasieskolan, men endast hälften når samtliga mål och slutför sin utbildning med godkänt på alla kurser. Gymnasieskolans uppdrag måste vara att se till att samtliga elever faktiskt når de mål som finns.

Eftersom de kunskaper som gymnasieskolan ska förmedla måste betraktas som en rättighet för varje elev ska skolan inte kunna franhända sig sitt ansvar genom att hänvisa till att det är en frivillig skolform. Liksom avgiftsfriheten gäller grundskolan ska den även gälla gymnasieskolan. På nationell nivå anser Vänsterpartiet att studiebidraget ska ha samma omfattning som barnbidraget och betalas ut även under sommaren.

På lokal nivå vill vi också se att det finns möjlighet att vid behov kompensera indraget studiestöd med försörjningsstöd. Här ska kommunen undersöka bakomliggande orsaker till frånvaro från skolan, och utarbeta insatser för att få eleven att komma tillbaka och kunna fullfölja sin gymnasieutbildning.

För individen, såväl som för samhället är gymnasieutbildning en förutsättning för god yrkeskompetens och aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasieskolans uppgift är således dubbel. Den ska bana väg för individen till yrke och personligt självförtroende och därmed stärka det samhälleliga livets materiella och sociala bas. Lika viktigt är att den fortlöpande vidgar individernas kompetens och ställning som samhällsmedborgare. Dit hör kunskap om och lyhördhet för den samhälleliga gemenskapens och det demokratiska folkstyrets angelägenheter och behov, liksom förståelse och engagemang för det kulturella livet och dess utveckling.

Alla program ska ge kunna behörighet till högre studier

Gymnasial utbildning måste därför ses som en rättighet för alla som gått ut grundskolan. Alla program i gymnasieskolan ska kunna ge behörighet till högskolestudier. Programmen ska kunna ge tillräckligt av språklig och övrig kompetens för högskolestudier. För dem som inte har nått formell kompetens för inträde i gymnasium respektive högskola ska möjlighet till komplettering kunna ge sådan kompetens.

Den ålderdomliga föreställning som motiverat skillnader mellan ”teoretiska” och ”praktiska” yrken gäller inte i dagens och framtidens samhälle. Att på de yrkesinriktade programmen ha en lägre ambition beträffande undervisning i svenska språket eller orienterings- och bildningsämnena är ansvarslöst. På samma sätt förhåller det sig när det gäller kultur och estetik. De yrkesförberedande programmen ska ge kunskap nog att utöva ett yrke utan att låsa in eleverna i en speciell nisch på arbetsmarknaden.

Just nu finns det ett lagförslag om att alla nationella yrkesprogram i gymnasieskolan ska innehålla det som krävs för att eleverna ska kunna uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Syftet med förslaget är att göra yrkesprogrammen mer attraktiva för elever som inte har bestämt sig för om de vill studera vidare efter gymnasieskolan eller inte. Förslaget bedöms gynna kompetensförsörjningen och underlätta för ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 15 juli 2023 och tillämpas första gången på utbildning som påbörjas höstterminen 2023. Vänsterpartiet ser positivt på denna ändring i lagen då det kommer att utöka gymnasieelevers valmöjligheter för olika yrkesval i framtiden på arbetsmarknaden.

Samverkan mellan skola och arbetsliv

Arbetslivet har också ett ansvar att samarbeta med skolan och erbjuda möjligheter till praktikplatser och lärlingsutbildning. Samverkan mellan skola och arbetsliv är också ett sätt att skapa flexibla och moderna yrkesutbildningar. Rätten till praktikplatser måste utökas och garanteras.

Fler gymnasieelever ska nå behörighet till universitet och högskola

För att kunna ha goda möjligheter till ett tryggt och ekonomiskt stabilt liv är det viktigt med goda förutsättningar på arbetsmarknaden. En fullföljd gymnasieutbildning ökar chansen till arbete eller högre studier. Därför är det viktigt att våra elever får det stöd och de förutsättningar de behöver för att kunna välja att studera vidare på universitet eller högskola när de gått ut

gymnasiet. Även för de som inte vill studera vidare är en fullföljd gymnasieutbildning till nytta eftersom det ofta är ett krav på arbetsmarknaden.

Extra stöd för att fler ska fullfölja gymnasieutbildning

2022 hade Haninge något lägre behörighet till högre utbildning än rikssnittet. 78,6% av tjejerna och 60% av killarna var behöriga till högskola/universitet. Om vi istället ser på statistiken uppdelat inrikes- och utrikes födda kan vi se att behörigheten för utrikes födda pojkar är anmärkningsvärt låg- endast 47,9%. Det är alltså mindre än hälften av Haninges utrikes födda pojkar som klarar av att fullfölja gymnasieutbildningen. Den här utvecklingen behöver vi vända på. Satsningar som behöver göras för att förbättra förutsättningarna för våra gymnasieelever. Fler legitimerade lärare, bättre lärartäthet, sommarlovsskola och läxhjälp. Grundskolan och gymnasiet behöver även ha en bättre samverkan i ett tidigt skede och fånga upp de elever som kommer från grundskolan och är i riskzon för att inte nå en fullföljd gymnasieutbildning inom 3 år. Dessa elever bör redan från start i årskurs 1 få extra stöd i undervisningen.

Inför en Barnombudsman

För att sätta barnet och unga i första rummet bör vi införas en ny tjänst: en lokal Barnombudsman i Haninge. Den lokala Barnombudsmannen ska granska kommunens organ som t.ex nämnder, beredningar och fullmäktige samt förvaltningarnas beslut, säkerställa att personal utbildas i barnkonsekvensanalys och barnrättsperspektiv och ska vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses.

Förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relation

Under 2022 genomfördes en kartläggning i Haninge kommun om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, samt en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland ungdomar i Haninge. Resultaten från kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland ungdomar i Haninge

visar att minst 26 % flickor och 12 % pojkar lever med begränsningar i livsutrymme i form av att t.ex. inte få ha en flickvän/pojkvän, förväntas vara oskuld tills giftermål, inte får välja sin framtida partner eller ha relation med samkönad person. Vissa uppger även att de har blivit utsatta för våld, förtryck och kränkningar när de har gått emot de förväntningar som finns från anhöriga men även av omgivningen vilket kan vara inom skolan. Mörkertalet är tyvärr dessutom stort, då undersökningen endast omfattar ungdomar i Haninges kommunala skolor bland åk 9 i grundskolan och åk 2 i gymnasiet, vilket är 791 elever av de totalt 1441 tillhörande urvalsgruppen.

I undersökningen får eleverna svara på vart de skulle vända sig om de behövde hjälp och majoriteten svarar att de främst skulle be om stöd från någon av skolans representanter. Därför är det oerhört viktigt att vi har en elevhälsa som fungerar och hinner arbeta förebyggande, uppsökande och ta emot besök av de elever som är i behov av stöd och vägledning. Som det ser ut i elevhälsan idag hinner inte kuratorerna med det förebyggande eller uppsökande arbetet, och inte heller att avvara den tid som behövs för de som kommer i kontakt med elevhälsan.

Vi ser allvarligt på att många unga lever under otrygga förhållanden, och under hedersförtryck. Det finns mycket vi kan göra för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och våld i nära relationer. Majoriteten av de som drabbas är flickor och kvinnor. Vi behöver därför göra satsningar för ett jämställt samhälle, vilket är ett mål i sig själv men också en förutsättning för en hållbar utveckling av samhället.

Ett jämställdhetsarbete som förändrar begränsande och skadliga normer för maskulinitet kan ge stora vinster för både kvinnor och män och för samhället som helhet. Det kan leda till ökad trygghet, förbättrad hälsa, mer jämställda relationer och minskat våld, och samtidigt höja kvaliteten inom skola, vård och omsorg.

Återkommande och schemalagd del i undervisningen

Vår motion om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och HBTQI är en av de satsningar vi vill se. Här föreslår vi bland annat att feministiskt självförsvar blir en återkommande, och schemalagd del i undervisningen för (de elever som identifierar sig som) tjejer-, samt att maskulinitetsnormer blir en återkommande och schemalagd del i undervisningen för (de elever som identifierar sig som) killar som går på gymnasiet i Haninge kommun. Vi föreslår också att workshops i hbtq-frågor blir en återkommande och schemalagd del i undervisningen för alla elever som går på gymnasiet i Haninge kommun.

Jämställdhetsmiljön

Vänsterpartiet har även lagt en motion att införa en jämställdhetsmiljön i kommunen. Detta skulle innebära att vi öronmärker en miljon kronor för jämställdhetssatsningar som till exempel utbildningar och kompetensutveckling av personal, och workshop i enlighet med motionens intentioner, det vill säga att stärka jämställdheten.

Socialsekreterare i skolan

Vi ser även ett stort behov av socialsekreterares närvaro i skolan. Det är viktigt att samverka, samt kompetensöverföring mellan skolan och socialtjänsten stärks för att fånga upp de elever som befinner sig i utsatthet. Det är också viktigt att kompetensutveckla personal som arbetar inom skolan kring hedersrelaterat förtryck och våld, samt våld i nära relationer, så att det förebyggande arbetet stärks och unga som är utsatta upptäcks i ett tidigare skede.

Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan i gymnasiet

Allt fler barn och unga rapporterar psykiska besvär, och fler söker vård eller får medicin för exempelvis depression och ångest. Enligt Socialstyrelsen har mer än var 20:e barn under 17 års ålder varje år kontakt med BUP, och förskrivningen

av antidepressiva läkemedel till unga under 15 års ålder har ökat kraftigt. Skolan är en viktig arena för att genomföra insatser som främjar psykiskt välbefinnande och förebygger psykisk ohälsa hos barn och unga. Psykiskt välbefinnande ökar även förutsättningarna för lärandet.

Vi behöver göra nödvändiga satsningar för mer förebyggande, hälsofrämjande och kunskapsfrämjande insatser i skolan, som kan motverka denna utveckling.

Vi i Vänsterpartiet vill utöka elevhälsan med fler kuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger och andra stödfunktioner i skolorna.

Enligt 2a kapitlet i skollagen regleras elevhälsan enligt nedan:

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

26 § En huvudman för kommunal vuxenutbildning får för sina elever anordna sådan elevhälsa som avses i 25 §.

Lag (2020:446).

Att lära barn och unga om psykisk hälsa kan minska psykiska problem

Enligt socialstyrelsen kan man se att kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa och hur den kan hanteras, både sin egen och andras, minskar förekomsten av inåtvända psykiska problem bland barn och unga. Insatserna är effektiva när de riktas till alla barn i en klass eller en skola. De positiva effekterna kan ses på

skolbarn i alla åldrar, såväl på lågstadiet och mellanstadiet som på högstadiet och gymnasiet. Detsamma gäller när insatserna riktas specifikt till barn och ungdomar som har särskild risk att utveckla psykiska problem.

Vänsterpartiet vill att Haninges gymnasieskolor genomför kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa minst en gång/år.

Utökad kompetens kring NPF hos lärare och övrig skolpersonal

Många barn i Haninges skolor har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (så kallat NPF), och därför olika behov stöd och insatser för att skolgången ska fungera. Lärare och övrig skolpersonal kan sakna tillräcklig kunskap om NPF för att stödja barnen att klara av- och trivas i skolan. Det ligger därför ofta på föräldrarna att agera för sina barn. Alla föräldrar har inte möjlighet att slåss för sina barn.

Vänsterpartiet vill att Haninge ska ha bra skolor för alla barn och unga och vill satsa på ökad kompetens för skolans personal kring NPF. Detta för att ge lärare och övrig personal den kunskap de behöver för att bemöta elever med diagnoser och ge alla möjlighet att klara skolan.

Insatser som syftar till att öka fysiska aktivitet

Barns och ungas ökade psykisk ohälsa och brist på fysisk aktivitet är två problem som fått stor uppmärksamhet under senare år. Folkhälsomyndigheten och Karolinska Institutet har sammanställt studier som undersöker hur barns och ungas psykiska hälsa påverkas av insatser i skolan som syftar till att öka deras fysiska aktivitet. Insatserna var exempelvis införandet av hopprepslektioner, dans eller styrketräning på idrottslektionerna, eller yogalektioner. Sammantaget gav insatserna ökat psykiskt välbefinnande och ökad motståndskraft, och anpassningsförmåga vid svårigheter. Elever som ökade sin fysiska aktivitet utvecklade också mindre problem med ångest.

Det handlar om att erbjuda en bred palett av insatser för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att leva ett aktivt och välmående liv.

Vänsterpartiet vill se att rörelse blir en naturlig del av skoldagen för att öka välmåendet hos eleverna på Haninges gymnasier.

Tillsätt elevhälsa för Centrum Vux

I CentrumVux finns ett studerandeteam som har till uppgift, att vid behov ge stöttning till lärarna om vilka stödåtgärder som är lämpliga. Studerandeteamets insatser vänder sig till alla elever som behöver anpassning eller stöd i studierna. De flesta elever som lärarna söker stöd om från studerandeteamet har oftast behov av stöd på grund av en funktionsvariation som försvårar studierna. Exempel på anpassning kan t.ex. vara struktur och stöd i studiesituationen, anpassade examinationsformer och hjälpmedel enligt överenskommelse med läraren.

Men övriga förebyggande och hälsofrämjande stödåtgärder som till exempel kurator, psykolog, skolläkare och skolsköterska saknas nästan helt på Centrum Vux.

Sedan 1 januari 2022 har CentrumVux fått tillgång till en kurator på endast 20% som de delar med gymnasieskolan Fredrika Bremer, innan årsskiftet saknades en elevhälsa helt. Men en kurator som är anställd på 20% räcker inte långt för att täcka det stödbehov som finns hos de elever som går i CentrumVux. Många elever behöver även större anpassningar men då det saknas specialpedagoger och speciallärare får de ordinarie lärarna en mycket större arbetsbörda på sina axlar och alla elever får inte det stöd de egentligen behöver. På grund av de bristande resurserna i elevhälsan så hänvisas eleverna istället till att ta kontakt med vårdcentralerna. Man kan fråga sig hur många av dessa som verkligen tar kontakt med vården. För att en person som mår dåligt slutligen ska söka hjälp kan det ha tagit lång tid, mycket betänkande och energi. Vi kan inte riskera att skicka dessa personer vidare i systemen, vi kan inte riskera att dessa personer missar att ta del av nödvändig och ibland livsviktigt stöd. Vi behöver ha avgörande stödfunktioner på plats, fånga upp de som mår dåligt och som har behov av stöd.

De elever som går i CentrumVux är givetvis också i behov av en tillgänglig och god elevhälsa, även om skollagen inte kräver att kommunen tillhandahåller detta. Många elever kommer från krigsdrabbade länder med PTSD samt andra psykiska besvär och går i SFI-undervisning eller på andra vuxenutbildningar. Samtidigt har vi elevgrupper som misslyckats med studier genom hela grundskolan och gymnasiet och hoppas på en andra chans i Centrum Vux. Dessa elever, och fler, behöver få ha en tillgänglig elevhälsa när det av olika skäl känns tungt. Genom att låta bli att satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan kommer vi att se ett större stödbehov i framtiden för de grupper som det berör, och en större kostnad för samhället.

Återinför teoretiska gymnasiekurser på Centrumvux

Tidigare kunde man på Centrumvux läsa teoretiska gymnasiekurser som man inte fått betyg i och då uppnå en gymnasieexamen eller få slutbetyg. Idag finns inte denna möjlighet för att spara in på pengar. Vi menar att det är otroligt viktigt med en fullständig gymnasieutbildning och att det ska vara enkelt för kommunmedborgare som saknar en fullständig gymnasieskolgång att kunna läsa upp sina betyg i CentrumVux och inte behöva söka sig vidare till skolor i andra kommuner. Det är en viktig service som kommunen tidigare har tillhandahållit i Haninge och som vi önskar se igen i kommunen.

Vi vill att gymnasiekurserna drivs i egen regi i Centrum Vux istället för hos andra privata aktörer. I dagsläget ges det undervisning endast i engelska, matematik, svenska, svenska som andraspråk och samhällskunskap. Vi vill se att fler kurser från gymnasiet ges inom CentrumVux, till exempel naturkunskapsämnen, moderna språk och historia.

Kurslitteratur på Komvux

De omfattande undersökningar som CSN genomför visar tydligt att äldre studerande upplever att det är svårare att få ekonomin att gå ihop.

Komvux är en viktig andra chans för väldigt många människor och vi anser inte att tjockleken på ens plånbok ska avgöra om man har råd med kurslitteratur eller inte. Därför vill Vänsterpartiet att kurslitteraturen i Haninges vuxenutbildning blir avgiftsfri, precis som i resten av skolväsendet.

För att göra vuxenutbildningen till ett verkligt alternativ för fler föreslår Vänsterpartiet att vuxenutbildningen ska kunna tillhandahålla kurslitteratur till alla studerande, precis som man gör inom grundskola, gymnasieskola och SFI. Som första steg 2024 skall kurslitteraturen vara subventionerad.

Arbetsmarknad

Feriearbete och ungdomsjobb

Under sommaren 2022 kunde Haninge kommun erbjuda 713 ungdomar feriepraktik, vilket är den högsta siffran någonsin. Ungdomarna har arbetat inom en mängd olika yrkesområden såsom renhållning, trädgård och kontorsarbete, samt på förskolor och äldreboenden. Att ha sysselsättning, skola eller jobb, får individen att växa och bli en viktig del av samhället.

Sedan 2020 har Haninge kommun tillsammans med hyresvärdar och andra lokala aktörer samarbetat kring feriepraktik under parollen "Tillsammans för Haninge" och inom projektet erbjuds kommunens ungdomar sommarjobb i sitt eget område. 2022 fick 275 ungdomar anställning genom samarbetet. Syftet är att tillsammans bidra till ökad trivsel och trygghet genom att det är rent och snyggt, men också att ge förutsättningar för att få fler i arbete genom att unga vuxna introduceras in i arbetslivet och att de under året blir förebilder och ansvarstagande individer genom att vara delaktiga i sitt områdes utveckling. Samarbetet är en del av att arbeta hållbart och långsiktigt med förebyggande insatser för att motverka nedskräpning, skadegörelse, hot och våld.

Vänsterpartiet vill fortsätta satsa på ungdomsjobb, i samarbete med det lokala näringslivet.

och framför allt rikta insatserna mot ungdomar som lever i hushåll med socioekonomiskt låg status.

Fler kombinationsutbildningar i bristyrken

Vi vill se en utökning av kombinationsutbildningar där får lära dig svenska samtidigt som du läser en yrkesutbildning på gymnasienivå. Du gör praktik, lär dig yrkesspråket och får goda chanser till jobb. Idag erbjuder Haninge Centrum Vux detta inom storkök men, Vänsterpartiet vill se att vi i Haninge kan erbjuda kombinationsutbildning för fler yrken, exempelvis bristyrken såsom undersköterska, busschaufför, målare, snickare, fordonsreparatör, vårdadministratör och elektriker.

Arbetslöshet

Arbetslösheten i Haninge är idag 7,2 procent, vilket visserligen är en nedgång sedan 2020 då den låg på 9 %, men vi behöver fortfarande göra prioriteringar för att skapa fler arbetstillfällen i kommunen. Den övergripande arbetsmarknadspolitiken sköts inte av kommunen, men kommunen kan påverka den lokala arbetsmarknaden i stor utsträckning.

Vänsterpartiet står för full sysselsättning och arbete eller utbildning åt alla. Vänsterpartiet värnar bristyrkesutbildningar i kommunen. Det finns brist på arbetskraft inom bygg, industri, maskinförare, restaurang och storkök, undersköterskor och hemtjänstpersonal, enligt Arbetsförmedlingens senaste rapport. Vänsterpartiet tror att det finns oerhört stor potential att sänka arbetslösheten genom att utbilda människor inom bristyrken.

En arbetsmarknad utan diskriminering

Diskriminering drabbar den enskilde hårt men även samhället. Det är en fråga om maktstrukturer och normer som behöver förändras för att bryta diskriminerings skadliga verkan. Det finns idag sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet

eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Nämnden ska arbeta aktivt för att upptäcka diskriminering, bryta diskriminering och förebygga diskriminering.

Anpassat stöd för fler utrikes födda kvinnor i arbete

Utrikes födda kvinnor är en grupp där en relativt hög andel totalt sett står långt från arbetsmarknaden. De senaste åren har skillnaden ökat jämfört med utrikes födda män, både när det gäller sysselsättning och arbetskraftsdeltagande – trots många insatser genom åren. Det finns stora skillnader bland de utrikes födda kvinnorna när det gäller arbetsmarknaden. Arbetslösheten är väsentligt högre bland personer födda i Afrika och Asien, inklusive Mellanöstern. Härifrån har flyktinginvandringen varit mer omfattande under senare år. Många kvinnor som invandrar från utomeuropeiska länder har sedan 2000-talets början framför allt kommit till Sverige som anhöriga till en person som är svensk medborgare eller som har permanent uppehållstillstånd i landet. Denna grupp löper högst risk att hamna i långvarigt utanförskap. De omfattas inte av etableringsprogrammet, men har rätt att delta i SFI och skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Detta är dock något som endast 20–30 procent i gruppen gör.

En tidig kontakt med samhällets aktörer har sannolikt stor betydelse för kvinnornas möjligheter till ekonomisk självständighet. Stramare regler om att kunna försörja sig själv för att beviljas permanent uppehållstillstånd gör det ännu viktigare att kvinnor får kontakt med samhällsaktörer som kan stödja inträdet på arbetsmarknaden. Konsekvensen blir annars att ett stort antal kvinnor fastnar i en mångårig beroendeställning till de män som de invandrat till.

Genom att arbeta ännu bättre tillsammans mellan olika aktörer (exempelvis Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, SFI, vuxenutbildning,

arbetsmarknadsinsatser och lokalt näringsliv) kan vi i Haninge arbeta för att täppa till glappen och minska tappen, och etablera fler utrikes födda kvinnor på den lokala arbetsmarknaden.

Vita jobb-modellen

Den offentliga upphandlingen omfattar idag mer än 600 miljarder kronor per år. Genom att ställa krav på miljöpåverkan, social hållbarhet och goda arbetsvillkor så kan den offentliga sektorn göra en stor skillnad. När fokus på en offentlig upphandling enbart fokuserar på lägsta pris och inte kvalitet och goda arbetsvillkor så kommer företag som inte tar socialt ansvar att premieras framför de företag som har bättre arbetsvillkor för sina anställda.

Enligt en Novus-undersökning, beställd av TCO, tycker 63 procent att det är mycket viktigt att stat och kommun ställer krav på att leverantörer erbjuder sina anställda lika bra villkor som andra i branschen. Ytterligare 27 procent tycker det är ganska viktigt. Opinionstödet för att ställa krav på bra arbetsvillkor är starkt.

En tidigare motion om att införa krav på kollektivavtal i upphandlingspolicyn i Haninge har lagts . Den röstades inte igenom med hänvisning till ett EU-direktiv och implementeringen av direktivet i Sverige. Däremot går det att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor och ändå följa EU-rätten. Malmö stad arbetar med sociala hänsyn och arbetsvillkor i upphandlingar. De använder sig av Vita Jobb-modellen.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun implementerar Vita jobb-modellen.

Hållbar arbetsmarknad

Haninge ska vara en del av en hållbar arbetsmarknad, ur alla aspekter. Här ska vi ansvara för att skapa goda förutsättningar för företag med ett starkt hållbarhetsarbete, och ett livscykelperspektiv för sina tjänster och produkter att etablera sig. Vi bör också se över hur vi kan ställa krav på företag som etablerar

sig i kommunen att uppnå vissa hållbarhetskrav gällande såväl social- som ekologisk- och ekonomisk hållbarhet. Att främja etablering av företag som tar ett socialt ansvar i form av kollektivavtal, och är villiga att delta i kommunens arbetsmarknadsinsatser för att få fler i egen försörjning. Det kan handla om exempelvis introduktionsjobb (långtidsarbetslösa eller nyanlända), lönebidragsanställningar (personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga), eller nystartsjobb (långtidsarbetslösa, eller personer utan fast anknytning till arbetslivet).

Uppdrag till nämnden:

- Utöka samverkan mellan skola och arbetsliv. Rätten till praktikplatser måste utökas och garanteras.
- Extra stöd för att fler ska fullfölja gymnasieutbildning genom exempelvis utökad sommarlovsskola och läxhjälp
- Bättre samverkan i ett tidigt skede mellan rundskola och gymnasie för att fånga upp de elever som är i riskzon för att inte nå fullföljd gymnasieutbildning inom 3 år. Dessa elever bör redan från start i årskurs 1 få extra stöd i undervisningen.
- Att, tillsammans med grund- och förskolenämnden se till att elever med problematisk skolnärvaro från grundskolan får fortsatt stöd i övergången till gymnasieskolan samt i sina fortsatta studier
- Inför tjänsten en lokal Barnombudsman
- Arbeta med attitydförändringar för att främja jämställdhet, exempelvis genom workshops om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och hbtq-frågor samt att utbilda
- Knyta socialsekreterare till gymnasieskolorna
- Satsa mer på stödfunktioner och elevhälsan i gymnasiet och utöka elevhälsans bemanning
- Genomföra kunskapshöjande insatser om psykisk hälsa minst en gång/år.
- Satsa på rörelse i skolan, så att det blir en naturlig del av skoldagen och ökar välmåendet hos eleverna på Haninges gymnasier.

- Tillsätt elevhälsa i Centrum Vux. Vi behöver ha avgörande stödfunktioner på plats, fånga upp de som mår dåligt och som har behov av stöd.
- Återinför fler teoretiska gymnasiekurser i CentrumVux
- Att tillhandahålla subventionerade läromedel på Komvux
- Satsa på fler ungdomsjobb och feriejobb, i samarbete med det lokala näringslivet, och framför allt rikta insatserna mot ungdomar som lever i hushåll med socioekonomiskt låg status.
- Utökning av kombinationsutbildningar (svenska samtidigt +yrkesutbildning på gymnasienivå) exempelvis inom bristyrken.
- Sänka arbetslösheten genom att utbilda inom bristyrken
- Arbeta aktivt för en arbetsmarknad utan diskriminering, genom att upptäcka-, bryta-, och förebygga diskriminering.
- Erbjuder anpassat stöd för fler utrikes födda kvinnor i arbete
- Implementera Vita jobb-modellen.
- Främja etableringen av företag med ett starkt hållbarhetsarbete, som kan bidra till att få fler i sysselsättning

8. Idrotts-, kultur- och fritidsnämnd

Idrotts-, kultur- och fritidsnämnden ansvarar för kommunens idrotts-, kultur-, fritids- och friluftsverksamhet, idrotts- och friluftsmiljöer(anläggningar, ytor för spontanidrott och annan fysisk aktivitet, badplatser, friluftsområden och motionsspår), öppna mötesplatser för unga, öppna bibliotek, kulturskola, kulturverksamhet, konsthall, konstutställningar och offentlig konst samt verksamhet inom kulturmiljöområdet, camping- och vandrarhemsverksamhet samt viss skötsel i skärgården. I idrotts-, kultur- och fritidsnämnden ansvar ingår även lokalbokning, registrering av lotterier och utnämmande av lotterikontrollanter. Idrotts-, kultur- och fritidsnämnden ska besluta om bidrag till studieförbund och föreningar som bedriver verksamhet inom nämndens ansvarsområde.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 290 440 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

En meningsfull och utbredd fritid för alla borde vara ett av politikens stora, långsiktiga mål. Det ska vara roligt att leva, och att rymma detta inom en enskild nämnd är såklart utmanande. I dessa svåra ekonomiska tider menar många att detta är området som ska få stå tillbaka, men vi tycker tvärtom- att det är just när folks privatekonomi blir svårare som det är viktigt för det offentliga att gå in och se till att hälsofrämjande aktiviteter och livets finare sidor blir tillgängliga för alla.

Meningsfull fritid för alla

Goda fritidsmöjligheter också främjar tryggheten där man bor, höjer självkänslan och ger ett bättre hälsotillstånd för utövarna. Det finns en nedåtgående spiral när det gäller människors hälsa eftersom vi är mer stillasittande både i arbets- och fritidslivet idag. Speciellt barn tillhör riskgrupperna för dåligt hälsotillstånd. Alla medborgare har rätt att kunna delta i olika aktiviteter som främjar ett bättre liv.

Därför anser Vänsterpartiet att det är centralt att möjlighet till idrott-, kultur-, och fritidsaktiviteter sprids över kommunen och görs tillgängligt för alla oavsett inkomst, kön eller normbrytande funktionalitet. Föreningslivets stöd ska präglas av samma principer och ge förutsättningar för ett aktivt idrotts- och fritidsliv med bra verksamheter. Föreningsbidragen ska präglas av ett medvetet jämställdhetsperspektiv och vara lika mycket värt oavsett utövarens könsidentitet.

Jämställd fritid

Motion och idrott är ett stort intresse för många och viktigt på många sätt. Alla barn och ungdomar som vill vara en del av idrottslivet ska ha den möjligheten. Det ska även finnas en jämställdhet när det gäller möjligheten till att utöva sport eller fritidsaktiviteter i Haninge kommun. Resurser skall fördelas jämnt mellan killar och tjejer, och detta gäller även när det kommer till vilka tider i kommunens lokaler som tilldelas tjejer respektive killars idrottande. Regelbundna kontroller av hur resurser och tider fördelas ska göras av kommunen, för att säkerställa en jämställd fördelning.

Utökade öppettider för fritidsgårdar

Till följd av Haningealliansens nedskärningar i fritidsgårdsverksamheten har flera fritidsgårdar det senaste året behövt korta sina öppettider. Detta ser vi som en oroande utveckling som fråntar unga i Haninge möjligheter till en meningsfull fritid, något som vi vet är ungefär den bästa brottspreventionen

som kan köpas för pengar. Vi tycker såklart att en meningsfull fritid framförallt är ett självändamål, barn ska ha det bra, men vill man även undvika att unga fastnar i kriminalitet är det en av de få saker som faktiskt fungerar.

Som en av Sveriges mest trångbodda kommuner är frågan om fritidsgårdar särskilt viktig just här. Det är inte konstigt att ungdomar hellre går ut efter skolan och på kvällarna än att gå hem, när det varken finns utrymme att ta hem vänner eller ro att göra något på egen hand. Det behövs verksamhet från att skolan slutar till sent på kvällen, barn och unga har rätt till en meningsfull fritid och Haninge är inget undantag.

Som en del av det förebyggande och trygghetsskapande arbetet i kommunen ska det finnas öppna fritidsgårdar i alla kommunens delar. Flera av dem ska erbjuda utökade öppettider, under de dagar och tider då det finns många barn och unga som riskerar att hamna i utsatta situationer. Att det finns öppna fritidsgårdar ger möjlighet för de som fångas upp av fältassistenter, men som lever under otrygga hemförhållanden, att ha någonstans att ta vägen. Dessa fritidsgårdar ska bedrivas i samverkan mellan Idrotts- kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden, och också ha en nära koppling till socialtjänsten.

Fler fältassistenter, inte färre fritidsledare

Kommunledningen i Haninge har under våren utökat antalet fältassistenter och fältfritidsledare, något vi i grunden ser positivt på, men man har i samband med detta skurit ner i fritidsgårdsverksamheten så pass att öppettiderna behövt kortas på flera av kommunens fritidsgårdar. Att ha fältverksamhet utan att ha fritidsgårdar är inte ett sätt att skapa meningsfull fritid för ungdomar, utan är då endast en kontrollfunktion. Om kommunens fritidsgårdar är underfinansierade är det inte konstigt att ungdomar hellre går någon annanstans, och alla fältare i världen kan inte ändra på det.

Med det sagt ser vi att fältassistenter och fältfritidsledare fyller en viktig funktion kombinerat med en välfungerande och attraktiv fritidsgårdsverksamhet. Att alla ungdomar ska välja att gå till en fritidsgård är ett ambitiöst mål och tills dess att det blir realistiskt finns det en poäng med en uppsökande och engagerande verksamhet, en extra kontakt till vuxenvärlden. Och om det är trygghet i offentliga miljöer man vill skapa, så är det bra mycket bättre med fältare än ordningsvakter.

Sportotek

Att vara aktiv i olika idrotter och friluftsliv kan vara kostsamt. Det kan behövas utrustning och speciellt för barn som växer kan det vara en dryg kostnad med kläder, skydd, eller ryggsäckar som ständigt blir för små. Därför bör minst ett sportotek finnas i kommunen, där man kan låna utrustning och lämna in och skänka utrustning man inte längre har användning för. Denna form finns på flera ställen i landet och är mycket uppskattad. Detta skulle också ge alla barn och unga samma chans att utöva olika idrotter- öppna upp för de som inte hade haft råd, och förenkla för de andra. Idrotten ska vara fri!

Simundervisning

Haninge besitter en fantastisk tillgång i alla de sjöar som finns här, och den natursköna skärgårdsmiljö som utgör en stor del av kommunen- att alla som bor här har möjlighet att nyttja och få glädje av dessa borde vara självklart. I kommunen finns det dock både barn och vuxna som inte kan simma, och drunkningsolyckor fortsätter att vara ett allvarligt problem. Därför är det av stor vikt att kommunen fortsätter att erbjuda simskola både i Torvalla simhall året runt, samt vid Höglundabadet i Jordbro och vid våra större badplatser på sommartid. Det är också viktigt att skolorna i Haninge följer skolplanen och har simundervisning i låg-, mellan- och högstadiet. Vi vill gärna se att planen på en ny simhall i Västerhaninge genomförs, men vi anser att renovering av Höglundabadets bassäng i Jordbro bör prioriteras .

Simskolan ska oavsett var den hålls vara avgiftsfri för både barn och vuxna.

Kulturskolan

Barn föds med olika förutsättningar, olika styrkor och olika förmågor - men de har samma rättighet att utveckla alla sina kreativa förmågor som individer och förhoppningsvis genom detta bidra i bygget av det goda gemensamma samhället.

I Haninges kulturskola kan alla Haningebor mellan 6-19 år lära sig att spela ett instrument, sjunga, dansa eller skapa, en glädje att bära med sig genom hela livet! Kulturskolans verksamhet är ett gott sammanhang att vara i för en växande individ. Det är på så sätt ett förebyggande arbete som komplement till föreningslivet. En aktivitet inom Kulturskolan kan bli ett livslångt engagemang som bidrar även till kommande generationer. Forskning visar på att om den mänskliga hjärnan blir stimulerad med kultur så bidrar det till utveckling och innovation även inom andra områden.

Efter att regeringen halverat det statliga stödet till kulturskolorna har läget blivit svårare för kulturskolorna, enligt en ny rapport från Kulturskolerådet. I rapporten framgår det att i sju av tio kommuner kommer antalet elevplatser att bli färre. Rapporten bygger på en enkät som skickats ut till Sveriges 286 kulturskolechefer, varav 221 svarade. Ur enkätsvaren svarar 97 procent av kulturskolecheferna att utvecklingsarbetet också kommer att minska, till följd av det halverade stödet.

Haninge har genomfört en egen undersökning som visar att kulturskolan inte når så stor andel av kommunens barn, samt att avgifterna ligger högt i jämförelse med kulturskolor i andra Stockholmskommuner.

Kulturskolan behöver resurser för att kunna bredda sin verksamhet och nå fler barn. När regeringen drar åt svångremmen måste kommunen själv stötta

verksamheten att kunna hålla avgifterna nere och kunna erbjuda verksamheter som når ut.

Kulturskola på recept

Vi vill även göra en satsning för barn och ungdomars psykiska hälsa genom att prova 'Kulturskola på recept'.

Här får Haninges barn och unga med psykisk ohälsa förtur till kulturskolan. Genom att undersöka målgruppens behov och samverka med elevhälsa, lokala föreningar och andra institutioner kan kulturskolan bli en förebyggande och främjande aktör för att minska psykisk ohälsa bland unga.

Kulturmiljöerna i centrala Handen

Både kulturparkens byggnader och Mellanbergs gård är på olika sätt kulturminnesmärkta, men har i många år nu ignorerats av kommunen och låtits förfalla. Underhållet av byggnaderna i kulturparken är eftersatt och lokalerna är inte tillgänglighetsanpassade. Tvätterimiljön i Mellanberg, som kommunen tog över ägarskapet för 2016, har sedan dess fått förfalla trots att Länsstyrelsen belagt den med anmälningsplikt då den kommit ifråga som byggnadsminne.

I kulturmiljöprogrammet har kommunen åtagit sig att bevara, samt kontinuerligt renovera och underhålla denna bebyggelse. Man har också åtagit sig att utöka kulturparken till att även inkludera det lokalthistoriska museet Smedjan och tvätterimiljön i Mellanberg. Trots detta har man röstat ner förslag om tillgänglighetsanpassning så att byggnaderna ska kunna användas – i direkt motsättning till vad man säger i kulturmiljöprogrammet, där stark betoning läggs på att dessa arv ska kunna användas av kommuninvånarna.

Vi vill rusta upp dessa fastigheter så att de kan användas av kommuninvånarna och olika kulturföreningar, att förfallet gått så långt som det redan har är skam och slöseri. Våra kulturmiljöer ska vårdas, värnas och användas.

Kompetens kring hedersrelaterat förtryck och våld och våld i nära relationer

Vänsterpartiet anser att samtlig personal som arbetar inom idrotts- och fritidsverksamhet ska få kompetensutveckling genom exempelvis föreläsningar och workshop kring hedersrelaterat förtryck och våld och våld i nära relationer. Det förebyggande arbetet ska stärkas så att barn och unga som är utsatta upptäcks i ett tidigt skede.

Kolloverksamhet

Vänsterpartiet har drivit frågan om kolloverksamhet i många år och Vänsterpartiets förslag om kolloverksamhet realiserades, och testades första gången sommaren 2018. På sommarkollo får alla barn en chans att bara vara barn. Genom att Haninge kommun erbjuder kolloverksamheten kan fler barn och ungdomar ha en fin sommarvistelse med olika aktiviteter, oavsett ekonomiska förutsättningar. Vi vill att kommunen ska fortsätta med kolloverksamhet, arbeta för att avgifterna hålls låga och säkerställa att kolloverksamheten kommer alla barn till del som vill, speciellt de barn vars föräldrar inte har råd att ta med familjen på semester.

Insatser för ökad jämställdhet, jämlikhet, och delaktighet

Vi skulle vilja se att nämnden arbetar med att ta fram fritidsaktiviteter, i kurs eller programform, som stärker jämställdhet, jämlikhet och delaktighet i kommunen. Utbudet tas fram i samverkan med föreningslivet, och kan handla om matlagningskurser med fokus på mångkultur, demokratikurser, workshops med jämställdhetstema, feministiskt självförsvar eller hbtq-häng för personer med funktionsvariation. Vi vill se att det erbjuds ett särskilt stöd till föreningar som kan visa att de aktivt främjar dessa mål, eller anordnar aktiviteter med anknytning till detta.

Förenklat och samordnat stöd till föreningar

I kommunen finns Föreningsbyrån som hjälper föreningar att ansöka om bidrag, boka lokaler m.m. Vi skulle vilja se en utökning av denna verksamhet och att den även förläggs till de Medborgarkontor som beskrivs i Socialnämndens budget, eller till kommunhuset. Föreningar eller personer intresserade av att starta föreningar ska enkelt kunna söka sig till dessa platser för stöd med de juridiska aspekterna av att driva förening, söka bidrag, hyra lokaler, eller hur man organiserar sin interndemokrati. Vi vill att alla dessa funktioner ska samlas under samma tak och vara lättillgängliga för kommunens föreningar.

Detta skulle innebära stora vinster för kultur- och föreningslivet i Haninge, sänkta trösklar för att anordna aktiviteter eller ta föreningen till nästa steg- och faktiskt ställa upp i bandyturneringen eller trycka diktsamlingen. Det gör i förlängningen Haninge till en roligare kommun att bo i, oavsett om man är föreningsaktiv eller bara glad kulturkonsument. Att förlägga denna funktion till Medborgarkontoren är även en möjlighet att visa upp kommunens föreningar för folk som är på kontoren av andra anledningar, och kan därmed vara ett sätt att också öka deltagandet och medlemskapet i kommunens föreningar.

Uppdrag till nämnden:

- Arbeta aktivt med att stödja föreningar som bidrar till en meningsfull fritid, med ett extra fokus på utbud och tillgänglighet i våra utsatta områden
- Arbeta för jämställd fördelning av resurser och tider mellan och tjejs, perspektivet killars idrottande.
- Utöka tillgången till fritidsgårdar genom öppna fritidsgårdar i Haninges alla delar, och utökade öppettider.
- Fortsätta att utveckla, och utöka det utåtriktade arbetet med fältassistenter och fältfritidsledare, utan att det påverkar fritidsgårdarnas verksamhet negativt.

- Öppna minst ett sportotek i kommunen, där man kan låna utrustning, och lämna in och skänka utrustning man inte längre har användning för.
- Fortsätta erbjuda fri simundervisning under sommartid, och utöka simundervisningen under resterande år så att simkunnigheten i Haninge ökar i alla åldrar. Simundervisningen bör vara kostnadsfri året runt.
- Säkertsälla att Kulturskolan, trots minskade statsbidrag ska kunna bredda sin verksamhet och nå fler barn.
- Införa 'Kulturskola på recept', där barn och unga med psykisk ohälsa får förtur till kulturskolan, som en del i arbetet med att minska psykisk ohälsa bland unga.
- Verka för att rusta upp och tillgänglighetsanpassa kulturparken, smedjan och mellanbergs gård så att fastigheterna kan användas av kommuninvånarna och olika kulturföreningar. Våra kulturmiljöer ska vårdas, värnas och användas.
- Att samtlig personal som arbetar inom kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet ska få kompetens kring hedersrelaterat förtryck och våld och våld i nära relationer, så att barn och unga som är utsatta upptäcks i ett tidigt skede.
- Fortsätta berdriva kolloverksamhet under lov, samt arbeta för att avgifterna hålls låga så att fler barn och ungdomar kan ha en fin sommarvistelse med olika aktiviteter, oavsett ekonomiska förutsättningar.
- Ta fram fritidsaktiviteter som stärker jämställdhet, jämlikhet och delaktighet i kommunen, i samverkan med föreningslivet, samt att det erbjuds ett särskilt stöd till föreningar som kan visa att de aktivt främjar dessa mål, eller anordnar aktiviteter med anknytning till detta.
- Utöka Föreningsbyråns verksamhet, så att den når fler och blir en ambassadör för Haninges föreningsliv

9. Socialnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 1 204 178 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning handlar om att hitta rätt medarbetare, utveckla dem och behålla dem i Haninge kommun. För att förebygga och hantera sociala problem, och tillgodose invånarnas behov, är det av största vikt att socialtjänsten kan rekrytera och behålla personal, något som varit en utmaning de senaste åren. Detta kräver att vi i Haninge satsar på att stärka personalens arbetsvillkor.

30 timmars arbetsvecka

Studier och försök med 30 timmars arbetsvecka visar att förmågan till återhämtning blir bättre när vi får mer tid för att göra andra saker än att jobba.

Genom att införa 30 timmars arbetsvecka inom socialtjänsten får personalen mer tid för återhämtning och kommunen blir en attraktiv arbetsgivare. Medarbetarna ska också få utökad friskvård.

Utökad friskvård

Vi måste också säkra kompetensförsörjningen i socialnämndens verksamheter- socialtjänst, socialpsykiatri, hemtjänst och särskilda boenden. Arbetet är många gånger fysiskt och psykiskt krävande och vi behöver säkra återhämtning och möjlighet till friskvård för medarbetarna.

Därför ska vi satsa särskilt på denna grupp.

Satsningen kan finansieras med statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv⁵⁴.

Vi vill att friskvårdssatsningen ska innehålla:

1. 1 schemalagd friskvårdstimme/ vecka
2. Dubblerad friskvårdsersättning à 4000 kronor/år för att exempelvis köpa kort på ett träningsställe.

Hbtqi-certifiering och jämställdhet

Föreställningar om kön ska inte påverka biståndsbedömningen, och vilka insatser en person beviljas. Vi i Vänsterpartiet vill att socialtjänstens medarbetare, och personal inom förvaltningen som arbetar med biståndsbedömning, ska få kompetensutveckling gällande normkritiskt förhållningssätt och hbtqi.

Att få vara sig själv borde vara en självklarhet för alla, men tyvärr ser verkligheten annorlunda ut. En hbtqi-certifiering är ett sätt att förändra det genom att öka kunskapen, förbättra arbetsmiljön och samtidigt säkra ett bättre bemötande av målgrupperna. Det handlar om mänskliga rättigheter i vardagen.

Hbtqi-certifieringen tar utgångspunkten i normer kring kön och sexualitet och hbtqi-frågor, men RFSLs metodik innefattar både ett normkritiskt och intersektionellt perspektiv och berör normer kopplat till alla diskrimineringsgrunder, som etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, kön, könsöverskridande identitet och uttryck, religion, sexuell läggning och ålder. Med hbtqi-certifieringen får vi ett mer normmedvetet perspektiv, en öppen

54

<https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/kommuner/statsbidrag-for-att-framja-ett-hallbart-arbetsliv-inom-var-d-och-omsorg-2023/>

arbetsmiljö och ett bättre bemötande. Målet är att skapa en miljö där alla känner sig inkluderade och välkomna.

Efter avslutad hbtqi-certifiering ska alla medarbetare ha fått ökad kunskap om hbtqi, normer och hbtqi-personers livsvillkor samt ha förhållningssätt för ett inkluderande bemötande. Det är starten på ett förändringsarbete för en öppen och inkluderande arbetsmiljö, samt ett välkomnande bemötande av besökare, kunder och samarbetspartners utifrån ett hbtqi-perspektiv.

Utökad hbtqi-kompetens för all personal

All övrig personal inom socialnämndens verksamhet, oavsett nivå, ska också ges hbtqi-kompetens för att på bästa sätt kunna bemöta de personer de möter i sitt dagliga arbete. Vi vill satsa på kompetenshöjande insatser för personalen såsom föreläsningar och workshops. Målet är att

Jämställt försörjningsstöd

Ekonomisk jämställdhet är en hörnsten i det jämställda samhället. Alla medborgare ska ha lika möjligheter till ekonomisk självständighet livet ut och vara individuellt ansvariga för sin försörjning. Dessa principer ska självklart gälla även när man får stöd av samhällets skyddsnät. Att varje person i relationen kan försörja sig själv och har kunskaper för att hantera sin och hushållets ekonomi är också nödvändigt för att exempelvis kunna lämna en våldsam och destruktiv relation.

Vi vill att Haninge kommun inför jämställda utbetalningar som norm vid utbetalning av försörjningsstöd. Jämställda utbetalningar innebär att när försörjningsstöd beviljas gemensamt för hushållet så ska det beviljade stödet betalas ut 50/50 till respektive partner.

Det ska såklart fortfarande finnas en flexibilitet i den individuella bedömningen, genom dialog med de som söker om hur de önskar att stödet betalas ut. Men, det ska vara glasklart att normen i vår kommun är att hushållets ekonomi är ett jämställt och delat ansvar.

Förebyggande insatser

Det är viktigt att satsa på det förebyggande arbetet. Det framkommer inte minst i delbetänkandet *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst av utredningen Framtidens socialtjänst*.

Det är genom att satsa på skolan, förebyggande socialt arbete och tidig hjälp till familjer i behov av stöd som vi kan se till att unga inte dras in i kriminalitet eller hamnar i utsatthet.

För att klara det krävs ett relationsskapande, långsiktigt och systematiskt arbete med barn och unga som bygger på frivillighet och förtroende. Vi måste också stödja och möjliggöra goda initiativ från föreningslivet såsom nattvandring och nattfotboll.

Vi ska förebygga att unga hamnar i kriminalitet genom att fortsätta arbeta för ökad samverkan mellan socialtjänsten, kommunens verksamheter och -förvaltningar, kultur- och idrottsföreningar, skolor, polis, fritidsaktörer, myndigheter, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och föräldrar, något som införandet av första linjens socialtjänst har banat väg för.

Det är inte bara viktigt att kommunens verksamheter finns tillgängliga och kan lotsa barn och unga rätt, det måste också finnas någonstans att ta vägen, ett alternativ till att vistas i riskmiljöer.

Socialsekreterare knutna till varje skola

En av de största skyddsfaktorerna för våra barn och unga är en fungerande skolgång.

Vänsterpartiet vill att socialsekreterare knyts till varje skola, som ett led i det förebyggande arbetet.

Socialsekreterarna ska, i tätt samarbete med skolorna, arbeta för att snabbt kunna fånga upp elever som till exempel har hög skolfrånvaro eller har börjat begå kriminella handlingar.

Skolan kan konsultera socialsekreterarna, som kan göra bedömningar, och vid behov inleda utredningar. På så sätt kan familjer få rätt stöd och hjälp snabbt.

Fler fältassistenter i samverkan

Haninge behöver fler fältassistenter som arbetar uppsökande, förebyggande, främjande och relationsskapande. De ska arbeta tillsammans med, och vara nära fritidsgårdar, skolor, fritidsaktörer, polis och socialtjänst. De, i samarbete med föreningslivet, ska även nattvandera för att lättare fånga upp barn och unga i riskzonen för en ogynnsam utveckling.

Kommunledningen i Haninge har under våren utökat antalet fältassistenter och fältfritidsledare, något vi i grunden ser positivt på, men man har i samband med detta skurit ner i fritidsgårdsverksamheten så pass att öppettiderna behövt kortas på flera av kommunens fritidsgårdar. Att ha fältverksamhet utan att ha fritidsgårdar är inte ett sätt att skapa meningsfull fritid för ungdomar, utan är då endast en kontrollfunktion. Om kommunens fritidsgårdar är underfinansierade är det inte konstigt att ungdomar hellre går någon annanstans, och alla fältare i världen kan inte ändra på det.

Vi ser att fältassistenter och fältfritidsledare fyller en viktig funktion kombinerat med en välfungerande och attraktiv fritidsgårdsverksamhet. Att alla ungdomar ska välja att gå till en fritidsgård är ett ambitiöst mål och tills dess att det blir realistiskt finns det en poäng med en uppsökande och engagerande verksamhet, en extra kontakt till vuxenvärlden. Och om det är trygghet i offentliga miljöer man vill skapa, så är det bra mycket bättre med fältare än ordningsvakter.

Ungdomsgårdar i alla kommundelar och med utökade öppettider

Som en del av det förebyggande och trygghetsskapande arbetet ska det finnas öppna fritidsgårdar i alla kommunens delar. Flera av dem ska erbjuda utökade öppettider, under de dagar och tider då det finns många barn och unga som riskerar att hamna i utsatta situationer.

Till följd av Haningealliansens nedskärningar i fritidsgårdsverksamheten har flera fritidsgårdar behövt minska sina öppettider under senaste året. Vi ser detta som en oroande utveckling som fråntar unga i Haninge möjligheter till en meningsfull fritid, något som vi vet bidrar till brottsprevention, ökad trygghet och känsla av sammanhang. En meningsfull fritid både är ett självändamål- barn ska ha det bra, men vill man också undvika att unga fastnar i kriminalitet är tillgängliga fritidsaktiviteter ett bra recept!

Som en av Sveriges mest trångbodda kommuner är frågan om fritidsgårdar särskilt viktig just här. Det är inte konstigt att ungdomar hellre går ut efter skolan och på kvällarna än att gå hem, när det varken finns utrymme att ta hem vänner eller ro att göra något på egen hand. Det behövs verksamhet från att skolan slutar till sent på kvällen, barn och unga har rätt till en meningsfull fritid och Haninge är inget undantag.

Att det finns öppna fritidsgårdar ger möjlighet för de som fångas upp av fältassistenterna, men som lever trångbott eller under otrygga hemförhållanden, att ha någonstans att ta vägen. Dessa fritidsgårdar ska bedrivas i samverkan mellan Idrotts- kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden, och ha en nära koppling till socialtjänsten.

Det ska finnas avgiftsfri och tillgänglig sysselsättning för barn och ungdomar i deras direkta närmiljö. Särskilt viktigt är detta i områden där familjer med svag ekonomi och svårigheter att ha råd med transporter bor. Vänsterpartiet vill att kommunen ska öka sitt samarbete med föreningslivet och idrottsrörelsen så att

alla barn och unga kan få en meningsfull fritid, som en del i det förebyggande arbetet.

Värna föreningar och ideella krafter

Under flera år har föreningsaktiviteter minskat. Många barn och ungdomar deltar inte i fritidsaktiviteter eftersom de inte är medvetna om utbudet eller saknar ekonomiska förutsättningar att kunna betala för att delta, eller åka till och från aktiviteten.

Det kan vara en ökad risk för att hamna i utsatthet, då exempelvis att kriminella krafter istället når dessa barn- och unga och ger dem ett sammanhang och en känsla av att vara viktig.

Även socialnämndens verksamheter har under en tid fått genomlida stora nedskärningar, något vars effekter kommer att bli ännu tydligare med det ansträngda ekonomiska läget. I tider som dessa är socialnämndens arbete extra viktigt, då allt fler riskerar att hamna i utsatthet. Om vi drar ner mer kommer det att gå ut över det förebyggande arbetet. Föreningsbidrag är då något som riskerar att minska.

Föreningar med verksamhet inom socialtjänstens område är oerhört viktiga. Föreningarna Jordbrobarn, Freezone och Futureteens erbjuder en plats att vara, roliga aktiviteter och gemenskap. Vi har också exempelvis Passalen som har fritidsaktiviteter och sociala sammanhang för personer med funktionsvariation. Alla dessa föreningar bidrar till det förebyggande arbetet. Haninge kvinnojour, Manscentrum och Brottsofferjouren har alla gedigen erfarenhet av att motverka mäns våld mot kvinnor, stötta brottsutsatta och sprida kunskap, och bidrar både förebyggande och efterhjälpande. Vänsterpartiet vill skapa bättre förutsättningar för föreningarna, och säkra deras fortlevnad i kommunen.

Vi vill att Haninge kommun prioriterar att, även fortsatt, stötta ett rikt och varierat föreningsliv genom att erbjuda lokaler, och genom att se över mer långsiktiga stödformer.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Människor som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck behöver stöd för att ta sig ur våldet, bearbeta sina upplevelser och hitta en annan bostad.

Anta nollvision mot våld i nära relation

Vi i Vänsterpartiet vill att Haninge ska anta en nollvision mot våld i nära relationer. Det innebär bland annat att alla kommunens verksamheter ska informera, uppmärksamma och uppmana till att agera vid oro om våld, samt att kommunens personal får utbildning och kompetens inom området.

Kartläggning

Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på starkt patriarkala och heteronormativa föreställningar. Centralt för denna typ av våld och förtryck är främst dess kollektiva uttryck. Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas bland annat av att individens rättigheter och intressen anses vara underordnade familjens. Individens handlingar anses påverka hela familjens och kollektivets anseende och individens sexualitet är en angelägenhet för hela familjen.

Våld i nära relationer kännetecknas av att den som utsätts har en nära relation till, och ofta starka känslomässiga band till förövaren, vilket försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Våldet sker vanligtvis inomhus i offrets egen bostad och det ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår. Våld i nära relationer innefattar också våld i familje- och släktrrelationer, samt våld som barn upplever i sin familj.

Under 2022 genomfördes en kartläggning i Haninge kommun om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Resultaten visar att minst 26 % flickor och 12

% pojkar lever med begränsningar i livsutrymme i form av att exempelvis inte få ha en flickvän/pojkvän, förväntas vara oskuld tills giftermål, inte få välja sin framtida partner eller ha relation med samkönad person. Vissa uppger även att de har blivit utsatta för våld, förtryck och kränkningar när de har gått emot de förväntningar som finns från anhöriga och omgivningen. Mörkertalet är tyvärr också stort, eftersom undersökningen endast omfattar ungdomar i Haninges kommunala skolor i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet. Endast 791 elever av de totalt 1441 tillhörande urvalsgruppen.

I undersökningen fick eleverna svara på vart de skulle vända sig om de behövde hjälp, och majoriteten svarade att de främst skulle be om stöd från någon av skolans representanter.

Det är därför oerhört viktigt att vi har en elevhälsa som fungerar och hinner arbeta förebyggande, uppsökande och kan ta emot besök av de elever som är i behov av stöd och vägledning.

Idag hinner inte kuratorerna med det förebyggande eller uppsökande arbetet, och kan inte heller avvara den tid som behövs för de som kommer i kontakt med elevhälsan.

Vi i Vänsterpartiet anser att det är viktigt att vi fortsätter att kartlägga hur utsattheten för våld och hedersnormer påverkar våra barn och unga, men vi måste också agera utifrån det resultat som undersökningar ger.

Ökad jämställdhet

I Haninge ska vi arbeta för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och våld i nära relationer. Majoriteten av de som drabbas är flickor och kvinnor.

Vi behöver göra satsningar för ett jämställt i Haninge. Jämställdhet är både ett mål i sig själv men också en förutsättning för en hållbar utveckling av samhället. Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika

rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling.

Ett jämställdhetsarbete som förändrar begränsande och skadliga normer för maskulinitet kan ge stora vinster för både kvinnor och män och för samhället som helhet. Det kan leda till ökad trygghet, förbättrad hälsa, mer jämställda relationer och minskat våld, och samtidigt höja kvaliteten inom skola, vård och omsorg.

Våldsförebyggande arbete kan bedrivas på flera olika sätt och åtgärderna ska förhindra att våld uppstår eller upprepas. Ofta handlar det om insatser till en bred målgrupp, främst unga män. Syftet är då att påverka föreställningar om kön och skapa mer jämställda relationer. WHO har visat att när det kommer till att förebygga mäns våld mot flickor och kvinnor är program som arbetar med genus ur ett kritiskt perspektiv och utmanar dessa normer mer effektiva i att skapa förändring än de som inte har det. Jämställda miljöer har lägre nivåer av våld och övergrepp och vi vet att personer med stereotypa könsnormer är mer benägna att utöva våld.

Öronmärkt upphandling

Kvinnojouren i Haninge gör ett livsviktigt arbete för våldsutsatta kvinnor och barn. De behöver tryggade resurser och långsiktig finansiering för att kunna fortsätta bedriva sitt arbete, och att kunna nå fler. Vi starkt emot upphandling av skyddat boende som drabbar kvinnojourer hårt över hela landet, även här i Haninge. Mäns våld mot kvinnor ska inte göras till en vinstaffär. Det finns numer lagstiftning som möjliggör att vika upphandling av vissa tjänster till idéburen verksamhet. Det innebär att Haninge enbart skulle kunna upphandla platser på skyddade boenden från olika kvinnojourer och annan ideell verksamhet.

Erbjuda bostadsförtur för våldsutsatta

För att våldsutsatta ska kunna lämna sina förövare vill vi att Haninge kommun ska tillhandahålla särskilda kontrakt hos Haninge Bostäder eller andra hyresvärdar i kommunen, som är reserverade åt våldsutsatta.

SL-kort och medlemskap i Hyresgästföreningen i försörjningsstödet

För den som behöver försörjningsstöd är situationen ofta svår i vardagen. Om man lever med dålig ekonomi, är arbetslös utan rätt till a-kassa, eller är utförsäkrad så räcker pengarna sällan till att köpa ett SL-kort. För den som står långt ifrån arbetsmarknaden och inte har vardagliga möten med andra människor riskerar den sociala isoleringen bli väldigt stor.

SL-kort kan beviljas i Haninge redan idag, men under förutsättning att man anger skäl för det.

Att bryta social isolering menar vi är skäl nog, och anser att SL-kort inte ska villkoras, utan ingå i försörjningsstödet.

Även medlemskap i Hyresgästföreningen ska ingå i försörjningsstödet. Detta för att tillförsäkra ett starkare juridiskt stöd vid hot om vräkning, inte minst för barnfamiljer. I Haninge kommun ska inga familjer med barn bli vräkt från sin bostad.

Etablera medborgarkontor i Jordbro och Brandbergen

Vi vill etablera medborgarkontor i våra utsatta områden, som en länk mellan kommunen och medborgarna. Medborgarkontor ger dig som bor i Haninge information och vägledning vid ett personligt möte. Medborgarkontoret ska ha en öppen verksamhet med kösystem och utan tidsbokning. På medborgarkontoret arbetar samhällsvägledare, som svarar på alla typer av frågor om kommunal- och offentlig service, kan ge information om ditt närområde och bistå i myndighetsfrågor. Du får svar direkt eller rätt hänvisning till den som kan svara på frågan. Samhällsvägledarna visar hur du hittar information och hur du själv kan uträtta ditt ärende.

På medborgarkontoret ska det finnas gratis wifi och datorer som medborgarna kan låna.

Medborgarvårdar som arbetar uppsökande

Till medborgarkontoren finns också medborgarvårdar knutna. Medborgarvårdarna arbetar uppsökande och relationsskapande i kommundelen, med särskilt fokus på att erbjuda nyanlända och kvinnor samhällsvägledning för att öka deras egenmakt och deltagande i samhället.

Familjecentraler i Jordbro och Brandbergen

Det är tydligt att vi behöver arbeta mer med förebyggande insatser för att minska utsatthet och riskfaktorer för Haninges barn och unga. Vi kommer att behöva göra nödvändiga satsningar på välfärden i Jordbro och Brandbergen för att nå invånarna där. Familjecentraler är en mötesplats för blivande föräldrar, och familjer med barn upp till sex år. Här erbjuds en möjlighet att träffa andra familjer, och att få stöd i föräldraskapet från personalen som arbetar där.

Idag finns bara en familjecentral i Haninge, i centrala Handen. En familjecentral bedriver en verksamhet som är hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande samt riktar sig till föräldrar och barn. En familjecentral bör minst innehålla mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst med inriktning mot förebyggande arbete.

Familjecentralen i Haninges arbete är oerhört viktigt genom att de erbjuder familjer stöd från graviditet till att barnet blivit myndigt.

Boende i utsatta områden (områden som Brandbergen och Jordbro, som bland annat kännetecknas av låg socioekonomisk status och kriminell inverkan) reser mindre och äger bil i mindre utsträckning än personer som bor i andra områden. Detta gör att föräldrar från dessa områden, i mindre utsträckning, tar sig till andra kommunalar för att delta i aktiviteter.

Socialt förebyggande eller uppsökande arbete inom ramen för socialtjänsten är

en lagstadgad skyldighet för kommunen enligt Socialtjänstlagen (SoL 3 och 5 kap. socialtjänstlagen, 2001:453).

Vi behöver etablera familjecentraler i våra utsatta områden, i samarbete med regionen, för att bidra till ökad tillgänglighet och välfärd, samt för att vända den negativa utvecklingen vi ser idag.

Ökade resurser, och utökad bemanning på familjecentralen i Handen

Fram till etableringen av familjecentraler i Jordbro och Brandbergen är färdigställda, ska familjecentralen i Handen ges ökade resurser, och bemanningen där ska utökas. Ökningen ska ske i syfte att ge familjecentralen ökade möjligheter att nå familjer i alla kommundelar. De ska i större utsträckning kunna bedriva uppsökande- och mobil verksamhet i detta syfte.

Kompetenshöjande insatser för socialpsykiatri

För vuxna med psykisk funktionsnedsättning finns olika former av boenden, boendestöd, sysselsättning och kontaktverksamhet i Haninge kommun. Boendestöd är ett personligt anpassat stöd utifrån den enskildes individuellt bedömda behov. Boendestödet kännetecknas av pedagogiska, sociala och utåtriktade aktiviteter, där den enskilde är delaktig i stödets alla processer. Stödet kan ges i och utanför hemmet för att stärka den enskildes förmåga att klara vardagen. Insatsen boendestöd syftar till att genom ett personligt utformat stöd möjlighet att få en struktur i vardagen och stärka förmågan till ökad självständighet, bryta isolering och skapa sociala kontakter.

Boendestödjares arbetsuppgifter kan vara mycket mångfacetterade och varierar beroende på de individuella behoven, och dagsformen hos personen som boendestödjaren arbetar för.

Brukarna kan även ha andra insatser från kommunen, regionen och andra aktörer så boendestödjaren kan behöva ha kontakt- och samverkan exempelvis anhöriga, psykiatri,

primärvård, god man, dagverksamhet, socialtjänst, hemtjänst, kontaktperson, personliga ombud m.fl.

Utökad kompetens kring exempelvis diagnoser

Socialpsykiatrins verksamheter har förändrats de senaste åren och idag möter personal ofta brukare med en mer komplex problematik. Brukargruppen har vidgats och exempelvis har fler personer med neuropsykiatrisk problematik tillkommit, vilket ställer andra krav på kompetens. Därför krävs utökad kompetens kring exempelvis olika diagnoser, samsjuklighet och bemötande av en målgrupp med komplexa behov för att arbeta inom socialpsykiatri idag. Genom att både höja kompetensen hos befintlig personal, och rekrytera personer med rätt kompetens ger vi förutsättningar för personal att utföra sina arbetsuppgifter på ett sådant sätt att kvaliteten säkras för individen.

Vi vill satsa på löpande kompetenshöjande insatser för boendestöd, och kommunens övriga socialpsykiatriska verksamheter kring exempelvis olika diagnoser, samsjuklighet och att ge stöd till personer med en komplex problematik.

Motiverande samtal

Vi vill även att personal inom socialpsykiatri får kompetens i metoden Motiverande samtal (MI). MI kan användas för individer som har svårt att ta egna initiativ och upprätthålla vardagliga rutiner. Det är en samtalsteknik som utgår från att individen själv har kunskap om sin livssituation och sina önskemål. Personalens uppgift är att genom samtalet locka fram och stödja patientens egna tankar och åtaganden om vad som är önskvärda mål och hur de ska nås. Samtalet genomsyras av respekt för individens kompetens och integritet.

Inhopparverksamhet

Människor som idag väljer att hoppa av, och bryta en kriminell livsstil, kommer att stöta på stora utmaningar. De har ofta skulder, både privata och hos kronofogden, och kan vara tvingade att flytta då majoriteten av de kriminella gängen är lokalt baserade, vilket gör att en flytt kan vara en grundläggande faktor i att möjliggöra att hoppa av. Att skaffa arbete och boende är också några av utmaningarna de möter. Många arbetsgivare kräver utdrag ur belastningsregistret och numera gör många också kreditupplysningar. Många hyresvärdar har höga inkomstkrav, nolltolerans för skulder och även krav på tillsvidareanställning vilket, i dagens samhälle är svårt för de flesta att få, även utan kriminell bakgrund.

En bra fungerande avhopparverksamhet måste alltså också fungera som en inhopparverksamhet. Det behöver finnas ett gott samarbete med både näringsliv och bostadsmarknad för att kunna stötta i att skapa ett liv att ”hoppa” in i, för att undvika att människor faller tillbaka i en kriminell livsstil av den enkla anledning att man står utan inkomst och bostad. En annan viktig faktor är att ett arbete och en ny miljö också möjliggör för ett nytt socialt nätverk som består av människor som inte är kriminella, något som också är väsentligt i att inte återfalla i kriminalitet.

Människor ska inte behöva falla tillbaka i kriminalitet för att kunna överleva. Vi ska kunna erbjuda rätt förutsättningar för att de inte bara ska bryta en livsstil utan även varaktigt förändra den.

Det kan verka orättvist att tidigare kriminellt aktiva får saker ”serverade på silverfat”. Arbete och bostad är ju tyvärr något många människor kämpar med idag. Men faktum är att hela samhället kommer att tjäna på insatser som dessa i slutändan, då minskad kriminalitet tillslut innebär att resurser istället ågas åt andra åtgärder. Åtgärder som kan förändra och ge bättre förutsättningar för alla, så att vi kan undvika att fler faller i brottslighet från början.

Minska kostnaderna för externa placeringar

Kostnaderna för externa placeringar ligger på en hög nivå, och väntas öka. Placeringarna handlar i hög grad om att flytta ungdomar ur kriminella sammanhang men även om ökad psykisk ohälsa och vålds/hedersproblematik. Placeringarna är en följd av att man behövt omhänderta barn och unga genom LVU (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga).

Vänsterpartiet har lyft frågan tidigare och skickat in en motion om att starta ett kommunalt bolag för att bedriva jourhem och andra boenden i egen regi i syfte att minska placeringskostnader för kommunen. För de unga som behöver komma bort från kriminalitet, hot och våld kan en placering utanför kommunen vara den enda lösningen. Men, för övriga placeringar, där det inte finns en lokalt kopplad hotbild, är det bättre om vi kan bedriva verksamhet i egen regi istället för att betala dyra pengar till vinstdrivande företag.

Uppdrag till nämnden:

- Inför 30-timmars arbetsvecka för socialtjänsten.
- Utökad friskvård
- HBTQI-certifiering av socialtjänst och biståndsbedömning, samt utökad hbtqi-kompetens för all personal
- Jämställt försörjningsstöd
- Mer förebyggande insatser för att motverka att barn och unga hamnar i utsatthet
- Socialsekreterare skall vara knutna till varje skola i Haninge kommun.
- Utöka antalet fältassistenter så att bemanningen kan täcka större del av Haninge kommuns miljöer där unga vistas.
- Utöka antalet ungdomsgårdar och öppettiderna på ungdomsgårdarna, i samverkan med IKFN, för att möta behovet av trygga rum för Haninges barn och unga.
- Ökat samarbete med föreningslivet och idrottsrörelsen så att alla barn och unga kan få en meningsfull fritid som en del av det förebyggande arbetet

- Säkra förutsättningar för föreningar som utför insatser inom socialnämndens område, genom exempelvis långsiktiga partnerskap eller IOP-avtal.
- Anta nollvision mot våld i nära relation
- Fortsatt kartläggning av utsatthet för våld och hedersnormer hos barn och unga, och agera utifrån de resultat som undersökningarna ger.
- Utöka jämställdhetsarbetet, och det våldsförebyggande arbete, genom program som arbetar med genus ur ett kritiskt perspektiv och utmanar maskulinitetsnormer.
- Skapa ett system för bostadsförtur för våldsutsatta, i samarbete med Haninge bostäder och andra hyresvärdar i kommunen
- Öronmärka upphandling av skyddat boende till kvinnojourer och annan ideella aktörer Mäns våld mot kvinnor ska inte göras till en vinstaffär.
- SL-kort ska ingå i försörjningsstödet.
- Medlemskap i Hyresgästföreningen ska ingå i försörjningsstödet.
- Etablera medborgarkontor i Jordbro och Brandbergen, med medborgarvärdar som även arbetar uppsökande
- Etablera familjecentraler i Jordbro och Brandbergen, genom aktiv dialog och samverkan med regionen.
- Ökade resurser till Familjecentralen i Handen, för att personalen ska kunna utöka sitt fantastiska arbete, samt kunna nå alla kommundelar.
- Satsning på kompetenshöjande insatser för socialpsykiatri gällande exempelvis diagnoser, samsjuklighet och MI.
- Skapa ett system för "inhopparverksamhet", genom att etablera samarbete med lokalt näringsliv och hyresvärdar.
- Minska kostnaderna för externa placeringar genom att bedriva mer i egen regi.

10. Äldrenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordning av tillgänglighetsanpassning arbete i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 937 855 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

En bra äldreomsorg är inte bara en välfärdsfråga, det är också en jämställdhetsfråga. De flesta som arbetar med omsorgen av våra äldre är kvinnor. När omsorgen inte fungerar och anhöriga måste ta hand om äldre familjemedlemmar, så är det också oftast kvinnor som tar det ansvaret. För att få en god och jämlik äldreomsorg behöver den tillföra tillräckliga resurser, och arbetsvillkoren för personalen behöver förbättras. Vänsterpartiet vill göra större satsningar på äldreomsorgen eftersom befolkningen i Haninge ökar, och andelen äldre växer:

Kompetensförsörjning och Haninge kommun- en attraktiv arbetsgivare

Om vi satsar på friskvård, bra arbetsvillkor och bra scheman som ger personalen mer tid för återhämtning, blir Haninge kommun en attraktiv arbetsgivare. Detta är en viktig byggsten i att kunna säkra kompetensförsörjningen framöver, i konkurrens med andra aktörer och kommuner.

Utökad friskvårdssatsning

I äldreomsorgens verksamheter är sjuktalen ofta högre än för många andra yrkesgrupper. Därför ska vi i Haninge kommun satsa särskilt på denna grupp. Arbetet är många gånger fysiskt och psykiskt krävande och vi behöver säkra återhämtning och öka frisknärvaron för medarbetarna.

Satsningen kan finansieras med statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv⁵⁵. Vi vill att friskvårdssatsningen ska innehålla:

1. 1 schemalagd friskvårdstimme/ vecka
2. Dubblerad friskvårdsersättning à 4000 kronor/år för att exempelvis köpa kort på ett träningsställe.

Gratis arbetsskor

Vi har en lång väg kvar till ett jämställt yrkesliv, och genom att erbjuda fria arbetsskor tar vi ett litet steg närmare slutmålet. På mansdominerade arbetsplatser är rätt arbetsutrustning, utan extra kostnad för den som arbetar troligen en självklarhet. Men på kvinnodominerade arbetsplatser är det nästan alltid personalen själva som står för kostnaden för skyddsutrustning såsom arbetsskor, detta i kombination med låga löner. Så kan vi inte ha det!

Personal, som är verksam inom omsorgen, behöver skyddsskor. Under ett arbetspass går de nämligen tusentals steg varje dag och därför behöver de fotriktiga skor. För den som redan har låg lön, och i värsta fall bara jobbar deltid, är fotriktiga arbetsskor en stor utgift. Det här handlar om att förebygga förslitnings- och belastningsskador, felbelastning och halk- eller fallolyckor.

Vi vill att Haninge kommun ska stå för arbetsskor för personal inom äldreomsorg och hemtjänst.

55

<https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/kommuner/statsbidrag-for-att-framja-ett-hallbart-arbetsliv-inom-var-d-och-omsorg-2023/>

Fler fasta anställningar och utökad bemanning

Äldreomsorgen har en lång tradition av otrygga anställningar. Många timanställda och stor personalgenomströmning ger en sämre kontinuitet och kunnande i rutiner. Efter att heltid har blivit norm så arbetar man för att införa det i äldreomsorgen i Haninge kommun. Men de privata aktörerna har fortfarande många otrygga visstidsanställningar och mycket timpersonal. Kommunen ska ha hårdare krav på bättre anställningsvillkor för personal hos privata aktörer, om de ska vara verksamma i kommunen. Vi vill att heltid ska vara norm och allmän visstidsanställning avskaffas.

Under 2022 lyckades Haninge kommun minska andelen personal som arbetade deltid, och antalet timanställningar, och fick därför stora statliga bidrag. Vi vill fortsätta på samma spår, för trygga personal och trygga äldre.

Vänsterpartiet vill öka bemanningen till 110 % och att, i första hand ordinarie personal täcker upp för korttidsfrånvaro. Det ger en tryggare omvårdnad för de boende att känna igen personalen och bättre kontinuitet, samt en besparing av kostsam bemanningspersonal.

Det är viktigt att hitta bra lösningar för såväl medarbetare som brukare för att kunna ge bra omvårdnad och samtidigt vara attraktiv som arbetsgivare.

Det har genomförts ett projekt på Hagagården⁵⁶ för att arbeta mot heltid som norm. Här har man prövat en ny arbetsorganisation på avdelningarna med små arbetsgrupper, kontaktpersoner och genomförandeplaner där man utarbetat nya scheman med minskat behov av timavlönade. Tidigare har det funnits motsättningar om schemaläggningen, och därför tog man in en neutral part; företaget Alamanco för att se över scheman och arbetspassens längd. Det nya schemat skulle också skapa bättre kontinuitet för de äldre på boendet och en större möjlighet för medarbetarna att planera sitt arbete.

Detta projekt har visat att trots en utökad grundbemanning, så har

⁵⁶ <https://www.haninge.se/aktuellt/2022/maj/samverkan-pa-riktigt-pa-hagagarden/>

verksamheten en budget i balans och har minskat användningen av timanställda avsevärt.

Vi vill att arbetssättet som användes under projektet på Hagagården, implementeras på Haninge kommuns övriga arbetsplatser inom äldreomsorgen för att säkerställa hållbara arbetsplatser, goda scheman och kontinuitet för de äldre.

Öka grundbemanningen både dag och natt, trygga boende och personal

Personalen är grunden för en bra, värdig och trygg äldreomsorg. Det är personalen som bygger äldreomsorgen. Bra bemanning är en förutsättning för att personalen ska få tid för möten med de äldre och göra ett bra jobb. Men det finns ett växande gap mellan äldres behov av vård och omsorg och personalens förutsättningar att hinna tillgodose dessa behov. Personalscheman med långa 12-timmarspass, delade turer, ofrivilligt deltidsarbete, stor personalomsättning, personal med låg kunskapsnivå och mycket låg minimibemanning som skapar tidspress och gravt minskar möjligheten att ge god omvårdnad sliter på personalen och skapar en otrygg miljö för våra äldre.

För att de äldre ska känna sig trygga och få den omsorg de är i behov av måste personalen ha tid att ge den hjälp och omsorg som behövs. I den statliga utredningen, SOU 2017:21, fastslår man att det ska finnas tid att ge individuell omsorg efter brukarens behov. I den ingår även att ha tid för social samvaro, vilket är kvalitetshöjande. Detta ser vi inte att Haninge kommuns äldreomsorg uppfyller i dagsläget, även om personalen gör sitt yttersta för att räcka till.

Vi behöver säkerställa att grundbemanningen både dag och natt är tillräcklig för att kunna bedriva god och säker omsorg utifrån brukarnas behov.

Vidareutbilda befintlig personal och höja medarbetarnas kunskapsnivå

I hemtjänsten i Haninge idag är det 60 % som saknar undersköterskeutbildning och på vård- och omsorgsboende är det 50 %. Att så stor del av personalen saknar grundläggande utbildning är problematiskt. Det finns risk att de äldre inte får rätt vård och omsorg.

Tyvärr kommer statsbidraget för "äldreomsorgslyftet" troligen att tas bort efter årskiftet 2023-24, Äldreomsorgslyftet har varit en möjlighet för medarbetare inom äldreomsorgen att studera på betald arbetstid. Studierna hade som syfte att höja kompetensen inom yrkesområdet, och skulle vara relaterade till äldreomsorg. Även privata aktörer har kunnat delta i kompetenssatsningen. De slopade statsbidragen kommer att påverka möjligheten att få kompetent personal, och behålla den personal som behöver utbildas. Det fattas enormt många personer inom äldreomsorgen, så det är viktigt att Haninge kommun ser över hur man ska kunna fortsätta erbjuda utbildningsinsatser för äldreomsorgens personal, förslagsvis i samarbete med Centrum Vux i Haninge. Att kunna erbjuda kompetenshöjande insatser är också en viktig del för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Medarbetarinflytande i verksamhetens utveckling, såsom schemaändringar

I dagsläget har man som anställd rätt igenom kollektivavtal att delta i beslut om arbetsplatsens utveckling. Detta ska ske genom den så kallade Samverkansgruppen där fackliga representanter ingår och deltar i beslut i frågor som rör verksamheten. I praktiken är dock det inflytande de anställda har väldigt begränsat och saker som schemaläggning sker ofta i strid med de anställdas vilja. Vi har även sett att arbetsledare och chefer tyvärr ofta visar tecken på bristande samarbetsvilja när det kommer till medarbetarinflytande, i synnerhet vad gäller schemalägningsfrågor.

Vänsterpartiet ser därför ett behov av att införa mer konkreta åtgärder för att vård- och omsorgsarbetare bättre ska kunna ha inflytande över sin arbetsmiljö.

Vi vill att önskescheman ska införas, såsom det man infört i äldreomsorg och hemtjänst i Junosuando. Här kan anställda själva välja vilka tider de vill jobba utifrån verksamhetens behov, och personal från olika verksamheter kan täcka upp för varandra. Detta har även visat sig vara ett effektivt sätt att råda bot på personalbristen i dessa yrkesgrupper, både för att denna typ av schemaläggning tillåter större flexibilitet, men också att en bättre arbetsmiljö gör yrket mer attraktivt.

Individens behov i centrum, på riktigt

Vi finner även inspiration i arbetssättet LEIF som tillämpas i Värnamo kommun, där schemat planeras efter de äldres önskemål, vilket också gett en större personalnöjdhet till den grad att ingen sagt upp sig från jobbet på ett helt år där man testat det. Det finns många spännande idéer att testa, att offentlig sektor inte behöver tillämpa samma hierarkiska styrsätt som privat verksamhet är en styrka!

Vi kan erbjuda bättre arbetsvillkor och en schemaläggning som även låter folk leva rika liv utanför jobbet.

Ta bort 12-timmarsspassen

De 12-timmarsspass som Haninge kommun tillämpar i äldreomsorgen har varit hårt kritiserade sedan de infördes 2019, och har vid flera tillfällen varit nära att röstas ned i kommunfullmäktige. Anställda har larmat om hur orken brister i slutet av passen, privatlivet blir omöjligt, och svårigheter med att få en rimlig dygnsvila vilket innebär långsiktiga hälsorisker. Det är en ond spiral där en omänsklig arbetsmiljö gör att sjukskrivningarna ökar, medarbetare slutar och färre söker sig till yrket – arbetsmiljön försämras och arbetsbördan ökar. För att bryta denna spiral finns det bara en sak att göra, och det är att förbättra arbetsvillkoren.

Kommunen menar att politiken inte ska blanda sig i förhandlingarna mellan arbetsgivare och fack, men det är ju politiken som avgör vilka pengar arbetsgivaren har att röra sig med, och har därmed ett stort ansvar för hur arbetsmiljön faktiskt ser ut. Vi borde heller inte vara främmande för att lagstifta om arbetsmiljö, det görs på andra områden och det finns ingen anledning till att vi inte skulle kunna göra det här. Som kommun har vi dessutom ett intresse av att vara en attraktiv arbetsgivare om vi vill ha en fungerande äldreomsorg. Om vi gör arbetsmiljön orimlig kommer folk helt enkelt att söka sig till andra yrken, vilket i slutändan drabbar de äldre.

Skulle vissa ändå vilja jobba långa pass, för att exempelvis få fler sammanhängande lediga dagar, vill vi självklart att det ska vara möjligt- men det ska inte vara påtvingat. Även detta är något vi ser skulle gå att lösa med hjälp av de Önskescheman vi föreslår under punkten *Medarbetarinflytande i verksamhetens utveckling, såsom schemaändringar*.

Stoppa vinster i Haninges välfärd

Vinstjakten i välfärden måste få ett stopp. Varenda skattekrona som avsätts till äldreomsorgen ska användas i äldreomsorgen. Så är det inte idag när privata vårdbolag gör stora vinster i vår välfärd. Vinsterna sker på bekostnad av personalen och de äldres trygghet och livskvalitet.

Haningealliansen vill att vi i Haninge ska införa LOV (Lagen om valfrihet) också inom äldreomsorgen. LOV innebär fri etableringsrätt för alla företag som lever upp till de av kommunen ställda kvalitetskraven inom omsorgsområdet. Sedan baseras resurserna från kommunen på hur många brukare de lyckas locka till sig.

De ökade inslagen av privata aktörer och införandet av valfrihetsmodeller ger också upphov till större byråkrati i och med att behoven av kontroll och uppföljning ökar. Valfrihet på äldre dagar handlar om att du som är gammal och behöver stöd blir omhändertagen på det sätt som passar dig bäst. Du har

möjlighet att bo hemma så länge du vill med hemtjänst du kan påverka. Och när du väl flyttar in i kommunens äldreboende, kan du välja hur din vardag ska se ut. Det är riktig valfrihet.

Det kräver att våra skattepengar går till äldreomsorgen istället för till vinstutdelning och att äldreomsorgen får mer resurser än den har idag. Äldreomsorgen i kommunens regi ska vara den bästa, och välkomnar alla. Ingen ska ha dålig äldreomsorg för att man har råkat välja fel vårdföretag.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun avvecklar LOV helt och hållet, så att våra skattepengar inte går till vinstdrivande bolag utan kan användas till att höja kvaliteten på insatser i egen regi.

Avskaffa schablontider och inför ramtider i hemtjänsten

Minutstyrningen som tidigare användes i Haninge kommun har numera ersatts av schablontider, men vi ser fortfarande att samma problem återfinns även med det nya systemet. Endast den tid personalen är hos brukaren ger ersättning.

Det finns ingen tid för dokumentation, iordningställande av nycklar och väskor med material eller gång- och körtider mellan ärenden inlagda på de ärendescheman personal får för det dagliga arbetet. Det gör att planerare trycker in så många ärendetider som möjligt, vilket leder till en stor brist på kunskande om brukarnas behov när dokumentation varken hinner läsas dagligen eller skrivas. Personalen upplever en mycket stressad situation.

Tid för läsning och dokumentation av genomförandeplaner ska finnas inplanerade varje dag. Detta ger brukarna en säkrare vård och personalen en tryggare arbetsmiljö. För att minska stress ska det vara relevanta körtider och parkeringstider mellan ärenden. Brukarens tid får inte naggas av för korta tider mellan ärenden. Ärendetiden ska bygga på tillit att personalen kan sina ärenden och ger den tid brukaren behöver den dagen byggd på brukarens dagsform.

I hemtjänst ska ramtider införas för brukarna, likt i Stockholm. Brukaren ska få en viss mängd timmar i veckan och själv kunna välja hur hen vill disponera dessa, för att kunna välja till saker som det inte finns schabloner för eller välja bort sådant som inte behövs, och istället använda till annat. Det ger en större flexibilitet och utrymme för individuell anpassning för brukaren, samt en rimligare arbetsmiljö för hemtjänstpersonalen.

Ramtiden (ärendetiden) får inte understiga femton minuter. Vi anser att man ska ge brukarna respekten att få känna sig sedda. Det ska finnas tid för ett socialt möte mellan brukaren och personalen vid besöken. För att skapa en tryggare tillvaro för brukarna är det viktigt att man inte har för stor personalgenomströmning. Till det erfordras även en högre bemanning.

Införa "matkassen", halvfabrikat där man gör den sista tillagningen i brukarens hem. Svårt är ett stort problem bland äldre och godare, hemlagad mat ger en förbättrad matsituation.

Extra personal vid palliativ vård, utbrott av smittsam sjukdom, stabsläge, eller annan extraordinär situation

Vi befinner oss i en utdragen vårdkris, de senaste åren har vi sett verksamheter gå upp i stabsläge under till synes ordinära omständigheter, och vi såg även vad extraordinära omständigheter gjorde med vård- och omsorgsverksamheter under pandemiåren. I juli 2020 hade sju procent av alla boende på äldreboenden i Stockholm dött i covid-19, och vi översköldes av traumatiska berättelser från de anställda. Denna typ av extraordinära situationer kommer att uppstå allt oftare om inte vårdkrisen löses långsiktigt, det är ett system på bristningsgränsen även i normalläget.

För att göra våra verksamheter mer resilienta för oförutsedda händelser vill vi avsätta en särskild pott för att äldreboenden ska kunna ta in extra personal då den vanliga personalen inte räcker till. Personal ska inte behöva välja mellan att sitta med någon under dennes sista tid, och att ge andra boende den omsorg de behöver. Den extra potten ska kunna användas vid exempelvis behov av palliativ vård, utbrott av smittsam sjukdom, stabsläge, eller annan extraordinär situation. Omsorgen av våra äldre ska inte behöva förlita sig på att det finns anhöriga som kan ta på sig det ansvaret, särskilt som de anhöriga ofta själva är i behov av stöd. Vi kan inte låta folk dö ensamma för att det är krissituation, när krisen blivit det normala.

Ta bort karensdagen för all vård- och omsorgspersonal

Ur smittbegränsningssynpunkt är karensavdraget är korkat, och det är ovärdigt i ett rikt välfärdsland med en klasslagstiftning som drabbar samhällsbärare i arbetaryrken. Karensen leder ofta till ökad sjuknärvaro vilket riskerar brukares och patienters hälsa, i de fall personal går till jobbet trots sjukdom. I rådande läge med en utbredd levnadskostnadskris och de oskäligt låga löner som råder i denna sektor ser vi detta som en särskilt stor risk, då många inte har ekonomiska marginaler för att klara en sjukdomsperiod. I sin grund innebär karensen en orättvis extrabeskattning på de som jobbar i samhällsviktiga yrken med en inneboende högre risk att bli sjuk, då bland annat i vård- och omsorgsyren, vilket vi inte kan acceptera. Karensavdraget måste bort.

Vi vill att Haninge kommun skapar en kompensatorisk ersättning för karensavdraget för de som arbetar i nära kontakt med människor och utsätts för ökad smittrisk i sin yrkesutövning.

Inför språkgaranti i vård och omsorg

Vård, omsorg och information ska kunna ske på brukarens eller patientens eget talade språk. Det är ovärdigt och patientosäkert att man som äldre inte kan

erbjudas att få kommunicera på sitt talade språk. Vi ser det som en rättighet att få klar och tydlig information på sitt talade språk, för att garantera att man förstår och kan bli förstådd.

Vänsterpartiet vill möjliggöra ökad språklig kompetens inom omsorgen. Genom en samverkan mellan äldreförvaltningen och Haninges vuxenutbildning kan ett program för ökad språklig mångfald inom omsorgen tas fram. Genom att personer som talar flera språk erbjuds vårdutbildning, samt att vårdarbetare erbjuds språkutbildning kan den språkliga kompetensen, och mångfalden, öka inom Haninges äldreomsorg.

Våra äldre har rätt till en trygg ålderdom med omsorg av god kvalitet, och detta blir lättare om det finns förutsättningar för att kommunicera!

Uppdrag till nämnden:

- Satsning på utökad friskvård för personal i äldreomsorgen, för att säkra återhämtning och öka frisknärvaron.
- Gratis arbetsskor till personal i äldreomsorg och hemtjänst.
- Arbeta för fler fasta anställningar och utökad bemanning
- Säkerställa att grundbemanningen både dag och natt är tillräcklig för att kunna bedriva god och säker omsorg utifrån brukarnas behov.
- Fortsätta erbjuda utbildningsinsatser för äldreomsorgens personal, förslagsvis i samarbete med Centrum Vux i Haninge, som motsvarar Äldreomsorgslyftet.
- Införa ökat inflytande över arbetsmiljön, genom önskescheman.
- Ta bort 12-timmarspass och delade turer för personal
- Avveckla LOV. Skattepengar ska användas till att höja kvaliteten på insatser i egen regi- inte till vinster i välfärden
- Avskaffa schablontider och inför ramtider i hemtjänsten

- Ta bort karensdagen för all vård- och omsorgspersonal
- Inför språkgaranti i vård och omsorg

11. Stadsbyggnadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2024: 217 984 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Fler hyresrätter i stadsplaneringen

Vänsterpartiet är det parti som tydligast kämpat för fler hyresrätter i kommunen. Vi har också tidigare fått igenom att det ska byggas billiga och klimatsmarta hyresrätter och att inkomstkraven i Haninge Bostäder sänks.

Det är inte bostadsrätter som folk skriker efter, det är hyresrätter med rimliga hyror.

Men det behövs en målsättning för att det ska bli hyresrätter. Därför ska detaljplaner och annan planering sträva efter att ha en hög andel hyresrätter.

Plan för att bryta bostadssegregationen

Vissa områden i kommunen har knappt några hyresrätter alls. Det är de här områdena som är de mest segregerade i kommunen. Det är bara de som har en god ekonomi och pengar på banken (eller möjlighet till att kunna ta stora lån)

som kan bo där. Detta vill vi ändra på. Där man bor ska man komma i kontakt med människor med olika bakgrunder, med olika ekonomiska förutsättningar och i olika livssituationer. Vi tror att även invånarna i välbeställda områden (speciellt barnen) mår bra av mångfald.

Därför ska nämnden ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen i de här områdena. Fokuset i planer ska vara hur man på bästa sätt kan bygga fler hyresrätter med rimlig hyra.

Feministisk stadsplanering och barnperspektiv

Utgångspunkten för en feministisk stadsbyggnad kan vara en ensamstående förälder med barnvagn utan bil. Hur kan hon/han/hen utnyttja kollektivtrafik? Finns affärer nära? Är det nära och lätt att hämta/lämna på dagis? Är det nära och lätt att ta sig till fritidsaktiviteter? Är det ljust och tryggt på kvällarna? Är det bara män som dominerar i det offentliga rummet eller känner sig kvinnor trygga och bekväma att röra sig och ta plats? Vi tror att man ska undvika den hårda arbetsdelningen i staden; man bor och sover på ett ställe, affärer finns på ett annat ställe, alla restauranger ligger på ett tredje ställe, fritidsaktiviteter koncentreras till ett fjärde ställe, osv.

I feministisk stadsbyggnad ingår också tillgänglighetsperspektivet, och många andra perspektiv. Det Haninge som finns nu brister här på många punkter. Att bygga stora köpcentrum som stänger en viss tid har fått till följd att kvällar och nätter kan upplevas väldigt otrygga på en del ställen. Exempelvis så är Poseidons Torg ett fint torg men nästan helt utan folkliv stora delar av året och dygnet. Enligt planen så ska torget utvecklas, det är positivt och vi ser gärna att affärslokaler och restauranger etablerar sig där. Det kan även locka fler till vårt fina kulturhus. Viktigt att komma ihåg att en stad bör ha mötesplatser som inte är kommersiella, därför bör kulturhusets öppettider bli mer generösa.

Kollektivhus med billiga hyresrätter för seniorer

Boendeformen kollektivhus finns inte i Haninge som seniorboende. Det är en resurseffektiv boendeform (gällande exempelvis ytor och redskap) och ökar socialakontakter. Man har även sin egna lägenhet. Om de sker i sambyggnation med olika generationer kan man hjälpa varandra med praktiska saker, dela på utrymme för olika aktiviteter, laga mat tillsammans och äta tillsammans. Utbytet mellan olika generationer ger mycket stimulans. Upplevs som en stor trygghet för de anhöriga.

Även behovet av vård- och omsorgsboende flyttas fram. Specifika kollektivhus för seniorer ger en mycket stor trygghet.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun följer Stockholms stads exempel och bygger kollektivhus i egen regi. Deras egna allmännyttiga bostadsbolag äger och driver ett flertal kollektivhus med prisvärda hyresrätter. Äldreförvaltningen och Haninge Bostäder kan samarbeta för att skapa ett kollektivhus med prisvärda hyresrätter och tryggt boende för seniorer specifikt.

Skapa ett kommunalägt energibolag

Det finns goda förutsättningar för havsbaserad vindkraft i Haninge. Priset på solceller har gått ner drastiskt och det finns gott om tak och mark att installera solceller på.

Bolaget kan ägas och drivas i samarbete med andra grannkommuner. Intresset för det bör undersökas men vi bör gå fram med initiativet även om inga andra kommuner är intresserade.

Vänsterpartiets motion om att bygga en solpark avslogs pga att det inte fanns något energibolag som kunde hantera den. Med ett energibolag så löser vi den problematiken.

Elpriserna på kommunalt ägda energibolag är också lägre än snittet.

Energieffektivisering och energiproduktion

När det klimat- och miljöpolitiska programmet antogs så kom det nya mål gällande energianvändningen:

- År 2021 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med 2009
- År 2030 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med år 2020.

Vi vill att målen ska uppnås så snart som möjligt! Och gärna tidigare än bestämt! Dels för att klimatet kräver snabba och stora investeringar men också för att investeringar i energieffektivisering betalar sig.

Vi vill att Tornberget och Haninge Bostäder ökar takten, använder sig av statliga investeringsstöd och gröna lån från Kommuninvest för att finansiera så stor del som möjligt av satsningarna.

Västerhaninge centrum

Vi vill se ökad öppenhet och medborgardialog för planering och upphandling när det gäller Västerhaninge centrum. Med tanke på hittillsvarande processen är det önskvärt att det finns fler alternativa lösningar i projekt som detta.

Lösningar för centrumets planering ska innehålla långsiktigt hållbara förslag samt energieffektiva lösningar. Åsikter skall tas till vara från medborgarnas önskemål i hur det skall utvecklas i dessa projekt.

Verka för en konkret handlingsplan för minskad miljö- och klimatpåverkan från byggandet

Vi vill se satsningar för att minska Haninges miljö- och klimatpåverkan inom byggandet. Detta gäller primärt kommunala byggprojekt, för att sätta ribban för privat initierade och drivna byggprojekt och privata aktörer inom exploatering och byggproduktion. Men även byggandet generellt behöver adresseras och påverkas i en utsläppsreducerande riktning.

En konkret fråga för kommuner idag är hur stadsplaneverktyg kan utnyttjas för att möjliggöra för andra materialslag (exempelvis trä) att konkurrera med traditionella (betong). Detaljplaner fastställer ofta maximala byggnadshöjder, vilket gör att träbaserade stomlösningar som leder till större bjälklagstjocklekar, lätt sållas bort med hänvisning till exploateringsstal, eftersom färre våningar kan byggas inom en stipulerad byggnadshöjd.

Att istället använda sig av ett intervall gällande maximal byggnadshöjd, skulle kunna vara en lösning.

Uppdrag till nämnden:

- Åtgärder för den biologiska mångfalden
- Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen
- Inrätta ett cykelråd
- Var mer strikt gällande undantag av strandskyddet, speciellt nära Drevviken
- Planera för fler hyresrätter i stadsplaneringen
- Ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen genom fler hyresrätter i kommunens mer välbeställda områden
- Arbeta med feministisk stadsplanering och inkludera barnperspektivet och tillgänglighetsperspektivet i stadsplaneringen - både i nyproduktion och i befintliga miljöer
- Starta ett energibolag
- Starta kollektivboende för olika generationer i eget regi
- Ta fram verktyg för att utvärdera klimatpåverkan av leverantörers anbud i byggprojekt initierade av kommunen – exv. LCA-verktyg

- Utredda möjligheter och verktyg för att uppmuntra privata samhällsbyggnadsaktörer i kommunen att minska sitt klimatavtryck - exv. genom ett utsläppstak.
- Utredda en träbyggnadsstrategi för kommunala byggprojekt
- Öka kompetensen hos tjänstemän och politiker om klimatpåverkan från byggsektorn och betydelsen av materialval och resursutnyttjande inom byggproduktion
- Aktivt stimulera byggsektorn för byggande av Passivhus

12. Övriga nämnder och bolag

12.1 Valnämnd och revision

Valnämndens verksamhet kommer att öka 2024, då val till Europaparlamentet kommer att hållas. Revisionens verksamhet kommer ligga i linje med 2023.

I övrigt är valnämnden och revisionen styrda av kommunallagen och gällande reglemente.

12.2 De kommunala bolagen: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

De kommunala bolagen tilldelas inga driftmedel. Bolagens kostnader täcks av bolagens egna intäkter. Inför 2024 hade Tornberget AB äskat att få öka hyrorna med 5,1%. Vänsterpartiet anser att 3,5% är en rimlig nivå. Tornberget har ca 20 mnkr i fritt eget kapital från vinster tidigare år. Skillnaden mellan 5,1% och 3,5% är ca 8 mnkr i billigare hyror för verksamheterna

13. Investeringsbudget

Det som främst skiljer Vänsterpartiets investeringsbudget från högerstyret är att vi för 2024 budgeterat för en ny F-9 skola i Jordbro, ett nytt Kultur- och föreningshus i Jordbro, ett Allaktivitetshus i Brandbergen, ett nytt badhus i kommunen⁵⁷, ett nytt bibliotek i Västerhaninge och ett kollektivhus som seniorboende/trygghetsboende⁵⁸.

Dessa satsningar kräver investeringar motsvarande 1 750 mnkr.

13.1 Kommunstyrelsen

Kommunen har kostnader för hyra av kontorsplatser utanför kommunhuset. Kommunhusets ytor kan nyttjas mer effektivt och fler medarbetare kan arbeta inom husets väggar. Kommunstyrelsens prioriterade investering 2024 är en förändring av lokaler i kommunhuset till aktivitetsbaserade arbetsplatser. Aktivitetsbaserade arbetsplatser innebär att väggar rivs och att kontorsrum tas bort till förmån för gemensamma arbetsytor där ingen längre har en egen arbetsplats. Genom att distansarbete nu är en del av arbetssättet kan fler medarbetare arbeta i kommunhuset. Digitalt arbetssätt är nödvändigt på den aktivitetsbaserade arbetsplatsen vilket innebär ytterligare en effektivisering samt stora kliv in i digital kompetens.

Ekonomiavdelningen har sedan ett par år prövat arbetssättet och resultatet är mycket positivt. Beräknad kostnad för investeringen är totalt 12 mnkr under

⁵⁷ Ett nytt badhus bör givetvis ligga kollektivtrafiknära, men det är tveksamt om Västerhaninge centrum är rätt placering givet alla andra planer som finns för centrumet. Ytan är inte oändlig. Vänsterpartiet vill att kommunen undersöker fler alternativ.

⁵⁸ Haninge kommun har seniorboenden i Tallhöjden och Parkvillan. Det finns dock inget trygghetsboende i Haninge kommun. Det behövs en boendeform för äldre som behöver stöd, men inte i den omfattning som finns på ett vård- och omsorgsboende. Där kan konceptet kring trygghetsboende vara en bra boendeform. Att det också kommer vara ett kollektivhus gör att man fokuserar på många gemensamma lokaler för måltider och fritidsintressen och social samvaro för att motverka ensamheten som många äldre känner.

2024 och 2025. Avskrivningstiden för projektet är 5 år med en årlig kapitalkostnad på 2,4 mnkr. För införandekostnader för planerade IT upphandlingar och utbyte av hårdvara, avsätts en särskild budget för IT investeringar kommande år. Avskrivningstiden för IT är 36 månader och rullande kapitalkostnad för en årlig investering på 8,0 mnkr är ca 8,0 mnkr från 2027.

Kommunstyrelseförvaltningen har ett visst behov av att anpassa lokalerna genom ombyggnationer i kommunhuset för att bland annat undvika att behöva hyra in ytterligare lokaler i takt med utökning av antalet arbetsplatser.

Kapitalkostnader kommer inte att öka 2024 med anledning av nya investeringsprojekt 2024, utan först när de aktiveras. Detta sker tidigast 2025. 2023 års IT investeringar faller ut med cirka 0,5 mnkr 2024. Påbörjade och redan beviljade övriga investeringsprojekt 2023 medför ökade kostnader 2024 med 1,78 mnkr.

13.2 Idrott-, kultur- och fritidsnämnden

Generellt är uppdraget att se över investeringsbudgeten i syfte att minska antalet investeringar eller utreda om investeringarna kan genomföras på ett mindre kostsamt sätt. Det är viktigt att titta på livscykelkostnaden. Kan investeringsvolymen minskas kommer framtida driftkostnader med anledning av investeringen inte att öka lika mycket. I Mål och budget 2023–2024 har kommunfullmäktige redan beslutat om en investeringsram på 9 300 tkr år 2024 för idrotts-, kultur- och fritidsnämnden. Dessa återges i början på tabellen, men förvaltningen har i andra sammanhang framfört önskemål om att överge termen ”spontanytor” till förmån för uttrycket ”självorganiserad idrott”. Beloppet för offentlig konst är endast en indikation, eftersom verklig investeringsbudget tilldelas i takt med fattade igångsättningsbeslut. I och med detta dokument

efterfrågar förvaltningen ett högre investeringsbelopp för ospecificerade investeringsmedel, 4 000 tkr i stället för 3 500 tkr.

		Typkoder				
		R = Rationaliseringsinvestering				
		N = Nyinvestering				
		E = Ersättningsinvestering				
					genomsnittlig	
Investeras av	Prio	Projektbenämning, Nya tabell 1	Typkod	2024 Investeringsb elopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp
IKFN	1	MB 2023: Självorganiserad idrott	N	1 000	0	1 000
IKFN	2	MB 2023: Offentlig konst	N	4 800	0	0
IKFN	3	MB 2023: Ospecificerade projekt	R/N/E	4 000	0	4 000
IKFN	4	Rudans friluftsområde - byggnader och utveckling	N/E	6 200	0	2 500
IKFN	5	Tungelsta ridhus	E	3 500	0	0
IKFN	6	Torvalla IP utveckling	N/E	3 000	0	0
IKFN	7	Åtgärder konstgräsplaner	E	3 000	0	6 000
IKFN	8	Handens bibliotek sorteringsmaskin	E	2 000	0	0
IKFN	9	Trygghetsåtgärder idrottsanläggningar	E	1 800	0	0
IKFN	10	Östnora camping och havsbad	R/E	1 600	0	700
IKFN	11	Höglundabadet	N el E	1 500	0	3 000
IKFN	12	Fjärdlångs vandrarhem	E	1 500	0	0
IKFN	13	Fordon för mobil ungdomsverksamhet	N	1 000	0	0
IKFN	14	Parkleken utveckling av lokaler och utemiljö	N	1 000	0	0
IKFN	15	Nätverksinstallationer i öppen ungdomsverksamhet	N	1 000	0	0
IKFN	16	Torvalla sim- och sporthall trygghet	N	700	0	800
IKFN	17	Kök för café i kulturhuset i Handen	E	650	0	0
IKFN	18	Konkurrensutsättning lokalbokningssystem	E	500	0	0
		Summa		38 750	0	18 000

Tabell 5: Investeringar - beslutade i investeringsram för 2024 samt äskningar. Den s k investeringen i att "konkurrensutsätta" lokalbokningssystemet handlar om att avtalet löper ut och beslut måste fattas om vi ska fortsätta att använda samma system eller byta till ett nytt.

Kortare beskrivning av äskningar för investering nummer 4–18 följer nedan:

4. Rudans friluftsområde – byggnader och utveckling Det finns en stor potential för förbättrad folkhälsa genom att locka fler till friluftslivet och till självorganiserad idrott. Ledorden för Rudans friluftsområde är tillgänglighet, attraktivitet och variation. Äldre byggnader på området kräver reinvesteringar för bibehållen funktionalitet och utveckling mot nya och bredare målgrupper planeras.

5. Tungelsta ridhus Undersökning har inletts för att utreda ridhusets skick. Troligen kommer renoveringar krävas för att verksamheten ska kunna fortsätta.
6. Torvalla IP utveckling För utveckling av Torvalla IP, med bland annat satsning på fotbollsplan för högre seriespel, har kommunfullmäktige redan beslutat om budget på 18 200 tkr, varav 490 tkr är förbrukat till och med 2022. Stor osäkerhet råder om framtida kostnadsnivå med tanke på stigande inflation. Förvaltningen äskar därför om ytterligare 3 000 tkr år 2024. Om inflationstakten avstannar eller insatserna kostar mindre av annan anledning, kommer överskottsmedel återlämnas till kommunfullmäktige.
7. Åtgärder konstgräsplaner Ytan på konstgräsplaner har begränsad livslängd och regelbundna byten måste genomföras på kommunens tolv planer. I samband med byte av matta ser förvaltningen även över utrustning och miljö runt konstgräsplanen, som till exempel belysning, mål, staket och avbytarbås.
8. Handens biblioteks sorteringsmaskin Sorteringsmaskinen på Handens bibliotek har uppnått sin tekniska livslängd och behöver bytas ut. Genom att ha en maskin i stället för att sortera manuellt uppnås effektivisering och det förbättrar personalens arbetsmiljö.
9. Trygghetsåtgärder idrottsanläggningar Kommunens idrottsanläggningar ska vara både trygga och säkra. Förbättrad belysning är en trygghetsinsats, hela staket och annan fast utrustning är exempel på säkerhetsinsatser. För detta ändamål äskas investeringsmedel där anläggningar med störst behov står först i kön.
10. Östnora camping och havsbad Förvaltningen har fått i uppdrag av idrotts-, kultur- och fritidsnämnden att utreda kommande driftform och utveckling av Östnora camping och havsbad. Förslag ska presenteras före sommaren. Oavsett om verksamheten fortsätter som förut, eller om nämnden beslutar om ny

inriktning, kommer båda alternativen innebära investeringsbehov.
Reinvesteringar i första fallet, nyinvesteringar i det andra.

11. Höglundabadet Undervisningsbassängen, utemiljön och allmänhetens omklädningsrum behöver rustas upp. Förvaltningen anser att anläggningen fyller en viktig funktion för att nå prioriterade grupper i det idrottspolitiska programmet. Bortom år 2024 ser förvaltningen ytterligare renoveringsbehov av byggnader.

12. Fjärdlångs vandrarhem För att följa vårdplanen som är upprättad för ön Fjärdlång behöver ersättningsinvesteringar genomföras under 2024.

13. Fordon för mobil ungdomsverksamhet Den öppna ungdomsverksamheten har blivit mer mobil för att nå ungdomar vid sidan av de fasta fritidsgårdarna. För att ytterligare utveckla den mobila verksamheten behövs ett miljövänligt fordon som är anpassat för att kunna köra både personal och verksamhetsmaterial till de tillfälliga platserna.

14. Parklekens utveckling av utemiljö och lokaler. Parkleken i Höglundaparken är en populär och viktig mötesplats i Jordbro. Parkleken har många besökare och utsätts för stort slitage. För att öka tryggheten och säkerheten behöver utemiljön och lokalerna ses över och rustas upp så att mötesplatsen behåller sin attraktivitet i området.

15. Nätverksinstallationer i öppen ungdomsverksamhet. Ungdomar har höga krav på snabb dataöverföring. Det kräver större kapacitet i den öppna ungdomsverksamheten jämfört med tidigare och jämfört med andra verksamheter. För att tillmötesgå ungdomarnas behov krävs utökning av befintliga nätverksinstallationer.

16. Torvalla sim- och sporthall - trygghet. Förvaltningen vill se över möjligheten till ändamålsenliga låssystem eller andra lokalanpassningar för att öka tryggheten i sporthallen. Torvalla sporthall är till stora delar öppen för alla under simhallens öppettider. Konflikter kan uppstå mellan lag som har bokat tid och andra som inte bokat sporthallen. Tryggheten påverkas även negativt för barn och ungdomar då allmänheten har tillträde till läktaren under träningen. I enkäten Ung livsstil uttrycker många unga en vilja att besöka simhallen i större utsträckning än de faktiskt gör. Förvaltningen har identifierat den oskyddade miljön för ombyte, bastu och dusch som ett hinder. För att öka trygghetskänslan vill förvaltningen genomföra lokalanpassningar.

17. Kök för café i kulturhuset i Handen. Högre standard i caféköket ger större möjlighet att öka öppethållande och uppnå ekonomisk bärighet. I medborgardialoger inför utbyggt kulturhus har många föreningar och besökare efterfrågat ett förbättrat café med bättre öppettider och utbud.

18. Konkurrensutsättning lokalbokningssystem Lokalbokningssystemet Rbok måste konkurrensutsättas 2024, då nuvarande upphandling löper ut. Detta kommer kräva en ny initial licensavgift. Om avtal sluts med ny leverantör tillkommer även kostnader för datamigration, implementering och utbildningsinsatser.

Nedan följer tabell innehållande redan beslutade investeringar som uppskattningsvis inte hinner färdigställas till och med den 31 december 2023, utan påverkar 2024 års investeringsbudget.

Investeras av	Redan Beslutade, ej genomförda investeringar, tabell 2		2023 och tidigare år	2024 Investeringsb elopp
IKFN		Konstgräsplan Vega		12 000
IKFN		Torvalla utveckling	3 200	14 500
IKFN		Torvalla ishall 1 ispist		16 500
IKFN		Västerhaninge konstgräsplan		6 000
IKFN		Hanvedens ishall luftsluss	35	215
IKFN		Åtgärder konstgräsplaner 2023	7 000	3 000
IKFN		Rudan utveckling	5 000	8 500
IKFN		Utbyte av maskiner 2022	1 750	750
IKFN		Spontanyta 2023		1 000
IKFN		Haninge kulturhus projektering terrass		300
IKFN		Bibliotek webbplattform och verksamhetssystem	1 000	4 000
		Summa	17 985	66 765

13.3 Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsförvaltningens investeringsbehov ökar i takt med kommunens utbyggnadsplaner och de krav på underhåll och förnyelse som ställs på befintliga anläggningar. Investeringsbehovet omfattar till stor del VA-verksamhet där förnyelse av ledningssystemet är en förutsättning för att säkerställa befintlig vattenleverans och Haninges fortsatta utveckling. Investeringar är även väsentliga för att öka kostnadseffektivitet och minska driftstörningar samt säkra den framtida avloppshanteringen. De största investeringarna för VA år 2024 är ledningsförnyelse, utbyggnad av huvudledningar, Fors reningsverk och Dalarö avloppsledningsverk samt VA-utbyggnad i utpekade omvandlingsområden. Totalt uppgår VA-investeringar för 2024 till 437,0 mnkr. För planeringsperioden uppgår investeringsbehovet till 1 696,0 mnkr. Övriga avdelningar inom förvaltningen har ett investeringsbehov på 127,5 mnkr för år 2024 och omfattar projekt som digitalisering inom bygglov, plan och geografisk information, park- och lekplatsupprustning, inköp av tunga fordon, trafiksäkerhetsinvesteringar, broupprustning och belysningsprojekt med mera. För planeringsperioden uppgår investeringsbehovet till 355,6 mnkr.

Enligt VA-plan 2020 sker VA-utbyggnad i Dalarö och planeras serva cirka 560 nya fastigheter i stadsdelarna Schweizerdalen, Kolbotten, Holmdalen & Malmen till en kostnad om cirka 100 mnkr. Ombyggnad och utbyggnad sker på Fors avloppsreningsverk till en beräknad kostnad om cirka 600 mnkr. Byggnationen påbörjas under år 2023 och utbyggnaden kommer att öka kapaciteten från dagens 20 000 personekvivalenter till 46 000 personekvivalenter. Fors reningsverk kommer Sida 17 (28) att behöva hantera strängare miljökrav. Vidare finns ett ansvar med åtgärder för Vitsån utifrån gällande miljökvalitetsnorm. Utbyggnad av Dalarö reningsverk planeras för att öka kapaciteten från dagens 2 000 personekvivalenter till 7 000 personekvivalenter. Detta för att klara ökad befolkningstillväxt och avloppsanslutning. Kostnaderna beräknas uppgå till cirka 65 mnkr. Kostnader för reinvestering i befintligt ledningsnät inklusive ledningar i större dimensioner som är kritiska för VA-försörjningen beräknas uppgå till cirka 500 mnkr. Investeringarna förlänga livslängden samt förbättra ledningarnas kapacitet och funktion. Exempel på detta är omläggning, spräckning och infodring (relining). Förnyelsearbetet samordnas med kommande exploateringar. Behov av att förnya det befintliga ledningsnätet är stort, då ledningsnätet är gammalt. I takt med ett ökat utredningsarbete ökar antalet identifierade projekt och därmed budgetäskande. Viss osäkerhet om kostnadsbilden finns i planeringsperioden då kostnaderna beror på kommunens utbyggnadstakt som styr kapacitetsbehov i ledningsnätet Väg- och trafikinvesteringar beräknas uppgå till cirka 230 mnkr. Dessa investeringar handlar bland annat om att följa intentioner med cykelplanen, utbyggnad av gång- och cykelstråk. Genomförande av trafiksäkerhetsprogrammet med bland annat säkra övergångsställen och gångbanor ingår i dessa investeringar samt plan för underhåll och förnyelse av kommunens brobestånd. Reinvestering krävs för spårtrafiken vad gäller både syll och räls. För vissa insatser inom väg- och trafikinvesteringar söks statlig medfinansiering årligen. Investeringar inom verksamhetsområde park och natur uppgår till cirka 45 mnkr. Upprustning av parker utgår från framtaget parkprogram. År 2023-2024 rustas Slätmosse naturpark upp. Renovering och

utveckling av kommunens 47 lekplatser på allmän platsmark. återfinns i denna kategori. Avdelningen för geografisk information behöva investera cirka 7,5 mnkr för att skapa och ajourhålla kommunens digitala samhällsbyggnadsprocess. Investering behövs för kommunens 3Dmodell, som bland annat innebär flygfotografering, kartering och vidareutveckling av Web-GIS.

13.4 Barn- och förskolenämnden

Beslutade, planerade eller identifierade investeringsbehov/re-investeringsbehov.

Följer lokalresursplanen och det är Tornberget AB som står för dessa

Tillkommande verksamhetsanpassningar

För att ekonomiskt kunna hantera och åtgärda situationer som uppstår löpande under året men som inte är kända i förväg och för att inte behöva äska investeringsmedel hos kommunfullmäktige vid varje enskilt tillfälle har barn- och förskolenämnden en egen investeringsbudget som den disponerar under året.

Utbildningsförvaltningen gör bedömningen att en rimlig nivå för investeringsbudgetramen för tillkommande verksamhetsanpassningar 2,1 mnkr per år enligt nedanstående preliminära fördelning.

Årliga kapitalkostnader för dessa investeringar och som belastar nämndens driftbudget beräknas uppgå till ca 236 tkr/år.

Lokalrelaterade investeringsprojekt – beslutade av KF, pågående eller identifierade

Från och med 2024 och framåt så kommer behovet av att utöka kapaciteten inom förskola och grundskola att kvarstå men i en något mer begränsad omfattning jämfört med den kapacitetsökning som skett de senaste åren.

Det som också är tydligt för 2024 och framåt är att Tornberget fortsatt kommer att behöva utföra relativt omfattande reinvesteringar i befintliga skollokaler för att säkra dessa enheters skick och standard för framtiden och i vissa fall även riva befintliga verksamhetslokaler och ersätta dem med helt nya lokaler.

För 2024 beräknas driftkostnaderna/hyrorna preliminärt att öka med 3,6 mnkr.

För att de ökade driftkostnaderna för dessa investeringar inte ska riskera att tränga undan ekonomiska resurser för själva verksamheten kommer behöver barn- och förskolenämnden ekonomiskt kompenseras inom ramen för elevpengssystemet för de ökade driftkostnaderna som de aktuella investeringarna innebär.

13.5 Grundskolenämnden

Beslutade, planerade eller identifierade
investeringsbehov/reinvesteringsbehov

Följer lokalresursplanen och det är Tornberget AB som står för dessa.

Tillkommande verksamhetsanpassningar

För att ekonomiskt kunna hantera och åtgärda situationer som uppstår löpande under året men som inte är kända i förväg och för att inte behöva äska investeringsmedel hos kommunfullmäktige vid varje enskilt tillfälle har grundskolenämnden en egen investeringsbudget som den disponerar under året.

Utbildningsförvaltningen gör bedömningen att en rimlig nivå för investeringsbudgetramen för tillkommande verksamhetsanpassningar 3,9 mnkr per år enligt nedanstående preliminära fördelning.

Årliga kapitalkostnader för dessa investeringar och som belastar nämndens driftbudget beräknas uppgå till ca 439 tkr/år.

Lokalrelaterade investeringsprojekt – beslutade av KF, pågående eller identifierade

Från och med 2024 och framåt så kommer behovet av att utöka kapaciteten inom förskola och grundskola att kvarstå men i en något mer begränsad omfattning jämfört med den kapacitetsökning som skett de senaste åren.

Det som också är tydligt för 2024 och framåt är att Tornberget fortsatt kommer att behöva utföra relativt omfattande reinvesteringar i befintliga skollokaler för att säkra dessa enheters skick och standard för framtiden och i vissa fall även riva befintliga verksamhetslokaler och ersätta dem med helt nya lokaler.

Under 2024 kommer den nya F-9 skolan i Vega att successivt utöka sin verksamhet och är i princip den enda kostnadsökning som kommer att ske utöver Tornbergets höjda hyror för redan befintligt lokalbestånd.

För att de ökade driftkostnaderna för dessa investeringar inte ska riskera att tränga undan ekonomiska resurser för själva verksamheten kommer behöver grundskolenämnden ekonomiskt kompenseras inom ramen för elevpengsystemet för de ökade driftkostnaderna som de aktuella investeringarna innebär.

13.6 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Beslutade, planerade eller identifierade
investeringsbehov/reinvesteringsbehov

Följer lokalresursplanen och det är Tornberget AB som står för dessa.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens investeringsram 2023, som kommunfullmäktige angav i Mål och budget 2023 – 2024 uppgår till totalt 3,0 mnkr för inventarier och lokalanpassningar. Förvaltningen bedömer att investeringsramen täcker nämndens investeringsbehov för löpande investeringar under 2024.

13.7 Socialnämnden

Förvaltningen bedömer att investeringsbehovet för 2024 uppgår till 10,0 mnkr och totalt 40,0 mnkr för hela investeringsperioden 2024–2027. Det innefattar anpassning och upprustning av befintliga boenden, möbler och andra inventarier liksom väldfärdsteknik.

13.8 Äldrenämnden

Förvaltningen bedömer att investeringsbehovet för 2024 uppgår till 10,0 mnkr och totalt 40,0 mnkr för hela investeringsperioden 2024–2027. Det innefattar anpassning och upprustning av befintliga boenden, möbler och andra inventarier liksom väldfärdsteknik.

13.9 Tornberget AB

Stora delar av byggnadsbeståndet har uppnått en kostsam ålder där det är dags för åtgärder antingen i form av genomgripande totalupprustningar eller ersättning av byggnader med nya mer ändamålsenliga och energieffektiva lokaler. Kommunen har avsatt investeringsmedel för detta en tid och behöver planera för att fortsätta med detta även flera år framöver. Tornberget AB har äskat följande investeringsmedel:

- ☐ 116,5 mkr till ospecificerade reinvesteringar (inkl energieffektiviseringar och reinvesteringar på fastighetsmark)

Att påbörja upprustning eller att ersätta:

- ☐ Tamburinen 25 mkr
- ☐ Söderbymalmsskolan A, B, C 155 mkr
- ☐ Ersättning för Nytorps förskola 64 mkr
- ☐ Ribbyskolan, renovering hus C 70 mkr
- ☐ Tungelsta syskonstuga 72 mkr

Det innebär ytterligare investeringsmedel på 502,5 mnkr.

14. Ekonomisk plan 2024 - 2027

Nämnd/styrelse				
(tkr, löpande pris och lönenivå)	2024	2025	2026	2027
KF-reserv inkl. volymreserv	44 000			
KS-reserv	0			
Kommunstyrelsen	323 500			
Södertörns upphandlingsnämnd	0			
Södertörns överförmyndarnämnd	0			
Valnämnd	4 500			
Revision	1 600			
Barn- och förskolenämnd	867 672			
Grundskolenämnd	1 778 760			
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd	606 583			
Idrotts-, kultur- och fritidsnämnd	293 180			
Socialnämnd	1 215 432			
Äldrenämnd	937 855			
Stadsbyggnadsnämnd	220 080			
Finansförvaltning	291 000			
Finansnetto	14 000			
Ej fördelade medel respektive år	22 838	233 600	337 400	303 900

Totalt	6 593 000	6 826 600	7 164 000	7 467 900
Investeringar totalt	2 959 515	1 068 000	1 068 000	1 068 000
Varav VA-investeringar	437 000	425 000	425 000	425 000
Kommunen investerar	270 015	143 000	143 000	143 000
Uppdrag lokalinvesteringar till Tornberget	2 252 500	500 000	500 000	500 000
Uppdrag till kommunstyrelsen att extern aktör gör investeringen	0	0	0	0

14.1 Resultatprognos

RESULTATPROGNOS						
(miljoner kronor, löpande pris)						
	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Verksamhetens intäkter	1 648,1	1 440,0	1 504,7	1 609,7	1 729,7	1 884,7
Verksamhetens kostnader	-6 812,0	-7 235,0	-7 812,1	-8 156,1	-8 577,0	-8 973,6
Avskrivningar	-175,4	-190,0	-214,4	-250,3	-294,3	-344,7
Verksamhetens nettokostnader	-5 339,3	-5 985,0	-6 521,8	-6 796,7	-7 141,6	-7 433,5
Skatteintäkter	4 516,3	4 689,5	4 904,0	5 138,0	5 377,6	5 587,5
Generella statsbidrag och utjämning	1 443,3	1 442,9	1 689,0	1 688,5	1 786,4	1 880,4
Verksamhetens resultat	620,3	147,4	71,2	29,9	22,4	34,4
Finansiella intäkter	34,9	20,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Finansiella kostnader	-29,3	-60,0	-73,2	-31,0	-22,4	-33,2
Resultat efter finansiella poster	625,9	107,4	23,1	23,9	25,1	26,1
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-
Årets resultat	625,9	107,4	23,1	23,9	25,1	26,1

14.2 Balansprognos

BALANSPROGNOS						
(miljoner kronor, löpande pris)						
	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar	4 303,4	4 700,0	5 192,6	5 526,3	5 803,0	5 991,3
Förråd och lager (inkl exploateringsor	209,1	129,3	85,0	65,0	100,0	200,0
Kortfristiga fordringar	1 062,2	600,0	600,0	600,0	600,0	600,0
Kassa och bank	1 345,1	1 345,1	1 345,1	1 345,1	1 345,1	1 345,1
Summa omsättningstillgångar	2 616,4	2 074,3	2 030,1	2 010,1	2 045,1	2 145,1
Summa TILLGÅNGAR	6 919,5	6 774,3	7 222,6	7 536,4	7 848,1	8 136,4
SKULDER OCH EGET KAPITAL						
EGET KAPITAL	3 894,2	4 001,6	4 024,6	4 048,5	4 073,6	4 099,7
Avsättningar	805,5	960,1	1 240,7	1 281,3	1 285,0	1 314,7
Långfristiga skulder	752,2	676,8	870,7	1 125,0	1 392,9	1 645,4
Kortfristiga skulder	1 468,1	1 812,7	1 957,3	2 206,6	2 489,5	2 722,0
Summa SKULDER	2 220,3	1 812,7	1 957,3	2 206,6	2 489,5	2 722,0
Summa SKULDER OCH EGET KAF	6 919,5	6 774,3	7 222,6	7 536,4	7 848,1	8 136,4

14.3 Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESANALYS						
(miljoner kronor, löpande pris)						
	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	625,9	107,4	23,1	23,9	25,1	26,1
Avskrivningar	175,4	190,0	214,4	250,3	294,3	344,7
Förändring pensionsskuld och övriga	107,0	154,6	280,6	40,5	3,7	29,7
Övriga ej likviditetspåverkande kostnad	13,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	-370,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-228,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde löpande verksamhet	323,9	452,0	518,1	314,7	323,1	400,5
Investeringsverksamheten						
Investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar	-244,4	-586,6	-707,0	-584,0	-571,0	-533,0
Exploateringsverksamhet	0,0	129,0	-85,0	-65,0	-100,0	-200,0
Avyttring av finansiella tillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Förvärv av finansiella tillgångar	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde investeringsverksamhet	-274,4	-456,6	-792,0	-649,0	-671,0	-733,0
Finansieringsverksamhet						
VA-verksamheten	46,4	80,0	80,0	80,0	80,0	80,0
Ökning/minskning skulder	-5,5	-75,4	193,9	254,3	267,9	252,5
Ökning/minskning långfristig fordran	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde finansieringsverksamhet	40,9	4,6	273,9	334,3	347,9	332,5
Årets kassaflöde	90,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

En kommunal budget från Vänsterpartiet Haninge för år 2024-2025